

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Halk Bilimi (Folklor) Bilim Dalı

CÖNK İNCELEMELERİ

Yüksek Lisans Tezi

Rabia Yeşim ÖZEN KAYA

Sivas
Aralık 2017

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Halk Bilimi (Folklor) Bilim Dalı

CÖNK İNCELEMELERİ

Yüksek Lisans Tezi

Rabia Yeşim ÖZEN KAYA

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Doğan KAYA

Sivas

Aralık 2017

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Bilim Dalı : Halk Bilimi (Folklor)
Tezin Başlığı : Cönk incelemeleri
Savunma Tarihi : 21/12/2017
Danışmanı : Doğan KAYA

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Yrd. Doç. Dr. Doğan KAYA (danışman)

Üye : Doç. Dr. Bayram DURBİLMEZ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Uğur BAŞARAN

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Rabia Yeşim ÖZEN KAYA tarafından hazırlanan Cönk İncelemeleri başlıklı tez, kabul edilmiştir. 21.12.2017

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Yeterlik tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

1-Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;

2-Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;

3-Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;

4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

29.12/2017

Rabia Yeşim ÖZEN KAYA

ÖN SÖZ

Halk bilimi araştırmalarının en önemli yazılı kaynaklarından birisi de cönk ve mecmualardır. Edebiyatımızın olmazsa olmazlarından şiirler farklı yöntemlerle kuşaktan kuşağa aktarılmışlardır. Bu yöntemlerden birisi de yazıdır. Cönkler ve mecmualar farklı nazım tür ve şekillerinin bir araya getirilmesi ile oluşturulmuş yazılı ürünlerdir. Kaynaklarda adı geçmeyen unutulmuş şairlere ve onların şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür. Buna ek olarak daha önceden bilinen şairlerin şiirlerinin eksik beyitlerini de mecmualarda bulabiliriz. Tezde yer alan eser de bir mecmuadır. Bu mecmuayı inceleyerek halk edebiyatımıza küçük de olsa bir katkıda bulunma gayretindeyiz. Amacımız henüz gün yüzüne çıkmamış şairleri ve onların şiirlerini halk kültürüne katmaktır.

İncelenen mecmua ilk bakıldığında düzgün, okunaklı sayılabilecek bir yazı ile yazıldığı söylenebilir. Ancak incelendiğinde birçok yazım hatası ile karşılaşılmıştır.

Eserin incelenmesi sırasında yazıldığı tarih ile ilgili bir bilgiye rastlanmamıştır. Ancak eserin 153. varağında “Koca Oğlu Muhammed Ağa’nın mecmuası olduğu, kâtibinin ise Anzağırlı Garip Oğlu Es-Seydi İbrahim Efendi olduğu” belirtilmiştir.

Eser incelenirken önce söz konusu şiir mecmuasında yer alan şiirler günümüz harflerine aktarıldı. Bu yapılırken şu hususlara dikkat edildi:

1. Metnin orijinal hali korundu.
2. Silinti, eksiklik gibi nedenlerle okunamayan kelimeler “...” şeklinde gösterildi.
3. Şiirler şairlerin isimleri başlığı altında toplandı ve şairler alfabetik olarak çalışmaya kaydedildi.
4. Bir şairin birden fazla bunlar mecmuadaki sırasına göre kaydedildi.
5. Şiirlerin sonuna mecmuada yer aldığı varak numarası verildi.
6. Bütün şiirler çalışmamıza kolaylık sağlaması için numaralandırıldı.

7. Mecmuadan seçtiğimiz bazı sayfalar “örnek sayfalar” başlığı altında verildi.

Giriş kısmında mecmua şekil ve muhteva açısından değerlendirildi. Ardından mecmuada bulunan şairler tanıtıldı. Mecmuada bulunan şiirler şekil ve muhteva bakımından incelendi.

Bu çalışmayı yaparken hem ders hem de tez döneminde değerli bilgilerini ve yardımlarını esirgemeyen Sayın Hocam Yrd. Doç. Dr. Doğan KAYA’ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca desteklerinden dolayı babam Kutlu ÖZEN’e ve eşim Ümit KAYA’ya da teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	ix
ÖZET	xi
ABSTRACT	xiii
GİRİŞ	1
İNCELEME.....	4
1.Mecmuanın Şekil Özellikleri.....	4
2.Mecmuanın Hakkında Genel Bilgiler.....	5
2.1. Mecmuada Şiirleri Bulunan Şairler	6
ŞAİRLER CETVELİ.....	19
ŞİİRLER CETVELİ	23
METİNLER.....	31
ÂŞİKÎ	31
Gen gününde tadar yakın görmeli.....	31
Dost çeşmim yaşın silmez kalır mı	32
Yüzün görince hacı mı olur.....	33
Andan özge gayrı sevdâyı neyler	34
Edebsizlik etme elden ayıpdır	35
ÂRİF OĞLU	37
Dü âlemde hayvan gezer mesut olmaz.....	37
Hak yolında yolu erkânı ara.....	39
BÂKÎ	41
Aslı pâktır bir ikrâre dolanur.....	41
Elinde dilinde bula dediler	43
BALÎ.....	45
Dört kapıyı kırk makâmı bilmeli.....	45
CÜNÛN ABDAL	47
Üstâdına rahmet beli best dirler	47

DEDEMOĞLU.....	48
Yeri göğü neden halk etti Allâh	48
Birinciden halk eyledi cihânı	49
DERTLİ.....	50
Sıdkıyla ikrârı verenlerdeniz.....	50
Âşık sâdik-i muhûbbi Mustafa derler bize.....	51
Hüdânın bir şaşkın kulu sanırlar	52
Bir aydınlık bir mekâna var yürü	53
Eder bu cefayı nev-cüvân bize.....	54
DERVİŞ ALİ.....	55
Kârbânı nûr göçü nûr ili nûr.....	55
İbtidâ cihâna bir tekdir geldi	56
Cennetde kevser dağıtdı sâkıldır gâni Haydar	60
Niçün emek verirsin tağı çobana.....	62
Kalbi hain Hakk'ı bulamaz dediler	64
Ummâna dalmuş bir bahri vardır	65
DERVİŞ HASAN.....	67
Özin bilmeyene bildiremezsin	67
ERBÂBÎ	68
Her nesne-i öğren 'âr eyleme	68
ER MUSTAFÂ.....	71
Bundadır dîdârın vâri ey ahmak.....	71
GARİB OĞLU	72
Münker-i mervânı kaldır aradan	72
Dünyada hak insan olmak çetindir.....	73
GEDÂYÎ.....	74
Allâh bir Muhammed 'Alî'dir vallâh.....	74
Elifdir bismillâh-ı sırr-ı Sübhân	75
HASRETÎ	76
İkrarı olmayan seme dolanur	76
Külli varlığını geriye koma.....	77
HATÂYÎ.....	78

Mansur olmayınca daru durulmaz	78
At benliği üzerinden irfânı gözle	79
Evvelâ bir pîri pîran gerek	80
Kalmadı cânda iyülük	83
Anın içün okudum lâ'net Yezid'e.....	86
Anın içün okudum lâ'net Yezid'e.....	88
Hilâf vardır hepsinin sözünde	93
Kalleşliği gider doğru söz eyle	95
'Alî'nin evladı İmâm Hüseyin	96
Birlik makâmında beraber gerek.....	98
Seçülüp geriye kalmak görünür	99
Nerede hall oldu gürûh-ı Nâcî.....	101
Anda hall oldu gürûh-ı Nâcî	103
HAYRÎYE	104
Üçyüz altmış altı peydâ çıkarttım	104
HÜSEYİN	105
Salınsa karşıda dursa ikisi.....	105
Yerde yatan yüze kimse basamaz	106
Bir gün bize fevt elinden gel olur	107
İBRAHİM.....	110
Bugün sarhoşum bimâr gözlerim	110
İSMAİL	112
Yolu dört dergâha düştür dediler	112
KALENDER	114
Cemâle erdi cân elhamdülillah.....	114
Hayat buldu bu cisme cân geldi	115
Erdim murâdıma elhamdülillâh	116
KANBER.....	117
Bizi yâre kavuşdurdu Yaradan.....	117
Şükrü zebanıma hâl düştü	119
İkrara bend olup geldin mi gönül.....	120
KÂTİBÎ	122

Yarın Hak divânında ön kâmil ister	122
KIBRIZLI	124
Yazılmış hatların mıdır bismillâh	124
KUL EMİN	125
Bu sinemde yüz bin yâre var	125
KUL FAZLÎ	126
Yakında bulur derdine çareyi	126
KUL HİMMET	127
Anın için isterler bir doğru yârı	127
Sofular bilmez oldı yolını	131
Güzel Mevlâ kabul etmiş anları	132
Kimdir dü cihânın kâim makâmı	134
Mahrum kalmaz ‘Alî deyu çağırın	137
KUL SERSEM	139
Kabul etmem yalan dillerinizi	139
MENDE	140
Gam derdiyle gezesi var gönlümün	140
MUHAMMED	141
Dört kitâbın dördünde inandık bâki Haydar	141
MÜBTELÂ YÎ	142
Tevekkül bâbına bağlan demişler	142
NESÎMÎ	146
Her kişinin sorma hâlin izzetinden bellidir	146
Şu bizim îmânımız bir îmâna benzemez	147
Dil binâ-i kibr yâdır yıkma gönlün kimsenin	149
NİYÂZÎ	150
Nâdânı terk etmeden Yârâni arzularsın	150
Cânını terk etmedin cânanı arzularsın	152
NOKSÂNÎ	153
Sen seni bilirsün cân yüzün nûr-u Hudâ’dır	153
Berdâr olup ikrârından geçemez	155
Kılavuzsuz gökde uçar kuş olmaz	157

Nârı aşka salar bişurur seni	159
Günâhların ele alda gelberi	160
Medet, dertlülerin dermânı Haydar	163
ÖKSÜZ.....	165
Kesrete dalup dem durmak olmaz.....	165
Divân-ı Hak'da ol pîri sayılır	167
Ayağına yüzüm sürmelü imiş	168
PIR SULTÂN	169
Er Muhammed divânında belli olur	169
Dem gelur geçer devrân eğlenmez.....	170
El deyüp tutduğum el bana yeter	171
Evladına eğri bakma zarardır	173
İmâm Hüseyin'in kanı niçe oldu.....	174
SÂDİK.....	176
Hâk ile türaba yola bak yola	176
Ana adam denmez o har dediler.....	177
Lâ'net okumuşlar kavli-i yalana	178
İlahi hidâyete ola înâyet	179
Sapma bu râhdan o üstâd yoludur	180
Câvidân ilminden dersin alagör	182
Ne kakarsın simli şaki söyleşelim râ ile.....	183
Lamdan irşâd olan bire çevrinür	185
SEYYİD NİZAMOĞLU	186
Bana münkir olan inkâra lâ'net.....	186
Gönül tahtında sultân Murtazâ'dır	187
SEYYİD YÂR.....	189
Gönül bir kâmile hizmet edegör	189
SITKÎ.....	190
Mürg-zârım ben bir güle bağlandım	190
Geysuları talâtı Leylâ dediler	191
SULTÂN MUHAMMED.....	192
Ne düşüp gezersin düzde derede.....	192

SÛZÎ.....	194
Karşıdan çıkınca bir hoş göründin	194
ŞERÎFOĞLU	196
‘Alî’yi sevenin riyâsı m olur	196
ŞÎRÎ	197
Hak ile birlikte Bektâşi idim ben	197
TESLİM ABDAL.....	200
Hûb övmekten gayri yâre sözüm yok	200
Durmadınız şol ahid ile imâna	201
Erenler gözüne giremiyorsın.....	202
Îmâm Hüseyin’in düştüğü gündür	203
Gez bir zaman Îmâm Hüseyin deyu	205
Pic işlik çıkaran şeytân zâtıdır	206
Dillere düşüp de yılan biz olduk	207
Sarı kebe keklik alamaz baz ile.....	209
Bugün kutlu kadem gün geldi bize	210
Dönüp hâlinizi sormaz bir dahî.....	211
ULFETÎ	212
‘Alî’yi hak bilup bire çevrinur	212
VELÎ.....	214
Özünü bilene a’lâ dediler	214
Bed huyla Âdem Hakk’a yaramaz	216
Virdiceği ezan mıdır salâ mı	218
İçinde âyet “nasrun min-Allah”	219
Âşık ma’şûka gitmeğe gâyetden gönül hoş gerek.....	220
Bin aliye kulum derdin kulluğun erkânı var	221
Otuz iki farzın tekmi bil bile gör.....	222
Kaynayup da coşası var gönlümün	225
Bu gün Îmâm Hüseyin’in yasıdır	226
Gökten yere direk olurdu saçı	227
Uzak yolun arzuladığım geldin mi.....	229
VİRÂNÎ.....	231

Gerek zâhir gerek bâtin yazıldı defterimiz.....	231
Elif Allah ‘Alî’dir ba değil mi	233
Mazhar-ı sırr-ı Hudâ’sın yâ Muhammed yâ ‘Alî	235
Vîrâne gönlümün sem‘-i çerâğı	236
Hüseynîyem Hüseynîyem Hüseyinî.....	237
‘Aliyyü ‘Âbidîn gerçek velidir.....	239
Efendim sevdiğim ol Şâh-ı merdân.....	240
Ca‘ferîyem Ca‘ferîyem Ca‘ferî.....	241
Sevmişem cânü gönülden ben İmâm Kâzım’ı	242
Şâh Muhammed Takî’dir tâc-ı sermede şâh-ı vâir.....	244
Nûn-ı Nakî’den bulmuşam ben derdime ‘ayn-ı şifâ	245
Askerî’dir gönlümün tahtında sultânım benim	246
Mehdî-i sahib-zamândır evvelînü âhirîn.....	247
VİSALÎ.....	248
Şükr bu zebânıma hâl düştü	248
YESÂRÎ.....	249
Elif okumadan amme cuz ister.....	249
Görenler Allahü ekber dediler	250
YUNUS	251
Bülbül bağda imiş bilmedim ezel	251
ZUHÛBÎ.....	253
Anın için okudum lâ’net Yezîd’e.....	253
SONUÇ.....	255
SÖZLÜK.....	257
MECMUADAN ÖRNEK SAYFALAR.....	269
KAYNAKÇA	273
ÖZ GEÇMİŞ.....	277

KISALTMALAR

- bk.** : bakınız
C : cilt
hz. : Hazreti
S : Sayı
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
vb. : ve benzer(ler)i
Yay. : Yayınevi, Yayınları
yy. : yüzyıl

ÖZET

Mecmualar halk edebiyatımızın yazılı eserleri arasında önemli bir yere sahiptir. Mecmualar yüzyıllar önce yaşamış olan Türk halk şairlerinin şiirlerinin bulunduğu edebi kaynaklardır. Bizlere geçmiş hakkında değerli bilgiler sunduğu için kültürümüz açısından önemi büyüktür.

Üzerinde çalıştığımız eser Sayın Yrd. Doç. Dr. Doğan KAYA'nın şahsi arşivinde bulunan Hüseyin Erdoğan'dan intikal etmiş olan 13×17cm boyutlarındaki mecmuadır.

Söz konusu mecmuada şiirler önce günümüz alfabesine çevrildi. Şair isimlerine ve mecmuadaki öncelik sırasına göre sıralandı.

19. yy. ait olduğu düşünülen bu mecmuada daha çok hece ölçüsü ile yazılmış 51 şairin 150 şiiri yer almaktadır. Bu şiirler mecmuada belli bir düzen içinde sıralanmamıştır. Eserde yer alan şairler Âşıkî, Ârifoglu, Bakî, Balî, Cünûn Abdal, Dedemoğlu, Dertli, Derviş Ali, Derviş Hasan, Erbâbî, Er Mustafa, Garipoğlu, Gedâyî, Hasretî, Hatâyî, Hayriye, Hüseyin, İbrahim, İsmail, Kalender, Kanberî, Kâtibî, Kıbrızlı, Kul Emin, Kul Fazlî, Kul Himmet Üstadım, Kul Sersem, Mende, Muhammed, Mübtelâyî, Nesimi, Niyâzî, Noksanî, Öksüz, Pir Sultan, Sâdık, Seyyid Nizamoğlu, Seyyid Yâr, Sıtkî, Sultan Muhammed, Sûzî, Şerifoglu, Şîrî, Teslim Abdal, Ulfetî, Velî, Virânî, Visalî, Yesârî, Yunus, Zuhûbî'dir.

155 varaktan oluşan eserde "Rik'a" yazı çeşidi kullanılmıştır.

Şiirlerde genel olarak Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilmesi, On iki İmam sevgisi, Hz. Ali'ye yapılan övgüler vb. konular işlenmiştir. Söz konusu mecmua ihtiva ettiği şiirler itibarıyla Alevi-Bektâşî'liğe ait özellikler göstermektedir.

Adı az bilinen veya bilinmeyen, Cünûn Abdal, Derviş Hasan, Gariboğlu, Gedâyî, İsmail, Kul Sersem, Mende, Mübtelâyî, Seyyid Yâr, Şerifoglu, Şîrî, Yesârî, Zuhûbî.gibi,şairlerin şiirleri de yer almaktadır

Anahtar Sözcükler: Sivas, Mecmua, Şiir.

ABSTRACT

Miscellanies hold a special place among written works of our folk literature. Miscellanies are the literary sources that contain poems of the Turkish minstrels who lived centuries ago. They have an immense importance for our culture as they give us valuable information about our past.

The work on which we study is the 13*17 cm sized miscellany which was inherited from Hüseyin Erdoğan and belongs to the personal library of Asst. Prof. Dr. Mr Doğan KAYA.

Firstly, the poems in the miscellany being talked about were translated into the alphabet of the day. They were ordered according to the names of the poets and the order of precedence in the miscellany.

In this miscellany, which is thought to belong to the 19th century, takes place 150 poems belonging to 51 poets and they were mostly written in syllabic meter. These poems are ordered in a certain array in the miscellany. The poets take part in the work are Âşıkî, Ârifoğlu, Bakî, Balî, Cünûn Abdal, Dedemoğlu, Dertli, Derviş Ali, Derviş Hasan, Erbâbî, Er Mustafa, Garipoğlu, Gedâyî, Hasretî, Hatâyî, Hayriye, Hüseyin, İbrahim, İsmail, Kalender, Kanberî, Kâtibi, Kıbrızlı, Kul Emin, Kul Fazlî, Kul Himmet Üstadım, Kul Sersem, Mende, Muhammed, Mübtelâyî, Nesimi, Niyâzî, Noksanî, Öksüz, Pir Sultan, Sâdık, Seyyid Nizamoğlu, Seyyid Yâr, Sıtkî, Sultan Muhammed, Sûzî, Şerifoğlu, Şîrî, Teslim Abdal, Ulfetî, Velî, Virânî, Visalî, Yesârî, Yunus and Zuhûbî.

Rik'a writing type was used in the work which was composed of 155 sheets.

Generally the subjects such as Hüseyin's being martyred in Karbala, the love of Twelve Imams, praises to Ali etc. are mentioned in the poems. According to the poems involved in the miscellany in question, it has several characteristics that belong to Alevi Bektashism.

The names of the poets like Cünûn Abdal, Derviş Hasan, Gariboğlu, Gedâyî, İsmail, Kul Sersem, Mende, Mübtelâyî, Seyyid Yâr, Şerifoğlu, Şîrî, Yesârî, Zuhûbî; whose names are lesser known or not known at all are also included.

Key Words: Sivas, Miscellany, Poem

GİRİŞ

Türk kültürü içerisinde çok geniş bir halk edebiyatı zenginliği barındırır. Yüzyıllarca sayısız şair yetiştiren âşık edebiyatı şiirlerinin günümüze ulaşmasında cönk ve şiir mecmualarının katkısı çok büyüktür.

Cönkler ve şiir mecmuaları bu işe meraklı kişiler veya âşıkların kendileri tarafından tutulmuştur. Mecmuaların bir nebze cönklere göre daha sistemli tutulduğu söylenebilir.

Mecmualar, edebiyat tarihinde büyük bir boşluğu doldurmaktadır. Bazen edebiyat tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olur, bazen yegâne kaynak olarak işlev üstlenir. Mecmualar, içinde barındırdığı şiir ve şairle dönemin okuyucu zevkini ve şairin okunurluğunu, popülaritesini yansıtır. Edebiyat tarihinin birinci dereceden kaynakları olan tezkirelerde adı geçmemiş birçok şair, şiir, tür ve belgede de mecmualar edebiyat tarihinin vazgeçilmez kaynakları durumundadır. (Aydemir 2007:123)

Edebî değer taşıyan mecmuaların araştırmacıları peşin hükümlü olmaktan uzak tuttuğunu, bir eserin en eski metnine mecmualarda ulaşılabildiği için bu tür eserlerin önemli olduğunu belirten Ali Cânib, tezkirelerde yer alan abartılı övgülerin yanıltıcı olduğunu, bir şairin kendi döneminde yazılmış bir mecmuanın ancak konu hakkında gerçek bir fikir verebileceğini belirtmiştir (Gıynaş 2011:247).

Esaslarını büyük ölçüde eski Türk Şamanizmi ile tasavvufdan alan ve Yunus Emre'den sonra, 15. asırdan itibaren kuvvetli şahsiyetlerini yetiştiren Bektâşilik, Ahilik, Abdallık, Hurufilik, Kızılbaşlık, Kalenderîlik ve Haydarilikten unsurlar alıp bir fikir haritası meydana getirdi. Bu fikir haritasını terennüm eden şairler aşk ve muhabbete, Allah Muhammed, Ali üçlüsüne Al-i Abâ'ya fazl'ın ulûhiyetine harflerin sıralarına, Hacı Bektaş Velî'nin Muhammed ve Ali'den ayrı olmadığına, tarikatın müşkillerine âyin usullerine Seyyid Gazi, Kızıl Deli Sultan, Balım Sultan gibi Bektaşî büyüklerinin menkabelerine ve Yezid'in mel'unluğuna dair duygu ve düşünceleri sade, halkın anlayacağı bir dille ve genellikle hece vezni ile yazmışlardır (Elçin 2000: 9).

Şehirlerde Bektaşî, köylerde Alevî ve Kızılbaş şairleri olarak bilinen bu sanatkârlar söyledikleri veya yazdıkları nefes nutuk medhiye devriye güzelleme, taşlama, şathiye ve muamma gibi şiirleri ile zârif, alaycı ve şüpheci bir edebi zümre oluşturmuşlardır. Bu daha ziyade tekkelerle Bektaşî tarikatına bağlı yeniçeriler arasında gelişen, kimi zaman beşeri ifadelerle az çok tabiatı anlatan Bektâşi Alevî şiiri “Saz Şiiri” veya “Âşık Edebiyatı” adı verilen şiirin tam hüviyetiyle ortaya çıkmasını hazırlamıştır. 15. asrın ortalarına kadar devam eden ozan yerine İslâm tasavvufundan gelen tesirle âşık adı yayılmıştır (Elçin 2000: 9).

16. asırdan zamanımıza kadar gelen zengin halk ananesinin bu kendine has şiirinin yaratıcıları veya nâkilleri genellikle hece veznini kullanmışlardır. Az çok tahsil görenlerin bir kısmı aruz vezni ile de şiir söylemişlerdir. Bektaşî fikir ve zevkinden uzaklaşarak profan mahiyette halk diliyle eser veren bu şairler ya kendi şiirlerini ya da âşıkların, köy, kasaba veya şehir muhitlerinden ayrı biçim ve isimdeki sazlarının yardımı ile türlü türlü ezgilerle dinleyici kitlelerine ulaştıran insanlardır. Bu vasıfları çoğu zaman seyahat etmeleri sebebiyle eski ozanları hatırlatan, düşman önünde, ordu saflarında söyledikleri destanlarla askerlere kahramanlık ve cengâverlik ruhu aşıl原因an bu âşıklar kendilerine has estetiklerine rağmen divan edebiyatımızdan kelime bazen tamlama, mecazlar ve hatta şekiller almışlardır. Gazel, Divan, Semai, Kalenderi ve Satranç bunlar arasındadır (Elçin 2000: 7-8).

Bektaşî edebiyatı deyince göz önüne celi bir hat ile yazılmış “Ali” levhası gelmelidir. Ali Hak’tır, Ali Muhammed’dır, Ali sonuç olarak her şeydir. Bunlardan başka, Bektâşi şairleri tarafından yazılmış “mersiyeler” ve “devriyeler vardır. İlkinde tevella ve teberra esası, ikincisinde “Tenasüh”, “Hulul ve İttihat” görülür. Bektaşî edebiyatını teşkil eden bu mahdut mevzua “Fazl”ın ulûhuyetini, esrarı huruf, Muhammed ve Ali’nin Hacı Bektaş Velî’den ayrı olmadığını, şarap ve rakının ehline helal olduğunu, sırrı ifşa etmenin zararları, Yezit’e lanetin lüzumu, tarikat müşkülleri, ayin usulleri”... gibi. Bektâşi menkıbeleri de dahil edilecek olursa, bu zümre edebiyatı içinde nerdeyse başka bir konuya rastlamak mümkün olmaz. İşte Bektaşîliğe has olan bu gibi akidelere Babaların veya bunlara mensup dervişlerin şiirlerinde sık sık rastlanır. Ama şunu da unutmamak gerekir ki bu edebiyatı vücuda getiren şairler arasında “Bektaşiler, Ahiler, Abdallar, Hurufiler, Hayderîler, Kızılbaşlar, Kalenderîler” de vardır, fakat bunlar meslek ve yapı itibarıyla birbirine o

kadar yakındır ki, tetkik edilecek şairin bu zümrelerden hangisine dâhil olduğunu bilmek imkân haricindedir. Bektaşî edebiyatının incelenmesinde Anadolu inançlarından nazarından daha büyük bir fayda mevcuttur ki, o da bütün bu şairlerin, Türk zevkine mutabık bir şekilde milli lisan ve edebiyata rağbet etmelerinden doğmaktadır(Ergun 1930:2-3).

Alevî-Bektaşî Edebiyatı; “Alevî-Bektaşî inancını, düşüncesini, yaşayışını, dünya görüşünü ihtiva eden edebiyattır. Bektaşî ve Alevî Edebiyatı, bu inanç sistemi içinde doğmuş edebiyat olup iki ayrı zamanda ve iki ayrı yerde teşekkül etmiştir. Bektaşî Edebiyatı, Hacı Bektaş-ı Velî zamanından itibaren Anadolu'da Sulucakarahöyük'te; Alevî Edebiyatı ise Şah İsmail Hatâyî (XVI.yüzyıl) devrinde İran'ın Erdebil bölgesinde teşekkül etmiştir. Her iki edebiyatta aslında inanç açısından bir fark olmamakla beraber tarikatın yürütülmesinde ve bu arada söylenen şiirlerde bazı farklılıklar görülür. Bektaşî törenlerinde daha ziyade Bektaşî uluları, Alevî törenlerinde ise din uluları övülür. Zamanla bu iki edebiyat müşterek olarak ele alınmış ve günümüzde birlikte mülâhaza edilmiştir. Alevî-Bektaşî Edebiyatının kurucuları arasında Balım Sultan ve Kaygusuz Abdal gelir.

Alevî-Bektaşî Edebiyatının genel özellikleri şöyledir:

1. Dil Türkçedir. Mevlevîlikte görülen Farsça hâkimiyetine Bektaşî edebiyatında fazla rastlanmaz. Okunan gülbanklar, nefesler, ilahiler, devriye ve mersiyeler hep Türkçe söylenir.

2. Allah-Muhammed-Ali, Ehl-i Beyt, On iki imam “Hz.Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, İmam Zeyne'l-abidin, Muhammed Bâkır, Ca'ferü's-Sadık, Mûsâ Kâzım, Ali Rızâ, Muhammed Takî, Ali Nakî, Hasanü'l-Askerî, Muhammed Mehdî” konu edilir.

3.Ağıtlarda / mersiyelerde Kerbela anlatılmıştır.

4. Her vesile ile şiirlerde, başta Hünkâr Hacı Bektaş-ı Velî olmak üzere, Balım Sultan, Abdal Mûsâ, Kızıl Deli, Otman Baba, Hızır Baba, Karaca Ahmet, Sarı Saltuk gibi tarikatın önde gelen kişilerine yer verilir.

5. Devriye, nefes, nutuk, mersiye, methiye, ayetleme, medetnâme, ilahi, şathiye, risalelerde tarikatın görüş, düşünüş, inanış, âdab ve erkânı anlatılır.

6. Alevî-Bektaşî inancı çerçevesinde Vilayetname, Menakıpname, Hutbetü'l-Beyan, Cebbar Kulu, Müseyyeb Gazi Destanı, Faziletname, Hüsniye, Kumru gibi telif eserler yazılmıştır.

7. Şiirlerde genellikle bu inanca sahip zümrenin çektiği sıkıntılar, kendilerini yanlış anlayanlar için söyledikleri taşlamalar ve umutlar yansıtılmakla beraber günlük konular da işlenmiş; bunlar destan, koşma, divan gibi şekillerle oluşturulmuştur.

8. Alevî-Bektaşî şiirinde; “üçler, beşler, yediler, kırklar, kırklar meclisi, erköçeği, erenler meclisi, erenler remzi, ism-i azam, er meydanı, gürûh-ı Naci, bezm-i elest, yol, dört kapı, dört erkân, çâr-yâr, çâr-darp, çâr-ebrû, abdal, basîret, dolu, taç, kemer, batın kılıcı, hırka, ham, tam, mey, ney, mahbûb, ayin-i cem, rehber, muhib, can, tîğ-bend, teslimtaş, teber, hasbahçe, kudret kâtibi, kallaş, kazan, kırk budak, kırk kapı, kıtmir, gülbank, mi'raç, soyunmak, eluşağı, bel kuşağı, yoluşağı, râh-ı hakikat, şâh-ı velâyet, şâh-ı merdân, tuz-ekmek, on iki imam, on dört masum-ı pâk, on yedi kemer-best, ayne'l-yakîn, kün fekûn, kâlu belâ, kabe-kavseyn, ev ednâ, men aref, nokta-i bâ, şebber ü şubber (Hasan, Hüseyin), küntü kenz, nahn-ü kaseyna, aşk u niyaz, bism-i şâh, fakr-ü fahr, terk-i tecrit, kenc-ü esrar, Allâh eyvallâh, hû, yedullah ayeti” gibi birçok deyim, mazmun, kavram ve terim yer alır (Kaya 2007:188-190).

İnceleme

1.Mecmuanın Şekil Özellikleri

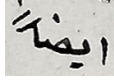
Üzerinde çalışılan mecmua Sivas-Malatya coğrafyasında yazılmıştır. Büyük ihtimalle Divriği'de tutulduğu zannedilmektedir. Sayfaları soldan sağa doğru açılacak şekildedir. Kahverengi deri kapağa sahip olan mecmua 13×17cm ebadına sahiptir. 155 varaktan oluşan eserde “Rik'a” yazı çeşidi kullanılmıştır.

Mecmuanın 153. varağında metni yazan kişinin Sivas'ın Divriği ilçesinin Anzağır köyünden olduğu bilgisi verilmektedir.

2.Mecmuanın Hakkında Genel Bilgiler

Eserde 51 şâirin 150 adet şiiri bulunmaktadır. Bu şiirlerin büyük bir kısmı hece ölçüsüyle yazılmıştır. Şiirlerde Alevi-Bektâşi kültürünün ve inanç şekillerinin işlendiği görülmektedir. Mecmuadaki şiirlerde bazı imlâ hususiyetleri karşımıza çıkmaktadır. Mecmuaların doğasına uygun olarak ortaya çıkan bu hussiyetler tesbit edebildiklerimiz kadarıyla şu şekildedir:

1. Mecmuada şiirde tekrar edilen dizelerde “eyzan”ifadesi sadece bir defa (145) Virani'nin şiirinde kullanılmıştır.

 153A

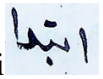
2.Allah yazılışı mecmuada iki şekilde karşımıza çıkar.

 136A

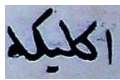
 155A

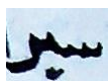
3.Eksik harf kullanımı göze çarpar. Şâkird kelimesinde “ı” kullanılmamıştır

 (122A)

4.Harflerin yer değiştirdiği olur. “ibtidâ” kelimesinde olduğu gibi (65A)

5.Yazım hataları karşımıza çıkar.

Eğnine yerine eğliğe yazılmıştır. (61B)

Sır kelimesi kelimesini “ی” kullanarak yazılmıştır(69B)

Sorarsan kelimesi “ك” yerine “ن” ile bitmiştir **صوارسن** (117A)

-lik ekini imaretlik kelimesinde şu şekilde kullanmıştır **عمارنلق**

Bi-gâne kelimesi şu şekilde yazılmıştır **بيكانه** (76A)

Ayet kelimesi karşımıza şu şekilde çıkar **ايات** (10A)

Arı kelimesi şu şekilde yazılmıştır **عاري** (67A)

Doğru kelimesini aynı şiirde iki farklı şekilde yazılmıştır **طوعنرد** (43B)

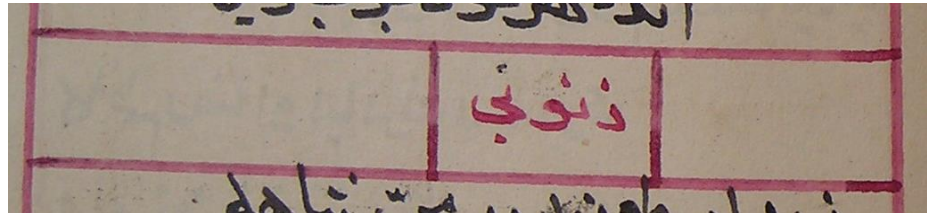
طوعنرد (43B)

6. Mecmuada yerel ağız özellikleri karşımıza çıkar. **قباي** (42A) Örneğinde görüldüğü üzere “kalbim” olması gerekirken “kablim” olarak, “kaygıya” kelimesi

عيتويدي (35B) gayguya olarak halk arasındaki kelimenin telaffuz ediliş şekline göre yazılmıştır.

7. Mecmuada yer alan şiirlerde geçen mahlaslar müstensih tarafından kırmızı yazılarak gösterilmiştir. **نقصاني** (31B)

8. Mecmuada şairlerin isimleri şu şekilde gösterilmiştir.

2.1. Mecmuada Şiirleri Bulunan Şairler

Mecmuada toplam 150 şiir bulunmaktadır. Cönkteki şiirlerin şairlere göre dağılımı şöyledir.Şairlerin adları verilirken literatürdeki adları yazılmıştır.

Âşıkî (5), Ârifoğlu (2), Bakî (2), Balî (1), Cünûn Abdal (1), Dedemoğlu (2), Dertli (5), Derviş Ali (7), Derviş Hasan (1), Erbâbî (1), Er Mustafa (1), Garipoğlu (1), Gedâyî (2), Hasretî (2) Hatâyî (14), Hayriye (1), Hüseyin (3), İbrahim (1), İsmail (1) Kalender (3), Kanber (1), Kanberî (3), Kâtibi (1), Kıbrızlı (1), Kul Emin (1), Kul Fazlî (1), Kul Himmet Üstadım (5), Kul Sersem (1), Mende (1), Muhammed (1) Mübtelâyî (1), Nesimi (3), Niyâzî (2), Noksanî (6), Öksüz (3), Pir Sultan (5), Sâdik (8), Seyyid Nizamoğlu (2), Seyyid Yâr (1), Sıtkî (2), Sultan Muhammed (1), Sûzî (1), Şerifoğlu (1), Şîrî (1), Teslim Abdal (10), Ulfetî (1), Velî (11), Virânî (13), Visalî (1), Yesârî (2), Yunus (1), Zuhûbî (1)

Hakkında bilgi edinilebilen şairler şunlardır.

1. Âşıkî

19. asırda yaşayan ve hayatı hakkında kısıtlı bilgilere sahip olduğumuz âşık, şiirlerinde Âşıkî mahlasını kullanmıştır. Doğum yeri Çorum'un Mecitözü yöresine komşu bir köy olan Konaç'tır. Çok gezip dolaştığı, hatta Rumeli'de Zağra'ya bile gittiği bilinmektedir (Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi 2002: 503). Doğum ve ölüm tarihi bilinmemektedir.

2. Ârifoğlu

Hayatı hakkında kaynaklarda çok fazla bilgi olmayan Ârifoğlu'nun, 18. asırda yaşadığı tahmin edilmektedir. Bir Bektaşî şairi olan Ârifoğlu'nun, Âhû Baba'nın müridi olduğu tahmin edilmektedir (Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi 1977: 159). Bir manzumesinden hareketle Âhu Baba'dan el aldığı anlaşılan şairin Bektaşîlerce düzenlenmiş bazı dergilerde şiirleri görülmektedir (Koca 1990: 324). Doğum tarihi hakkındaki bilinmezlik ölüm tarihi için de geçerlidir.

Sadeddin Nüzhet Ergun, Ârifoğlu'nun eski mecmualarda şiirlerine rastladığını; fakat 19. asır bidayetinde yazıldığı muhakkak olan bir kısım mecmualarda mahdut bazı şiirlerinin kayıtlı olduğunu belirtir (Ergun 1944: 109). Alevi-Bektaşî neşesi göze çarpan şairin dili sadedir.

3. Bâkî

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde karşımıza 11 farklı Bâkî çıkmaktadır. Bunların hepsi divan şairidir. Bizim mecmuada değerlendirdiğimiz şair ise hece ile yazan bir Alevi-Bektâşi şairidir. Muhtemelen 19. yy da yaşadığı kanaatini taşımaktayız.

4. Bâli(Ballı Baba)

18. yy.da yaşamış bir Bektaşî şairidir. Hayatı hakkında yeterli bilgi bulanmamakla beraber Filipe civarlarında bu namda bir ulu kişinin yaşadığı ve türbesinin de burada olduğu bilinmektedir. Kerametleri olduğuna inanılan Ballı Baba'nın kabri kendi adına kurulmuş olan Ballı Baba dergâhındadır.(Koca 1990: 229) Kendisine ait bir şiiri çalışmamızda geçmektedir. Bu şiirde didaktik bir üslup göze çarpar ve Hz Ali sevgisi dile getirilir. Şiir hece vezni ile sade bir Türkçe kullanılarak yazılmıştır.

Elimizdeki şiir birçok yerde Ballı Baba olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun sebebi şiirlerde Ballı kelimesinin aslının "Balı" olmasıdır. Ergun bunun sebebinin Bektaşilerin Balî ismini ballı ve balım şeklinde kullanmaları ile açıklar(Ergun 1930: 25).

5. Dedemoğlu

Cahit Öztelli'nin Bektaşî Gülleri adlı eserine göre, Dedemoğlu Çorum'un Sungurlu ilçesine bağlı Araf köyünde dünyaya gelmiştir. 17. yüzyılın sonu ile 18. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan ve Dedemoğlu mahlasını kullanan şair, Âşık Alioğlu'nun dervişlerindendir (Öztelli 1973: 356). Doğan Kaya'nın "Şairnameler" başlıklı eserinde verilen Pir Yakup'a ait Şairler Destanı'nın 8. dördlüğünde şairin adına rastlanmıştır (Kaya 1990: 43). Öztelli, Osmanlı Devleti'ni Safeviler karşısında zayıflatan bu olaylara karışan şairin yakalanarak bilinmeyen bir tarihte idam edilmiş olabileceği ihtimali üzerinde durmaktadır (1973: 357).

6. Dertli

16-17. yüzyıllarda yaşamıştır. Asıl adı İbrahim olan âşık, ilk dönem şiirlerinde Lütfî daha sonrakilerde ise Dertli mahlasını kullanmıştır. (Keleş 2007: 99).Saz ve sözdeki ustalığını iyice geliştirmiş, ününü Anadolu'nun geniş bir

coğrafyasında duyurmuştur. (Onay 1940: 281). Dertli, gerek heceli şiirlerinde gerekse de aruzlu şiirlerinde tasavvufa ait kavramlar kullanmış, şiirlerine sure ve ayetlerden parçalar almış, yerel söyleyişlerden, atasözü ve deyimlerden, klasik şiirin sıkça kullanılan mecaz ve benzetmelerinden bolca yararlanmış, şiirlerinde farklı anlatım biçimlerini denemiştir (Tek 2011: 166-186).

7. Derviş Ali

Derviş Ali, 19. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış Alevi-Bektaşî şairlerindedir. Hayatı hakkında kaynaklarda çok fazla bilgi bulunmayan âşık, şiirlerinde Derviş Ali mahlasını kullanmıştır. Ayrıca İsmail Özmen, şiirlerinden anlaşıldığı kadarıyla Orta Anadolu'lu ve daha çok Sivas'ın köylerinden olabileceğini aktarmaktadır (Koca 1990: 609; Kocatürk 1955: 531; Özmen 1998: 379).

Coşkulu ve akıcı bir söyleyişe sahiptir. Şiirlerinde kullandığı Türkçesi anlaşılır ve sadedir. Şiirlerinin konusunu da Alevi ve Bektaşî inanç sistemi kapsamındaki hususiyetlerin oluşturduğu görülür.

8. Derviş Hasan

Türk edebiyatı isimler sözlüğünde üç farklı Derviş Hasan'a rastlıyoruz. Ama şiirleri incelendiğinde üçü'nünde mecmuada yer alan Derviş Hasan olmadığı düşüncesini taşımaktayız. Konu, üslup, şiirdeki güç açısından farklı özellikler göstermektedir.

9. Erbâbî

Erbâbî, 1805 yılında Erzurum'un Karaz (Kahramanlar) köyünde doğmuştur. Erbâbî, yaşadığı dönemlerde şehrin edebî ve bedii hayatında büyük rol oynamıştır. Aynı zamanda musikişinas olan Erbâbî, ömrünün büyük bir kısmını cur'asıyla çardaklı kahvelerde şiirler söyleyerek geçirmiştir. (Fındıkoğlu 1927: 80). Erbâbî, halk âşıklarının piri olarak görülmüş ve bu vesileyle hep üstad olarak kabul edilmiştir. Dönemin ünlü âşıklarıyla bir araya gelmiş ve bunlarla karşılaşmalar yapmıştır. Bunlardan en önemlileri Mâhirî ve Sümmânî ile olan karşılaşmalarıdır. Erbâbî'nin, özellikle Erzurum, Bayburt, Kars ve Erzincan civarında âşıklık yapan insanlar üzerinde etkisi olmuştur. Yine Fındıkoğlu'nun naklettiğine göre, Erzincan

yöresinden derlenen Asuman ile Zeycan halk hikâyesinde Zeycan ile Erbâbî'nin karşılıklı manzum muhavereleri yer almaktadır (Fındıkoğlu 1927: 140).

10. Er Mustafa

Divriği'nin Akmeşe (Eski adı; Ziniski) köyündendir. Doğum tarihi bilinmemektedir (Aslanoğlu 2006: 305). Edirne Valisi Süleyman Paşa'nın oğludur. Beşi erkek sekiz çocuğu olmuştur. Âşıklığa 40 yaşında başlamıştır. Söylentiye göre, bir gün Hızır'la karşılaşmış. Hızır koynundan bir elma çıkarıp Mustafa'ya vermiş, elmanın yarısını kendisinin, yarısını da karısının yemesini ve ikisinin de âşık olabileceğini söylemiş. Mustafa ise, elmanın tamamını yemiştir. Böylece, önünde durulmaz âşık olmuş (Aslanoğlu 1985: 56). 1825'de öldüğü tahmin edilmektedir (Aslanoğlu 2006: 305).

Ustası yoktur, ancak Hatayî'yi kendisine manevi usta seçmiştir. Şiir tekniği güçlü olup kendisinden sonraki pek çok şaire etki etmiştir. Ona olan saygısından dolayı, birçok şiirinde kendi mahlasının yanında onun adını da zikretmiştir. Alevi-Bektaşî itikadını yansıtan şiirlerinin yanında aşk ve sosyal konulu şiiri de vardır(Kaya 2009:250).

11. Gedâyî

Kimliği ve eserleri hakkında fazla bilgi yoktur. 1826 Tokat doğumludur. Bütün ömrü İstanbul'da geçmiştir. Asıl adı Ahmed'dir. Ona Gedâyî mahlasını ünlü Bektâşî Baba'larından Sinop'lu Yesari Baba vermiştir(Özmen 1998:Cilt 4.413).

12. Hasretî

Hasretî'nin hayatı hakkında fazla bilgi bulunmamaktadır. Turgut Koca'nın Bektaşî Nefesleri ve Şairleri adlı eserinde, asıl adı bilinmeyen Bektaşî saz şairinin 1834-1853 yılları arasında sağ olduğunun tahmin edildiği söylemiştir. (Koca 1990: 494). Hasretî mahlasını kullanan şairin adı, Doğan Kaya'nın Şairnâmeler adlı çalışmasındaki Hızırî'ye ait "Cem'-üş Şairân" adlı şairnâmenin 31. dörtlüğünde adı geçmektedir (Kaya 1990: 34). Kendisine ait müstakil bir eserin olup olmadığı bilinmemektedir. Bununla birlikte Koca'nın eserinde, şaire ait âşıkane içerikli koşmaların mevcut olduğu ifade edilmiştir (Koca 1990: 494). Yatağanoglu Alimcan'ın Dedemin Cönkünden Alevi-Bektaşî Şiirleri adlı eserinden alınan

nefesinde şairin 11'li hece ölçüsünü benimsediği görülmektedir (Yatağanoğlu 2002: 198).

Elimizde bulunan iki şiirinden birinde(33) “Hasretî’yem seyyidliğim burada” demesi bize Hasretî’nin seyyid sülâlesinden olduğunu işaret eder.

13. Hatâyî

“Şah İsmail. 1487 yılında Erdebil’de doğmuştur. Babası Safevi tarikatı şeyhi Haydar, annesi Ak-koyunlu hükümdarı Uzun Hasan’ın kızı Alemşah Begüm’dür. İsmail, bir yaşındayken babası Şeyh Haydar savaşta öldürülmüş, tarikatın başına önce ağabeyi Sultan Ali ardından kendisi geçmiştir. Akkoyunlularca 4 yıl Istahar kalesinde hapiste tutulmuş, kurtulunca Lâhîcân’a sığınmıştır. Sırasıyla Şirvanşahlar ve Akkoyunluları ortadan kaldırarak 1502 yılında 14 yaşında tahta oturmuştur. Şah İsmail 3 yıl içinde Aran, Şirvan, Doğu Anadolu, Azerbaycan, Irak-ı Acem, Irak-ı Arap, Kirman, Fars ve Horasan’ı eline geçirerek Ortadoğu’da yeni bir Türk devletini kurmuştur. 1510 yılında Türkistan Şibanlıları’nı yenilgiye uğratmış, 1514 yılında ise Çaldıran savaşında Osmanlı’ya yenilmiştir. 1524 yılında 38 yaşındayken iç geçirdiği kanama sonucu ölmüştür. (Ekber ve Babek 2006: 1)

XVII. yüzyıldan itibaren Anadolu’da Şah İsmâil’i örnek alan ve onunla aynı mahlası kullanan Alevî-Bektaşî şairlerin yetişmesi, bunların hece vezniyle yazdıkları şiirlerin divan nüshalarına eklenmeye başlaması Hatâyî mahlaslı şiirlerin artmasına, yol açmıştır. İncelediğimiz mecmuada Hatayî mahlaslı on dört şiirin tamamının hece ölçüsü ile yazılmış olması, mecmuamızdaki Hatâyîlerin “Anadolu Hatayîleri”nden olma ihtimalini güçlendirmektedir.

14. Hayriye

19. yüzyılın ortalarından 20. yüzyılın başlarına kadar yaşamış Bektaşî kadın şairlerindendir. Hayatı hakkında çok fazla bilgi bulunmayan Hayriye Bacı’nın sadece İstanbul’lu olduğu aktarılmaktadır (Koca 1990: 704). Mensup olduğu tarikatın Bektaşî olduğunun bilinmesinin yanında, hangi dergâha bağlı olduğu ve müşdidinin kimliği hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır (Noyan 2001: 583).

15. Hüseyin

19. Yüzyılda yaşamış olup doğum ölüm tarihleri kesin olarak bilinmemektedir. Sivas'ın Şarkışla ilçesinin Hardal köyündendir. Asıl adı Şahan Ağa olup Seyit Ağa'nın oğludur. Çevresinde “Akkaşlar'ın Hüseyin” olarak tanınmıştır. Geçimini rençperlikten sağlamıştır. Başına buyruk bir mizacı olduğu, 1846'da bir olaydan dolayı idama mahkûm edildiği, ancak güçlkle infazdan kurtulduğu söylenir. Mezarı, Hardal köyündedir (Özkan 2001: 82), (Aslanoğlu 2006: 482-485), (Oyat 1948: 18-19).

Alevi inancına sahip olan Hüseyin, Yükselen (İğdiş) köyündeki pirden el tutmuş, pek çok ayin-i ceme iştirak etmiştir. Dili sade, üslubu akıcıdır. Şiir tekniği güçlüdür. Âşıklığa başlamasında sazlı-sözlü ortamın önemli rolü olmuştur. Şiirlerinde mahlas olarak adını kullanmıştır. Bazı şiirleri TRT Repertuarında türkü olarak okunmaktadır (Özdemir 1977: 99-101).

16. İbrahim

İbrahim, 19. yüzyılda yaşamıştır. Hayatı hakkında bilgi yoktur. Şiirinde Âşık İbrahim mahlasını kullanmıştır. Üsküdarlı Vasıf Hoca, onun Sivaslı olduğunu beyan etmiştir (Aslanoğlu 2006: 505-507). İbrahim Aslanoğlu'nun görme imkânı bulduğu İstanbul Ansiklopedisinde, Balıkpazarı meyhanelerini konu alan bir şiiri yayımlanmıştır. Destandan anlaşıldığına göre şair, İstanbul'da uzun müddet kalmıştır ve oranın sosyal hayatına vakıftır. Bu şiirden hareketle şiir tekniğinin sağlam olduğu söylenebilir.

17. İsmail

İsmail hakkında geniş bilgi yoktur. S. Nuzhet Ergun “Bektâşi Şairleri” kitabında Muallim Baki B.'nin verdiği bilgiye göre 1324 de vefat eden Divrikli İsmail Baba isminde Mahmut Baba'dan nasib, Ali Baba'dan icazet alan bir bektâşiden ihtiyatla bahseder(1930:423-424) İsmail Özmen ise Alevi-Bektaşî Şiirleri Antolojisinde 19. yy. da yaşayan Zileli İsmail'den bahseder(Cilt 4.345). İkisi hakkında da fazla bilgi yoktur. Mecmuada bulunan İsmail'in hangisi olduğunu tesbit edemedik.

18. Kalender(Abdal)

Kalender Abdal, 16. yüzyılda yaşamış olan Bektaşî şairlerindedir. Kalender Abdal'ın yaşamı hakkında çeşitli araştırmacılar tarafından farklı bilgiler aktarılmakla beraber, tezkirelerde yaşamı hakkında herhangi bir malumat bulunmamaktadır. 1522 Mohaç zaferinden sonra başlayan “Celali İsyancıları”nın ardından isyan suçlamasıyla idam edilen Hacı Bektaş Veli Dergâhı hânik postnişini Kalender Çelebi olması ihtimal dâhilindedir. Bu isyanda adı geçen Kalender Çelebi, 1476 yılında dünyaya gelmiştir. İsmail Özmen ve Turgut Koca tarafından aktarılan bilgilere göre; Mürsel Balı'nın oğlu ve Balım Sultan'ın küçük kardeşidir. Okuma yazma bilmekle beraber, çocukluk yıllarına şiir ve edebiyatla geçirmiştir. Balım Sultan'ın vefatından sonra, kırk yaşından itibaren on bir yıl Hacı Bektaş Veli Dergâhı postnişinliği yapmıştır. Celali İsyancılarına paralel Bozok, Sivas, Maraş, Adana ve Tarsus Türkmenleri ayaklanmış, bunlara bir o kadar da sipahi ve köylü katılmıştır. İsyancıların kendilerine öncü olarak Kalender Çelebi'yi seçmeleriyle Çiçekli, Akça Koyunlu, Masadlı ve Bozoklu aşiretleri de isyana iştirak etmiş ve isyanın boyutu oldukça genişleyerek tehlikeli bir hâle gelmiştir. İlk etapta üstünlük sağlayan isyancılar tımarlı sipahilerin Sadrazam İbrahim Paşa ile anlaşmaları sonucu bozguna uğramışlar ve bu yenilginin sonunda Kalender Çelebi Nurhak dağlarında “Başsız” adıyla anılan yerde sadık bendesi Dulkadir beylerinden Velî Dünder ile birlikte 22 Haziran 1527 tarihinde başı vurularak idam edilmiştir. Mezarı Balım Sultan Türbesi'nin batı yönündeki özel bölümde (Özmen 1998: 35; Koca 1990: 109; Ergun 1955: 118).

19. Kanber-Visalî Kanber-Kanberî

Visalî, Sivas'ın ilçesi Kangal'ın Kabakçiftliği köyündendir. 1835'te doğmuştur. Asıl adı Kanber'dir. Babası Sarı Mehmet olarak tanınmıştır. Gençliğinde akli dengesini yitirdiği ve Hacı Bektaş tekkesine götürüldükten sonra düzeldiği söylenir. Visalî, yaşlılığında Bozhöyük'e göçmüş, orada vefat etmiştir (Aslanoğlu 2006: 556-562; Yıldız 2003: 856).

İbrahim Aslanoğlu bu konuda ve mahlas alması hususunda şunları söylemektedir: “Bu olayın üstünden yıllar geçti. Kanber, Hacı Bektaş'ı ziyaret etmeye niyetlendi. Baba-oğul yola düşüp dergâha vardılar. Delikanlı, Feyzullah Çelebi'yi görür görmez heyecanlanıp “Baba, dedi; bana rüyamda bade içiren işte bu

piridi". Babası susmasını işaret etti. Feyzullah Çelebi ona, ilk söylediği nefesi tekrar ettirip dinledikten sonra, sırtını sıvazlayıp gülümsedi. "Oğlum, sen dünyevi aşktan sıyrılıp ilahi aşka yönelmişsin. Artık visale erdin demektir. Bundan sonra mahlasın Visalî olsun." Kanber'in o güne kadar mahlası yoktu, göbek adıyla söylüyordu. O günden sonra Visalî mahlasını kullanmaya başladı." (Aslanoğlu 2006: 556-562).

Herhangi bir tahsil görmemiştir. Rüyasında aksakallı bir pirin elinden bade içmiş ve o vakitten sonra şiir söylemeye başlamıştır. Visalî'nin kimi şiirleri "Kanberî", kimileri de "Visalî" tapşırılmalıdır. Şiirleriyle Âşık Veysel'in yetişmesinde önemli rol oynamıştır(Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi 1982: Cilt 5.141)

Kanberî, birçok yapıtlarında "vahdet-i vücud", yani varlığın birliğini dile getirmiş bir şairdir. Bununla beraber bazı nefeslerinde, Hurufî ve Alevî neşesi açık olarak görülür. Bektaşî dergilerinde ve cönk defterlerinde bir hayli nefesi olan âşık, aruz veznini ustalıklı kullanmıştır (Koca 1990: 65).

20.Kâtibi

17. yüzyılda yaşamıştır. Doğum ölüm tarihleri ve nereli olduğu hakkında kesin bilgi yoktur. (Köprülü 1962: 124) Kâtibî hakkında 17. yüzyılın ilk yarısındaki saz şairlerinin en meşhuru ve edebî bakımdan da en kıymetlisi sayılmaktadır, demektir. Birçok mecmualarda, eserlerine sık sık tesadüf edilmesi de şairin şöhretine büyük bir delil teşkil etmektedir (Ergun 1933: 22). Ölüm tarihi bilinmemektedir.

21. Kul Emin

Asıl adı Emin'dir. Doğum ve ölüm tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte 18. yüzyılın ikinci yarısında Yozgat'ın Pempecik (Pambucak) köyünde doğduğu tahmin edilmektedir. Bilinen en eski Yozgatlı şairlerden olan Kul Emin'in okuryazar olmadığı, rüyasında Hz. Muhammed'i görmesi üzerine dinî içerikli şiirler okumaya başladığı söylenmektedir (Oğuz 1994: 123-124).

22. Kul Himmet

Hayatına dair sınırlı bilgi bulunan Kul Himmet'in XVI. Yüzyılın ikinci yarısıyla XVII. yüzyılın ilk yarısında yaşadığı tahmin edilmektedir (Aslanoğlu, 1997:

3). Tokat'ın Görümlü köyünde dünyaya gelmiş olan Kul Himmet (Aslanoğlu, 1997: 2) yine burada ölmüştür (Aslanoğlu, 1997: 4).

23. Nesimi

XIV. yüzyılda Azerî Türkçesi ile coşkulu ve lirik şiirler yazan Nesîmî'nin hayatı hakkında rivayetlere dayanan ve birbiriyle çelişen çok az bilgi bulunmaktadır. Nesîmî'nin doğum tarihi de bilinmemektedir. Seyyid olması dışında ailesi hakkında bilinenler ise sınırlı ve tartışmaya açıktır. 1404 ya da 1418 yılında ölmüştür. Bektaşiler Nesimi'yi yedi büyük şairden biri sayarlar.(Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi 1986: 8605).

24. Niyâzî

17. yüzyıl Halveti tarikatının Niyâziyye veya Mısriyye kolunun kurucusu, büyük bir sûfî tasavvuf edebiyatı ustası şairdir. Asıl adı Mehmet olup, 12 Rebiülevvel 1027 / 8 Şubat 1618'de Malatya'nın şimdiki adı Soğanlı köyü olan İşpozi kasabasında doğdu. Babası, yöresinin önde gelenlerinden Nakşbendiyye tarikatı mensubu Soğancızâde Ali Çelebi'dir. Niyâzî ve Mısırî ise mahlaslarıdır. Mısırî mahlası tahsilini Mısır'da yaptığından dolaydır. Limni adasında 1693 (H.1105) yılında vefat etmiş olup türbesi de aynı adada bulunmaktadır(Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi 1977: 375).

25. Nizamoğlu-Seyyid Nizamoğlu

İstanbul'da doğdu. Silivrikapı tekkesi şeyhi Seyyid Nizameddin Ahmed Efendi'nin oğludur. Doğum tarihi tam olarak bilinmez. Asıl adı Seyyid Seyfullâh Kasım olup babasının ismine izâfetle Seyyîd Nizâmoğlu denmekle meşhur oldu. Halvetiyye tarikatının Sinaniyye kolunun kurucusu olan İbrahim Ümmî Sinan'dan ders alıp eğitimini tamamladı ve H. 1010 Muharrem'inde (M. 1601 Temmuz) İstanbul'daki vefatına kadar Silivrikapı Emirler Tekkesi'nde irşad faaliyetlerini sürdürdü. Vefatının ardından bu tekkenin haziresine defnedildi. Adı geçen tekkede kendi nesli uzun süre irşad faaliyetlerini sürdürdü.

Nizamoğlu, Seyfî ve Nizamoğlu mahlaslarını kullandı. Şiirlerinde çokça işlediği konular, İlâhî aşk, ehl-i beyt sevgisi ve on iki imama bağlılıktır.

Nizamoğlu'nun manzum eserleri bir külliyyat hâlinde İstanbul'da 1288 / 1871-1872 ve 1326 / 1908-1909 yıllarında basılmıştır(Tosun 2009: 73-74).

26. Noksanî

Şiirlerinde Noksanî mahlasını kullanan âşığın hayatı hakkında kaynaklarda ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır. Doğan Kaya'nın "Şairnameler" adlı eserinde de Noksanî mahlaslı iki âşığın adı geçmektedir. İlki, 18. yüzyılın sonlarında ve 19. yüzyılın başlarında yaşayan, Erzurum'da doğan ve asıl adı Mürşidi Sâdik Dede olan Noksanî'dir. İkincisi ise, asıl adı Ahmet olan ve Sivas'ın Kangal ilçesinde doğan Noksanî'dir. Kaya, Sivaslı olan Noksanî'nin şiirlerinde, Erzurumlu Noksanî ile karıştırılması endişesiyle sonradan Zâkiri mahlasını kullandığını belirtmiştir (Kaya 1990: 37, 56-57). Bu eserde adı geçen Noksanî mahlaslı bu iki âşığın Erzurumlu olanı olduğu tahmin edilmiştir.

27. Öksüz

Hakkında bilinenler çok az olan âşığın, gerçek adı bilinmemekle birlikte şiirlerinde Öksüz mahlasını kullanmıştır. 18. yüzyılda Sivas'ın Divriği civarında yaşadığı tahmin edilen âşık, Alevi Bektaşî inancına sahiptir (Aslanoğlu 1986: 3-4). Öksüz'ün şiirlerinden yola çıkılarak onun açık sözlü ve halk kültürüne vakıf birisi olduğu söylenebilir. Şiir tekniği sağlam olan âşık, şiirlerinde Alevi- Bektaşî inancını dile getirmiştir(Aslanoğlu 1986: 3-4).

28. Pîr Sultan

Hakkındaki bilgilerin çoğu halk rivayetleri ve ona ait olduğu düşünölen şiirlerden çıkarılmaktadır. Pîr Sultân'nın adının Haydar olduğu düşünölmektedir. Köken olarak Yemenli yahut Horasan'nın Hoy kasabasından olduğu düşünölen Pîr Sultân'ın ailesinin oradan gelerek Sivas'ın Yıldızeli ilçesinin Banaz köyüne yerleştiiği söylenmektedir (Gölpınarlı 1969: 9)

Pîr Sultân'ın ölümüyle ilgili çeşitli rivayetler nakledilmiş olup ölüm tarihinin ne olduğu, nerede gömölü olduğu hakkında kesin bir bilgi mevcut değildir

29. Sâdık

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğünde “Sâdık” anahtar kelimesiyle 43 adet kayıt karşımıza çıkmaktadır. Elimizde bulunan 8 şiirin Sâdık mahlaslı hangi şaire ait olduğunu tespit edemedik.

30. Sıtkî

Sıtkı hakkında elimizde bilgi bulunmamaktadır. 19 yy. da Sivas yöresinde yaşamış bir Alevi- Bektaşî şairi olduğunu tahmin etmekteyiz.

31. Sultan Muhammed

Osmanlı Devleti'nin beşinci padişahı (1413-1421) Sultân Muhammed/Mehmed Çelebi ile aynı mahlası kullanan şair mahlası dışında Mehmet Çelebi ile bir benzerlik göstermemektedir. Hece ölçüsü ile yazan bir Alevi-Bektâşî şairi olduğu, 19. yy.da yaşadığı kanaatini taşımaktayız.

32. Sûzî

Asıl adı Ahmed'dir. Şiirlerinde Sûzî mahlasını kullanmıştır. 1765 yılında Sivas'ta doğmuştur. Şemseddîn Sivasî'nin altıncı kuşak torunlarından. Halvetiye tarikatının Sivasîye koluna mensuptur. Tekke çevresinde yetişmiştir (Bursalı Mehmed Tahir 1333: I/89). Sûzî 1830'da Sivas'ta vefat etmiştir (Güneren 2005: 19).

33. Şîrî

Devriyesiyle tanınmış olan ve daha başka nefesleri de bulunan Şîrî'nin yaşantısı üzerine kesin bir bilgi yoktur. 18. yüzyılda yaşadığı ve İstanbul'da Merdivenköy'ndeki Bektaşî tekkesi şeyhlerinden Bektaş Çelebi olduğunun sanıldığı söylenmektedir (Öztelli 1968: 421; Öztelli 1985: 370).

34. Teslim Abdal

Teslim Abdal'ın hayatı ile ilgili bilgiler kaynaklarda farklılık gösterir. Araştırmalarda, farklı yer ve zamanlarda yaşamış Teslim Abdal (lar) ve türbesi olduğu görülmektedir (Denizli, Çorum, Malatya, Trakya). Bunlardan en bilineni 17. yüzyılda yaşamıştır ve asıl adı Mehmed'dir. Sultan 4. Murad döneminin bir Bektaşî büyüğü, yeniçeri ocağının halife babasıdır ve Bağdad seferine katılmıştır. Alevi-Bektaşî şairleri içinde mümtaz bir yere sahiptir 17. yüzyıl Alevi ozanlarının en

büyüklerinden biridir. Yaşayışı ancak kendisinin ve başka ozanların şiirlerinden çıkarılabiliyor. Buna göre Teslim Abdal, tarikatta yüksek yeri olan bir pirdir. Pir Sultan Abdal kadar olmasa da Alevi-Bektaşilerce tutulmuş hemen her cönkte Teslim Abdal'ın şiirlerine yer verilir (Kaya 2002).

35. Velî

Şiirlerinde Velî mahlasını kullanan âşık, 19. yüzyıl şairlerindedir. Doğum ve ölüm tarihi bilinmemektedir. Doğan Kaya'nın Arşivindeki 33 numaralı cönkte 58 şiiri bulunmaktadır. Vahit Lütfi Salcı, "Halk Bilgisi Haberleri" dergisindeki yazısında Divriği'nin Tuğut köyünden olan Âşık Velî'den söz etmektedir. Muhtemelen Divriğili Velî ile Âşık Velî aynı kişidir. Konu ve üslup aynı kişiyle ortaklık göstermektedir (Salcı 1940: 234; Aslanoğlu 1984: 11). Velî, Alevî kültürüne vakıf birisidir. Şiir tekniği güçlüdür. Şiirlerinin hemen hemen tamamına yakını Alevî inancını yansıtmaktadır (Köse 2007: 253-272).

36. Virânî

Virânî'nin hayatı hakkında kaynaklarda yeterli bilgi yer almamaktadır. 1831 yılında Kahramanmaraş Elbistan'ın Izgın köyünde doğan Virânî, Elbistan'ın ileri gelen ailelerinden birine mensup olup zengin bir yaşam sürmüştür. Yazdığı tasavvuf içerikli şiirleriyle çevresine nam salmıştır. Usta bir halk şairi olan Pehlul Ali'nin dedesidir (Cunbur vd. 2007: 536). Şair 1911 yılında 80 yaşındayken yaşamını yitirmiştir.

37. Yesarî

1803-1881 yılları arasında yaşamıştır. Murgul'da doğmuştur. Asıl adı Mehmet'tir. Birçok kaynakta doğum yerinin Batum olduğu verilmektedir. Ancak o dönem Batum sancağına bağlı küçük bir yerleşim yeri olması nedeniyle Murgul adı fazlaca anılmadığından doğum yeri konusunda karışıklıklar ortaya çıktı. Yesari'nin çocukluğu ve ailesine ilişkin ayrıntılı bilgi bulunmamasına karşın küçük yaştan itibaren iyi bir medrese eğitimi aldığı ve süreç içinde kendini geliştirdiği anlaşılmaktadır. Bektaşî olması sürecine ilişkin de somut bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak uzun süre Orta Anadolu çevresinde, özellikle Ankara ve Hacıbektaş'ta kendini yetiştirdiği, 12,5yıl dergâhta hizmet ettikten sonra "Baba" unvanını almış

olduğunun bilinmesi bu yöndeki düşünceleri desteklemektedir. Yesari Baba, Sinop'ta öldü ve orada toprağa verildi(Ertan 1941:3).

38. Yunus

Yunus, 15. asırda yaşamış Afşar âşıklarından biri olup kaynaklarda hakkında herhangi bir bilgi yoktur. Fahri Bilge, derlemelerinde âşığa ait iki adet türkölü hikâyeden bahseder. Bunlar dışında adının geçtiği herhangi eserine de rastlanmamıştır. Yunus'un tam olarak nerede ve ne zaman doğduğu hakkındaki bilinmezlik ölümü için de geçerlidir. Cönk ve mecmualar üzerine yapılacak çalışmalar ile âşığın hayatı ve edebî kişiliği hakkında yeni bilgiler gün ışığına çıkabilir(Erhan 2014).

Hakkında bilgi edinemediğimiz şairler, Cünûn Abdal, Gariboğlu, Kıbrızlı, Kul Sersem, Mende, Mübtelâyî, Seyyid Yâr, Sultan Muhammed, Şerifoğlu, Ulfetî, Zuhûbî'dir.

Bu şairlerin genel olarak Alevi-Bektâşi şiirleri yazdıklarını, şiirlerinde On İki imam sevgisi, Kerbela faciası, Hz Ali 'ye övgüler vb. konular işlediklerini söyleyebiliriz.

Mecmua bulunan diğer şairleri de göz önüne aldığımızda yukarda adı geçen şairlerin 19.yy veya öncesinde yaşadıklarını söyleyebiliriz.

Bu şairlerden Cünûn Abdal, Kıbrızlı, Kul Sersem, Mende, Mübtelâyî, Seyyid Yâr, Sultan Muhammed, Şerifoğlu, Ulfetî, Zuhûbî'nin sadece birer şiiri; Gariboğlu'nun iki şiiri elimizde bulunmaktadır.

ŞAİRLER CETVELİ

	MAHLASI	ŞAİRİN ADI	YAŞADIĞI YÜZYIL	DOĞUM/VEFAT TARİHİ	ŞİİR SAYISI
1	Âşıkî				5
2	Ârif Oğlu		18		2

3	Bâki		19		2
4	Balî		18		1
5	Cünûn Abdal				1
6	Dedemoğlu		17-18		2
7	Dertli	İbrahim	16-17		5
8	Derviş Ali		19		7
9	Derviş Hasan				1
10	Erbâbî		19	1805-?	1
11	Er Mustafa				1
12	Garib Oğlu				1
13	Gedaî	Ahmed	19	1826-?	2
14	Hasretî		19		2
15	Hatâyî	Şah İsmail	15-16	1487-1524	14
16	Hayriye		19-20		1
17	Hüseyin	Şahan Ağa	19	1846-?	3
18	İbrahim		19		1
19	İsmail				1
20	Kalender		16		3
21	Kanber-Visali Kanber-	Kanber	19	1835-?	4

	Kanberî				
22	Kâtibî		17		1
23	Kıbrızlı				1
24	Kul Emin	Emin	18		1
25	Kul Fazlî				1
26	Kul Himmet		16-17		5
27	Kul Sersem				1
28	Mende				1
29	Muhammed				1
30	Mübtelâyî				1
31	Nesimi		14	?-1404/1418	3
32	Niyâzî	Mehmet	17	1618-1693	2
33	Noksânî	Mürşidi Sâdık Dede	18-19		6
34	Öksüz		18		3
35	Pir Sultan	Haydar			5
36	Sâdık				8
37	Seyyid Nizamoğlu	Seyyid Seyfullâh Kasım		?-1601	2
38	Seyyid Yâr				1

39	Sıtkî				2
40	Sultan Muhammed		19 olabilir		1
41	Sûzi	Ahmed	18-19	1765-1830	1
42	Şerifoğlu				1
43	Şîrî		18		1
44	Teslim Abdal	Mehmed	17		10
45	Ulfetî				1
46	Velî		19		11
47	Viranî		19-20	1831-1911	13
48	Visalî				1
49	Yesârî	Mehmet	19	1803-1881	2
50	Yunus		15		1
51	Zuhûbî				1

ŞİİRLER CETVELİ

ŞİİR NO	ŞAİR	TÜR	ÖLÇÜ
1	Âşıkî	Nefes	Hece
2	Âşıkî	Nefes	Hece
3	Âşıkî	Nefes	Hece
4	Âşıkî	Nefes	Hece
5	Âşıkî	Nefes	Hece
6	Ârif Oğlu	Nefes	Hece
7	Ârif Oğlu	Nutuk	Hece
8	Bâki	Nefes	Hece
9	Bâki	Nefes	Hece
10	Balî	Nefes	Hece
11	Cünûn Abdal	Nefes	Hece
12	Dedemoğlu	Devriye	Hece
13	Dedemoğlu	Devriye	Hece
14	Dertli	Nefes	Hece
15	Dertli	Nefes	Aruz
16	Dertli	Nefes	Hece
17	Dertli	Nefes	Hece
18	Dertli	Nefes	Hece

19	Derviş Ali	Nefes	Hece
20	Derviş Ali	Devriye	Hece
21	Derviş Ali	Nefes	Hece
22	Derviş Ali	Nefes	Hece
23	Derviş Ali	Nefes	Hece
24	Derviş Ali	Nefes	Hece
25	Derviş Ali	Nefes	Hece
26	Derviş Hasan	Nefes	Hece
27	Erbâbî	Destan	Hece
28	Er Mustafâ	Nefes	Hece
29	Garib Oğlu	Nefes	Hece
30	Garib Oğlu	Nefes	Hece
31	Gedâyi	Ayetleme	Hece
32	Gedâyi	Nefes	Aruz
33	Hasretî	Nefes	Hece
34	Hasretî	Nefes	Hece
35	Hatâyî	Nefes	Hece
36	Hatâyî	Nefes	Hece
37	Hatâyî	Nutuk	Hece
38	Hatâyî	Miraçlama	Hece

39	Hatâyî	Düvaz	Hece
40	Hatâyî	Düvaz	Hece
41	Hatâyî	Düvaz	Hece
42	Hatâyî	Nefes	Hece
43	Hatâyî	Nefes	Hece
44	Hatâyî	Mersiye	Hece
45	Hatâyî	Nefes	Hece
46	Hatâyî	Destan	Hece
47	Hatâyî	Nefes	Hece
48	Hatâyî	Nefes	Hece
49	Hayriye	Nefes	Hece
50	Hüseyin	Nefes	Hece
51	Hüseyin	Nefes	Hece
52	Hüseyin	Destan	Hece
53	İbrahim	Düvaz	Hece
54	İsmail	Nefes	Hece
55	Kalender	Nefes	Aruz
56	Kalender	Nefes	Hece
57	Kalender	Nefes	Hece
58	Kanber	Nefes	Hece

59	Kanberî	Nefes	Hece
60	Kanberî	Nefes	Hece
61	Kanberî	Nefes	Hece
62	Kâtibi	Nefes	Hece
63	Kıbrızlı	Nefes	Hece
64	Kul Emin	Nefes	Hece
65	Kul Fazlî	Nefes	Hece
66	Kul Himmet	Destan	Hece
67	Kul Himmet	Nefes	Hece
68	Kul Himmet	Nefes	Hece
69	Kul Himmet	Destan	Hece
70	Kul Himmet	Nefes	Hece
71	Kul Sersem	Nefes	Hece
72	Mende	Nefes	Hece
73	Muhammed	Nefes	Hece
74	Mübtelâyî	Destan	Hece
75	Nesimi	Nefes	Aruz
76	Nesimi	Nefes	
77	Nesimi	Nefes	Aruz
78	Niyâzî	Nefes	Hece

79	Niyâzî	Nefes	Hece
80	Noksânî	Düvaz	Hece
81	Noksânî	Nefes	Hece
82	Noksânî	Nefes	Hece
83	Noksânî	Nefes	Hece
84	Noksânî	Destan	Hece
85	Noksânî	Ayetleme	Hece
86	Öksüz	Nefes	Hece
87	Öksüz	Nefes	Hece
88	Öksüz	Nefes	Hece
89	Pir Sultân	Nefes	Hece
90	Pir Sultân	Nefes	Hece
91	Pir Sultân	Nefes	Hece
92	Pir Sultân	Nefes	Hece
93	Pir Sultân	Mersiye	Hece
94	Sâdık	Nefes	Hece
95	Sâdık	Nefes	Hece
96	Sâdık	Nefes	Hece
97	Sâdık	Nefes	Hece
98	Sâdık	Nefes	Hece

99	Sâdık	Nefes	Hece
100	Sâdık	Nefes	Hece
101	Sâdık	Nefes	Hece
102	Seyyid Nizamoğlu	Nefes	Hece
103	Seyyid Nizamoğlu	Düvaz	Hece
104	Seyyid Yâr	Nefes	Hece
105	Sıtkî	Nefes	Hece
106	Sıtkî	Nefes	Hece
107	Sultan Muhammed	Nefes	Hece
108	Sûzî	Dedim-dedili Taşlama	Hece
109	Şerifoğlu	Nefes	Hece
110	Şîrî	Destan	Hece
111	Teslim Abdal	Nefes	Hece
112	Teslim Abdal	Nefes	Hece
113	Teslim Abdal	Nefes	Hece
114	Teslim Abdal	Mersiye	Hece
115	Teslim Abdal	Mersiye	Hece
116	Teslim Abdal	Taşlama	Hece
117	Teslim Abdal	Nefes	Hece
118	Teslim Abdal	Nefes	Hece

119	Teslim Abdal	Nefes	Hece
120	Teslim Abdal	Nefes	Hece
121	Ulfetî	Nefes	Hece
122	Velî	Nefes	Hece
123	Velî	Nefes	Hece
124	Velî	Nefes	Hece
125	Velî	Nefes	Hece
126	Velî	Nefes	Hece
127	Velî	Nefes	Hece
128	Velî	Nutuk	Hece
129	Velî	Nefes	Hece
130	Velî	Mersiye	Hece
131	Velî	Nefes	Hece
132	Velî	Nefes	Hece
133	Virânî	Destan	
134	Virânî	Beyit tarzı Elifname	Aruz
135	Virânî	Düvaz	Aruz
136	Virânî	Düvaz	Aruz
137	Virânî	Düvaz	Aruz
138	Virânî	Düvaz	Aruz

139	Virânî	Düvaz	Aruz
140	Virânî	Düvaz	Aruz
141	Virânî	Düvaz	Aruz
142	Virânî	Düvaz	Aruz
143	Virânî	Düvaz	Aruz
144	Virânî	Düvaz	Aruz
145	Virânî	Düvaz	Aruz
146	Visalî	Nefes	Hece
147	Yesârî	Nefes	Hece
148	Yesârî	Nefes	Hece
149	Yunus	Nefes	Hece
150	Zuhûbî	Düvaz	Hece

METİNLER

ÂŞIKÎ

-1-

NUTK-I ÂŞIKÎ

Her dem bahar gitmez kış gelir bir gün

Gen gününde tadar yakın görmeli

Dipi eser kar yarığı doldurur

Karada iken bir menzile irmelü

35B

Hiç kimse bilmez ne vakitten kaldı

Gâfil duranları gayguya saldı

Gelinen geçinen yüzüne güldü

Sana itibar mı olur gözü sürmeli

Kaşın gözün sürmelemişin sıfatı

Koca yormuş genci yigiti

Şeker deyu sunar acı soğanı

Rayhası kimdir kenar durmalı

Sen sana fehm eyle aklın var iken

Muhammed Mustafa sana yâr iken

Yalın ayak gidilmez yolları diken

Cehd eyleyüp dikenini kırmalı

Dikenin kır da düz eyle yolun

36A

Yaradan Allah'a arz eyle hâlin

ÂŞIKÎ düşürsen kendi failin

Cehd eyleyip bir gerçeğe ermeli

(35A-36A)

-2-

83B

NUTK-I ÂŞIKÎ

Bre gözlerim ne ağlar gezersin
Dost çeşmim yaşın silmez kalır mı
Âhile vücûdum tağlar gezersin
Ağlayanlar böyle gülmez kalır mı

Zîrâ hadden aştı âh ü zârımız
Elbet bizi bir kez anar yârımız
Esib bir tarafa rüzigârımız
Bizi bir selâmete salmaz kalır mı

Âşıkların günü geçmez yamansız
Yüce dağlar başı olmaz dumansız
Hak kefilimizdir bildik gümânsız
Rakibden dâdımız almaz kalır mı

84A

Güle gönül dostluğu olmaz ağyârın
Yolunda terk etme nâmus-ı ârın
Ahdine durmayan vefâsız dilberin
Cemâlinin gülü solmaz kalır mı

Mevlâ'ya tevekkül olup turasın
Murâdına maksûduna iresin
Sabreyle ÂŞIKÎ bir gün göresin
Bize cevri idenler bulmaz kalır mı
(83B-84A)

-3-

ÂŞIKÎ

Hacıya Ka'be'ye tavâfa gider

99B

Yüzün görünce hacı mı olur

Melekler Âdem'e secdeye indi

'Azâzîl kılmadı ilâcı mı olur

Secde edip tamıldılar (u)rûhı

Ziyâret ettiler zât-ı şerîfi

Tâc urup kisvet giydi 'ârifi

Yalançı olanın tâcı mı olur

Sufi gerek hak deftere yazıla

Bu korkudan bozulmadın düzile

Bacı gerek sırma gibi sızıla

Kalaydan bakırdan bacı mı olur

Bu yolu kavle gösteren 'Alî'dür

Bu yol gâyet incedir uludur

100A

Yetmiş üçe kadem basan velîdür

Yetmiş iki ile nâcî mi olur

Eriş bir gerçeğe kendi kuvvetli

Kerâmeti bol ola hem mu'cizâtli

ÂŞIKÎ muhabbeti tatludur tatlı

Hakk'ın muhabbeti acı mı olur

(99A-100A)

-4-

ÂŞIKÎ

Hak'dan hidâyet erince bir kula
Andan özge gayrı sevdâyı neyler
Cihânın varın almaz bir pula
Atlas dîbâyı kemhâyı neyler

Yüz sürüp payeni varan âşıklar
Derunundan söyündürür mü ışıklar
Ma'sukundan sebâk alan âşıklar
122A
Sırrı meydân olmuş hemtâyı neyler

Hakk'ın rahmeti hası kul için
Mürüvvete gelen a'li yol için
Bülbül zâr eyler gonca gül için
Varup zağ içinde gavgayı neyler

Şâkird olan üstâdından ar etmez
Bir hizmete bağlı bir de kâr etmez
Coşkun sular gibi ber-karar etmez
Ummâna erişen dalgayı neyler

Gazîler metâ'im lâ'liyle gevher
Alan olmaz kime eylesem pazar
Sırrım sevdâsına saldığım yeter
ÂŞIKÎ biçâre gayrı dalgayı neyler
(121B-122A)

-5-

NUTK-I ÂŞIKÎ

Edebile yürü gözle edebi
Edebsizlik etme elden ayıpdır
Allâh zikr için verdi bu lisânı
Söyleme hilâfî dilden ayıpdır

Allâh'a kul olan gider yoluna
Bakmaz halkın yahşı yamân hâline
Rızâsız bağbândın gülüne
Uzatma elini gülden ayıpdır

Emmâreye uyup azıcın vardır
Kalbin evin düzüp bozucun vardır
Kirâmen Kâtibîn yazıcın vardır
140A

Hazer eyle sağdan soldan ayıpdır

Şerî'atin şartlarını yetürme
Yitürürsen tarîk-i erkân getürme
Ma'rifetde varup 'irfâna oturma
Hakîkat içinde yoldan ayıpdır

Eğer Hakk'a yaramazsa bir iş
Uğrama yanına çekersin teşvîş
Muhabbet bendinde olmazsın dervîş
Giyinme enline şardan ayıpdır

Varup bir cânı bir cânâ çakma
Sen seni gör elin 'aynına bakma
Pâk değilsin suya karışup akma
Karar edeceğin gölden ayıpdır

140B

Pâk eyle kalbini kin kibir tutma
İblîse uyup vesvese etme
Ellerin içinde bednâmlık etme
Hakk'ın yarattığı kuldân ayıpdır

ÂŞIKÎ sakın zâhir bâtından
Pes kadimsiz bellidur zâtından
Yolsızı sürerler Hakk'ın katından
Yolsuzluk etme yoldan ayıpdır
(139B-140B)

ÂRİF OĞLU

-6-

ÂRİF OĞLU

Hakdan hidâyet olmayan uyuklar
Dü âlemde hayvan gezer mesut olmaz
Farzı sünneti bilmeyen uyuklar
Dört kapı kırk makâmda beli best olmaz

Yiğitlik ya kılıc yâhud bıçaktır
Lafı gelince aslı koçaktır
Zâtı sıfâtı yok gâyet alçaktır
Nâkis nâmerddir meydânda üst olmaz

61B

Hâl değil diliyle desti damendir
Gelüp dört kapuda müşkil umandır
Yüze yahşi gıybetine düşmandır
İki dinli hercai dost olmaz

Talib oldur müşkil tanıcı ola
Özi sâf sâdık kanıcı ola
Cümle âleme hayr sanıcı ola
Mü'min mü'mine îmân-yaman kasd olmaz

At deve 'araba getürmek icün
Vücûdı menzile yetürmek için
Eğliğe olup yâhud oturmak için
Koyun gerek it derisi post olmaz

Yahşi günler yine yaman virile

62A

Dane savurmada saman virile
İmânı değişüp gümân virile

On iki imâm eteğinde dost olmaz

ÂRİF OĞLU menzîl almaz yayanlar

Dalkavukdur geçmiş dalga sayanlar

Ağyâr uğrına cân baş koyanlar

Sen ölürsen seninçün mest olmaz

(61A-62A)

-7-

NUTK-I ÂRİF OĞLU

Eğer sufi sâdık olmak dilersen
Hak yolında yolu erkânı ara
Ben mü'minim deyü dava kıalarsan
Hak mihmândır sende mihmânı ara

On sekiz bin âleme bir gün salâdır

62B

Hâkimler hâkimi Bârı a'lâdır
Kulların hesâbın gören mevlâdı
Ârif isen ulu divânı ara

Uzak değil yakın kurb senin
Etraf eknâf sülbünde senin
Mevcûddur âlem kalbinde senin
Taht sarayı yazan sultânı ara

Düşman için her tarafı seyr eyle
Destine al hudud eyle sur eyle
Vesvâsi 'Azâzîl'i dur eyle
Her dem kalbinde Rahmânı ara

İpini çürüğe sakın bağlama
Hercai yâriçün yanıp ağlama
Kurtulup çıkayım dersen sağlama
Kâmil mürşid bir cânı ara

Eğer âşikâre eğer nihânın
Lâle sünbül nergis gül reyhânın
Pehlivânı olmak dilersen cihânın
Merdânı bul merd ol meydânı ara

Bir gün tağa bağa düşer gazellik
Gam gelür geçer kalmaz ezellik
Kadim kalsun dersen bende güzellik
Zelîhâ'yı Yûsuf'ı Kenân'ı ara

Kör işle gider pîrsizlik
Edebsizden eşedir arsızlık
Benlikile kurduğun iş hayırsızlık
63B
Deşt-erzan gülünde Selmânı ara

Her işlerin aslı var[dır] ulunun
Gâni Muhammed Hacı Bektâş Velî'nin
Cünbüşüne akl irmez 'Alî'nin
Var ise müşkilin Selmân'ı ara

ÂRIF OĞLU hazırdır Hak kelâmıda
Fil cümle eşyalar levhi kalemde
Adâlet umarsın sen bu âlemde
Al-i Mehdi sahip zamanı ara
(62A-63A)

BÂKÎ

-8-

26A

NUTK-I BÂKÎ

‘Alî’ye sâdık muhib olan kişi
Aslı pâktır bir ikrâre dolanur
Kavidir desti dameni pişi
Ta kalû belâdan beri dolanır

Eğer zâtından ervâhı hâr ise
Bu yola hak dimez inkâr ise
İnanın bu söze hilâfım var ise
Anun izine giden köre dolanır

Bu menzile Muhammed ‘Alî girdiler
Takuben sırrı hakikat vardılar
İrfân ocağı diyup oturdular
Berisinde oturan seyre dolanur

26B

İrfâna oturmayan Hakk’ı görmez
Her hasıs bi-hab bu ma’nâyâ eremez
Çâr bâbı bilmeyen hakikate giremez
Sırrı ifşâ eder zayra dolanur

Ta ezelden bunu böyle kurdu
Emr eyledi Hızra ervâhları yoğurdu
Nâcî’nin ervâhın güherden verdi
Anun çin dönmez sağyâre dolanır

Elest deminden bunları seçtiler
Ervâhı bozuklar yoldan kaçtilar
Evvel ikrâr verup sonra geçtiler

İnkârın ervâhı hâre dolanur

Sözini kes uzatma ey BÂKÎ

27A

Bu yola gelur mi Şaki ibn-i Şaki

Ne kadar cehd bile yersun hakkı

Nesli şûmdur ağyâra dolanur

(26A-27A)

-9-

NUTK-I BÂKÎ

‘Alî’nin yoluna uran inkârı
Elinde dilinde bula dediler
Sonra pişman olsa işine
Dermân olmaz gele yola dediler

Bu yoldan dönene dediler mürtâdd
On iki tarikde olur mu irşâd
Kerâmetin zâhire kılssa isbât
İnanmanız ana hile dediler

Yetmiş iki kabul etmez azanı
27B
Evvel ikrâr verup sonra bozanı
Pîrinden rehberinden kayup bezeni
Yol yolum, yolum yola dediler

Her kim şekk götürür ise pîrine
Âhirinde derbeder olup sürüne
Dürr-i yek-tâ okusa inanman birine
Amel olmaz imiş dile dediler

Çok bilmekle menzil alırdı İblis
Tavkı boynuna takup olmazdı telbis
Bu yolu inkâr eyleyen habis
İhtiyaç ola bir pula dediler

‘Alî ile Muhammed yolu kurdular
Elest deminden beru sordular
28A
Bunu her kim ki küfür gördüler

Arasat meydânında kala dediler

Bu pendî alana sat ey BÂKÎ

Bu sözden münkir almaz sebâkî

Yolunu yitürüp unudan Hakk'ı

Âhirinde îmânsız ola dediler

(27A-28A)

BALÎ

-10-

NUTK-I BALÎ

Muhammed ‘Alî’nin postunda oturan
Dört kapıyı kırk makâmı bilmeli
Muhammed ‘Alî’ye talibim diyen cân
Evvel farzdır mürşidini bulmalı

Bir bina yap dört duvarın üstüne
Bir selâm vir dört kapunun dostuna
Üç sünnet yedi farzın aslına
Gizlü gizlü bu sırlara irmeli

Mürşidin bul ki müşgül seçesin
Sidret’ül-Müntehâyı geçesin
Üstâd olki bu kemhâyı biçesin
Arayup üstâdını bulmalı

Mürşidini bul da müşgülün ara
Yine mürşidinden bulunur çare
Mürşid seni kavuşturur o şara
O şardeki pazarbaşı bulmalı

O şardâki pazarbaşıdır ‘Alî
O şardâ açılır muhabbet güli
Bu yolun evveli Bektaş Veli
İsteyenin muradını virmeli

Hiç bina gördün mi duvarı üçlü
Nice sırlar vardır sırlardan içli
Cihânda var mıdır Balî’den suçlu

(Buradan itibaren sayfa eksikliğinden dolayı Şirin devamını
görememekteyiz.)

(133B-135A)

CÜNÛN ABDAL

-11-

CÜNÛN ABDAL

Sufi Şu meydânda kâmilim dersin

124B

Dört kapu kırk makâmdan nişan isterler

Dört kapı kırk makâmdan nişan verirsen

Üstâdına rahmet beli best dirler

Beli best diyenin kâmilidir özi

Elleri göğsünde yerde olur yüzi

Erenler söylemez hatalı sözi

Bizde Hak Muhammed ‘Alî dost dirler

Sen de Hak Muhammed ‘Alî dost dirsın

Temennâyı eyleyip beli best dirsın

Mürşit meydânında fenalığı istersın

Öldür hırsın bir damarın kes dirler

Ölür hırsın bir damarın kesersen

Zâhirden båtına yayın basarsın

125A

Sufi sen özini dardan asarsın

İŞte gel geç otur dahi post dirler

O postun menzili gâyet yüce olur

Yola gelmeyenin bağrı tuc olur

Didem Şâhı iki dinli niÇe olur

Dil olma CÜNÛN ABDAL sus dirler

(123A-125A)

DEDEMOĞLU

-12-

DEDEMOĞLU

Suâl etsem var mıdır hatâsı
Yeri göğü neden halk etti Allâh
Kün deyince karar kıldı binâsı
Dağlar ne sebebden gömüler gümrâh

Cihânda Âdem'in cismi olmadın
Akl tamah evine îman gelmedin
Yetmiş bin şehrin halkı olmadın
Bilmem ne sebepten kahr etti billâh

Hakk'ın hikmetinden kim suâl etti
Cebrâil'in kanadını kim ütdi
Seksen beş kez bin yıl 'ibâdet etti
101B
Beş kez Hakk'a secde kim kıldı Allâh

Secdenin her birinden ne oldu
Neden sonra Âdem dünyâyâ geldi
Hak emriyle melekler secdeye indi
Etmeyene la'net ettiler vallâh

DEDEMOĞLU gönül gelmiyor cûşa
Âdem ne sebepten nâil bu işe
Her dem niyâz ederler devletlü başa
Hak Te'âlâ rahmet eyledi billâh
(101A-101B)

-13-

EL-CEVÂB (DEDEMOĞLU'NDAN)

Suâlin cevâbı budur gâzîler
Birinciden halk eyledi cihânı
Mevcinden yarattı yüce dağları
102A
Anınçün inleşürler figânı

Yeri göğü yaratmadın o demi
Yetmiş bin şehir yarattı o demi
Bir âsîden benlik geldi o demi
Hak anınçün kahr eyledi anı

Mûsâ hikmetinden çok suâl etdi
Cebrâil'in kanadını 'Alî ütdi
Muhammed kandilde 'ibâdet etdi
Beş vakit namâzı farz kıldı Ganî

Her vaktinden bir vaktini buyurdu
Âdem'i çâr pâreden yaptı yoğurdu
Ve lekad kerremnâ benî âdeme çağırdı
Melekler secdeye indi yeksânî

102B

DEDEMOĞLU Hak emrine bakındı
Tecellâ kılındı rahmet okundu
Etmedi 'Azâzîl la'net takındı
Ol zamândan isim aldı şeytânî
(101B-102B)

DERTLİ

-14-

NUTK-I DERTLİ

Elestü bâbında ileri safta
Sıdkıyla ikrânı verenlerdeniz
Gönül gezdirmeyüz sair güzele
Biz Cemâlullahı görenlerdeniz

Bir kün emriyle halk oldu dünya
Bu kadar mahlûku cemi-i eşya
Ve “nefha-ü ruh”u dedik de Mevlâ
Vücûdu âdeme girenlerdeniz

Bin dürlü renkle bezet DERTLİ’yi

18A

Gahi uzat gahi kısalt Dertli’yi
Bâb-ı vilâyette gözet Dertli’yi
Yabancı değiliz erenlerdeniz

(17B-18A)

-15-

NUTK-I DERTLİ

- . . . / - . . . / - . . . / - . .

Âşık sâdık-i muhûbbi Mustafa derler bize
Derdile gayret-keşuz ‘Alî-aba derler bize

Biz gürûha sorsalar ki ey kavm kimlersiniz
Tâbi Şâhı Velâyet Murtaza dirler bize

Cân başı terk ederizbizler imâmın aşkına
Bende-i şâhı şehidî Kerbelâ derler bize

Aşkıyla kılar çekip münkire karşı durmuşuz
Ol sebepten kavm-i süfyan eşkıya derler bize

Gerçi DERTLİ benim derdim yetimler derdidir

18B

Elin çek ey tabibe-i devâ derler bize

(18A-18B)

-16-

NUTK-I DERTLİ

Aşkiyle perişan göricek bizi
Hüdânın bir şaşkın kulu sanırlar
Her kime söylesek ol doğru sözü
Zincirden kurtulmuş deli sanırlar

Var mıdır bu aşkın Hac'ını bulan
Bizim hakkımızda söylenir yalan
Hep cennetlik mi olur beş vakit kılan
Ol kaba sofuyu veli sanırlar

DERTLİ bilmez miydin Hakk'a niyâzı
Üstüne farz olan beş vakt namâzı
Eline alınca on telli sazı

19A

Dünya ve âhiret malı sanırlar
(18B-19A)

-17-

DERTLİ

Gönül ne gezersin gam zulmetinde
Bir aydınlık bir mekâna var yürü
Gücenme adûnun bed muhânetine
Himmat ehli bir sultâna var yürü

Bir haber alaydım seher yelinden
Görelum ne söyler dostun ilinden
Şâhı Velâyet'i koyma dilinden

33A

Yane yane o merdâna var yürü

Ben pîrime dedim ey pîri fâni
Pîrim bana beyân etti her yanı
Dedim pîrim nedir DERTLİ dermânı
Pîrim dedi alışana var yürü

(32B-33A)

-18-

NUTK-I DERTLİ

Zalim rahm eylemez dedim yaşına
Eder bu cefayı nev-cüvân bize
Derdimi vermesin kullar başına
Ezelden verilmiş lâ-mekân bize

Câme-i sabrımı odlara yaktı
Muhabbet kemendin boynuma taktı
Yalın ayak gece külde bıraktı

33B

Böyle kıldı âdil Alişân bize

...Rahm eylemez dil neşadıma
Anuniçün DERTLİ dendi adıma
Ne yade hayrım var ne evladıma
Âhir haram oldu hânüman bize
(33A-33B)

DERVİŞ ALİ

-19-

NUTK-I DERVİŞ ALİ

Ey Gazîler geldi erenler kârbânı
Kârbânı nûr göçü nûr ili nûr
Elindedir ol Hakk'ın fermânı
Edebi nûr erkânı nûr yolu nûr

Dört kimsedir bu cihâne gelenler
Leyl ü nehâr doğru yolu soranlar
Dört kitâbın kâlemine çalanlar
34A
Kâlemi nûr barmağı nûr eli nûr

Anlar da yazarlar karayı ağı
Seyreyledim cennet âlâ da bağı
Nûrdan imiş oturağı durağı
Lâlesi nûr sümbülü nûr gülü nûr

Sekiz uçmak melaiki Hakk'a bakar
Anların şulesi âleme balker
Cennetin arasında dört ırmak akar
Irmağı nûr pınarı nûr gölü nûr

DERVİŞ ALİ medhin okur kırkların
Her yerde beyân etmez sırların
Her kim dolusun içerse pîrlerin
Dudağı nûr dimâğı nûr dili nûr
(33B-34A)

-20-

69B

NUTK-I DERVİŞ ALİ

Cihân var olmadan yer gök sır iken
İbtidâ cihâna bir tekdir geldi
Bu cihânda ne deryâ ne su var iken
Arş a'laya yeşil kandil nûr geldi

Arşda yeşil kandil nûr olduğu dem
Nûrından yarattı ol Gâni Hüdâ'm
Zühre yıldızından niçe bin yıl mukaddem
Kudret deminden bir top nûr geldi

O nûr idi üç mürşidin evveli
Birisi Allah biri Muhammed biri 'Alî
Kudretde asılı iken kandili
Mü'minin ervâhı beraber geldi

70A

İki nokta üç hurûf olanda beyân
Dört kitâbı yazdı ol Gâni Sübhân
Hak Muhammed 'Alî kandilde nihân
Bin bir ismi mevcûd kendi sır geldi

Fatma ile kübrâ gürûh-ı Nâcî
Elif 'ayn mim ba kafın mirâcî
'Alî kemeridir Muhammeddir tâcî
Fatma Ana ne avret vüne ar geldi

Cihân var olmadan yer gök sır idi
Bu cihânda ne deryâ ne su var idi
Muhammed 'Alî kandilde nûr idi
Ol zaman muhabbet belgizar geldi

Hadice tül-Kübrâ Fatma tüz-Zehra

70B

Anların sırrına irilmez zerre
Muhabbet etdiler dîdar dîdare
Muhammed ‘Alî üçü bir geldi

Hak Muhammed ‘Alî üçü bir kişi
Fatma cümlelerin ser çeşme başı
İmâm Hasan şâh Hüseyin menguşı
Fatma ananın kulağında var geldi

Muhammed ‘Alî’nin cismin cânı tamâmı
‘Alî Muhammed’in destinde hıtamı
Vakit tamâm oldu buldı hatâmı
Ağ incü arıdı deryâlar geldi

Bir vakit bu cihân kaldı su ile
Cebrâil ulaşdı çok deryâ ile

71A

Kandile celb etdi rızâ ile
Sen kimsin ben kimim deyü zâr geldi

Sen sensin ben benim deyü söyledi
Hak Teâli emretti kanadı yandı
Deryânın yüzünde muallâk döndü
Cebrâil kandile yine bir geldi

Kandilin dalında hayli eğleşti
‘Alî Muhammed’den suâl soruşdı
Sen Hâlık’sın ben mahlûkım tanışdı
Ol vakit üstâdı gerçek er geldi

Ol zamân üstâdlık eyledi ‘Alî
‘Alî ile Muhammed kurdı bu yolu
Rehber etdiler hem Cebrâili
71B
Tarıkın binâsı küllihâr geldi

Tarıkın binâsı külli hârhârdan
Aklı irüp dağıtma sırdan
Bin bir ismin sâhibi şâh merdân
Bir ismi Murtaza ‘Alî Haydar geldi

Bir ismi Murtaza ‘Alî Haydar’ın
Cim cime gergerden aldı haberin
Deryânın dibinde âb-ı kevserin
Yolu nerde diyu bir haber geldi

Hak Te’âli biraz hak deryâya atdı
Kün didi binâsın mayasın katdı
Yedi kat yer yedi kat gök yaratdı
Arş ı âlâya melek ile hûr geldi
72A

Melekler Âdem’i balçıktan yaptı
Hak Te’âli nûrından otuz nûr katdı
Vücûdunu dört nesneden halk etdi
Âdemin hilatı anâ sır geldi

Yaratdı Âdem’i koyanda gama
Cüz-i ihtiyârını virdi Âdem’e
Evveli Âdem’den âhiri hâteme
Yüz yigirmi dört bin peygamber geldi

Yüz yigirmi dört bin peygamber hakdır
Kimisi beni kimisi veliullahdır
Bin bir ismi vardır kendisi yekdir
On sekiz bin âleme sultân bir geldi

Gam çekmedi o sultâna kul olan
72B
Sureyi mevâlî Bektâş Vel' olan
Dört kapu kırk makâmda eli olan
Gerçek meydânına mu'teber geldi

Şerî'at didiğin dünki binâdır
Tarîkat didiğin bir meyhânedir
Ma'rifet didigin ehl-i cânadır
Hakîkat evine bin bir sır geldi

Bin bir isim yaradanın adıdır
Yerin göğün arşın hem kilididir
Dünya dört üstüne kat yedidir
Şu günü cihâna çâr yâr geldi

Edna DERVİŞ ALİ Hak ile sıırım
Kat(i)rem Hak'dandır kandilde nûrım
73A
On iki imâmlara vardır ikrârım
Hünkâr Hacı Bektâş Veli pîr geldi
(69B-73A)

-21-

NUTK-I DERVİŞ ALİ

Yaratdı yer ile göği kâf ile nuni Haydar
Cennetde kevser dağıtdı sâkıdır gâni Haydar
Andan özge kimse yok ismi bin bir kendi yek
Sultânıdır dü cihânın şeksiz sübhânı Haydar

Bin bir kisveden baş gösterdi cümlesi gümân etdi
Mü`min olan Hakk`ım didi ‘Alî’ye imân etdi
Kahr eyledi münkirlerin gözine perde tutdı
Münâfıkın Azrail’i mü`minin cânı Haydar

Âşık oldum Muhammedin nûrına kıldım niyâz
Geçer dünyanın varından bu didârı gören göz
73B

Cemâlin mâhile batan cihândan toğar yıldız
Cümle âleme gösterdin alnından küni Haydar

Şems i kamer mâh-tâban Muhammedin nûrıdır
Hünkâr Hacı Bektaş Veli erenlerin serveridir
Sıkletde genin elin almak ol ‘Alî’nin keremidir
Kurtardı Selmân-ı pâki dâ’im bun günü Haydar

Mağripten kudret topun atup maşrıka yetürür
Emreylese bu cihânı eline alup götürür
Ruz-ı mahşerinde meydân kurmuş oturur
Cümle âlemin rabbisi şefâ’at kâni Haydar

Cebrâile delil oldu iletirdi râhına
Vardı kırklara karışdı ala gözlü şâhına
Emreyledi tağa taşa alup geldi yakına
74A

Hünkâr Hacı Bektaş Veli İbrâhim sâni Haydar

‘Alî’ye âşık olmuşam Muhammed’dir pîrimiz
Hûb sevdim Balım Sultânı Hak ile pazarımız
Münâfikların zümresine vardır sad hezârımız
Lâ’net okun münkirlere buyurdu bunu Haydar

Mü’min olan hayrân oldu münkir kaldı matına
‘Alî’yi Hak bilmeyüben düşdi adavetine
Her ne kadar adû olsa tayanamaz heybetine
Bir çalışda feth iderdi hezâran bini Haydar

Hazır bilen sâhip hurûc cihâne sed kılacak
İmâminlerin hayfını münkirlerden alacak
Varacak meydân yerine kılıcını çalacak
Âhirinde mehdini Resûl görür divânı Haydar

74B

Dört kitâbın dördünde de şüphesiz ‘Alî Hak’dır
Sultânıdır dü cihânın asla şeriki yokdur
Gözlüye gözlü olmaz cümlesine ağâhtır
Vallaha DERVÎŞ ALÎ’nin imânı dini Haydar
(72A-74B)

-22-

DERVİŞ ALİ

Yüz bin emek çeksen insan olur mu
Niçün emek verirsin tağı çobana
Hatır nedir gönül nedir bilir mi
Manade benzer bir düz dabana

Sakarsın sınıngılı sakarsın
Nereye bağlasam oraya akarsın
Hatırıma değup gönlüm yıkarsın
Var bana tolaşma şerrin yabana

Biri beşi bilmen neylersin sekizi
85B

Atası anası yok aç kon ikizi
Cem'e komazlar senin gibi öküzü
Ağustos ayında koşarlar sabana

Zikir itmen özün öğüt tahılı
Bir şey kazanmaz yoktur akılı
Müslîmân yanına koman câhili
Ziyânı vardır ahretin yapana

Bir bezirgân gelup konmuştur hâra
Yükünü yık da hurcunu ara
Yükü kalpa çıkmış işi mudara
Kalabalık eder koyman kapana

DERVİŞ ALİ'nin sözün güç anlarsın
Cennete komazlar nerde yaylarsın
86A

Bir gün olur bu sözümü dinlersin

Âhirinde koşarlar seni sabana
(85A-86A)

-23-

DERVİŞ ALİ

Muhammed ‘Alî’den anlar ıraktır
Kalbi hain Hakk’ı bulamaz dediler
87A

Bu yol kadimdir gizlu sürekdir
Nâ-mahremler âgâh olmaz dediler

Gerçekler dünyâya geldiği zaman
Sağ erkânı eline aldığı zaman
Hitâb edip salâ verdiği zaman
Sağırlar işitip bilmez dediler

Muhammed ‘Alî’nin süreği Hak’tır
Emrin dürüst dutup Hakk’a bakdır
Şu dünyâda gerçek erenler çokdur
Körler tanıyup ahd kılmaz dediler

Burasın bekleyen velî gerektir
Kırkların katında ulu gerektir
Erenler ceminde gülü gerektir
87B
Gurrâb gülistân kadrin bilmez dediler

DERVİŞ ALİ bakın doğru varışa
Sözümüz doluya değildir boşa
Bin nefes söylesen dinlemez hâşâ
Hâsiyyetde hayvan olmaz dediler
(86B-87B)

-24-

DERVİŞ ALİ

Muhammed kulunun dersin ararsan

Ummâna dalmuş bir bahri vardır

117A

Eğer kendi vücûdunu sorarsan

Ulu bezirgândır bir şehri vardır

Ulu bezirgân ile kona göçesin

Tarikatde kumaşını açasın

Sırrı hakikatte kendini seçesin

Lutfuna irmeğe bir kahrı vardır

Yükünü tutanlar menzile yeter

Acep beyhudeler ne alur satar

Dost eline almış bir kesr tutar

Evvela içmeğe bir zehri vardır

Kâmil ol kemâlâta yetesin

Kendini bilir eyle bile kopasın

Ma'rifette dört kapını yapasın

Elbet her kapunun bir harfi vardır

Âşık olmayınca aşk kazanı kaynamaz

Beyhude olanlar ummân boylamaz

DERVİŞ ALİ bunu kendi söylemez

Meğer bu fahrın bir ehli vardır

(116B-117A)

-25-

DERVİŞ ALİ

Gönül sana bir nasihat ideyim
Müşteri olmayınca satma kumaşı
Âşıkın hevesine düşüp ağlama
Hakk'ın için gözlerinden dök yaşı

Özin tûrâb etki hakkı bulasın
'Ârifler sırrına sende iresin
Sarrâf yanına var altun olasın
'Ârifler seni yoklar çıkme mih başı

Rûşen ol Hak ceminde ziyâde
129A
Delilsiz sohbeti sakın söyleme
Haddinden ziyâde ummân boylama
Yolda benlik olmaz cidâl eyleme
Bunda Hak tüccarı olmaz her kişi

Yolu garib idup hatra bakma
Nefsine uyupda îmân çıkma
Sakın DERVİŞ ALİ kasavet çekme
Günâhlar affetmek 'Alî'nin işi
(128B-129A)

DERVİŞ HASAN

-26-

DERVİŞ HASAN

Kaldırıp özini havaya salma
Özin bilmeyene bildiremezsin
Her gelup geçeni müşteri sanma
Gel al demek ile aldırılmazsın

Avcı kuşun salar mı sal demek ile
Gönül dostun bulur mu bul demek ile
Gül yüzlüm ağlamış gül demek ile
118A
Hakk'dan olmayınca güldiremezsin

Yuva kuşu inmez oldu yuvadan
Farig gelki indiremezsin havadan
Ne istersin kendin bilmez bir nevedan
Çok ünleyüp gezme indiremezsin

Dem ehli gazîler didâra tapın
İnsan mı sanarsın gezenin hepin
Nice kez çalışsan yapılmaz yapın
Külden tuvar olmaz kaldıramazsın

DERVİŞ HASAN komasınlar fa'ni
Herkes beğenmiş kendi huyunu
Dibi deluk kaba aşkın suyunu
Çok taşıyup koma dolduramazsın
(117A-117B)

ERBÂBÎ

-27-

ERBÂBÎ

Bend-i hakîkatde bir dâstânım var
Her nesne-i öğren 'âr eyleme
İsbât-ı vücûd ile eyledim izhâr
Bu kelâmdan sakın firâr eyleme

Hakk'ın emriyle olur cümle iş
Gel mürşîd-i kâmil çerâğında piş
Bu bir sırr-ı İlâhîdir eyleme endîş
Hakîkat sırrıdır inkâr eyleme

103A

Bend ol bir kâmile etme vesvese
Hamd eyle Mevlâ'dan her ne ki gelse
Bir adam ki senden bir şey dilese
Veremezsin çünkü ikrâr eyleme

Erenler bezmine râhın girdi ise
'Aşkın esrârını haber verdi ise
Esrârı hikmetine aklın erdi ise
Hâlinden bilmeze âşkâr eyleme

Cismin fedâ eyle Hakk'ın yolunda
Tamâ'ın olmasun dünya malında
Eğer kâmil isen kendi hâlinde
Sakın bir kimseye zarar eyleme

Kemlik edip bir kimseye çatarsan

103B

Duyulur her kime bir taş atarsan
Dil bezistânında gevher satarsan

Bahâsın bilmez ile pazâr eyleme

Bir adam ölse dünyâda kalmaz
Doğru yolundan çıkar hîlebaz
Baktın ki bir kelâm sana yaramaz
Nâfile dinleyup nazar eyleme

Bir adam kendine kibir eylese
Hışma gelip hemân bir söz söylese
Bir zulüm gelir sana zulüm eylese
O tez bulur sen intizâr eyleme

Secde eylemedi iblîs ‘âr etti
Anınçün Mevlâ yerin nâr etti
104A
Bu cümle ‘âlemi yoktan vâr etti
Zikr eyle Mevlâ’yı bîzâr eyleme

Çağlar coşar gider deryâ-ı ‘ummân
Yeryüzüne kubbe olmuş âsumân
Rızkına kefildir Cenâb-ı Sübhân
İste helâl harâm kâr eyleme

‘Âşık söyler bin bir güne kelâmı
Elbette ki bunda var bir merâmı
Gûş et pendimi olma harâmî
İsbâtsız vücûdsuz güftâr eyleme

Bülbül hasret çeker gülizârına
Pervâne çevrinir şem’a nârına
‘Âşık vâsıl olur Hak dîdârına
104B

Farksız şerî'atsiz şî'âr eyleme

ERBÂBÎ da'vâda eyleme sen benlik

Benlik edenler olmaz düzenlik

İyilik eylegil eyleme kemlik

Yâr ol yeri kendin ağyâr eyleme

(102B-104B)

ER MUSTAFÂ

-28-

ER MUSTAFÂ

Bu yalan dünyâyı issuz mı sandın
Bundadır dîdârın vâri ey ahmak
Yoksa gerçekleri öldü mü sandın
Seçemezsin sağı diri ey ahmak

Harâm helâl demez toplayup dersin
Dahî benden gayrı kimse yok dersin

139A

Ele ta'n edersin ammâ körsün
Seçemezsin gözlüyü körü ey ahmak

Hırsa uymuş nefs elinden ölmüşsün
Hakk'ın dîdârından geri kalmışsın
Benlik ile 'âda yâr olmuşsun
Yağdırır başına karı ey ahmak

Şarâb içersin zarâfet söylersin
Nicesin îmândan dinden eylersin
Girmiş 'aklınca deryâ boylarsın
Islanmaz kulağın kurı ey ahmak

ER MUSTAFÂ cehennemde od yanar

Ana giren cân eyler figân zâr
Çokları seccâde sacım der gezer

139B

Cemâ'atde yokdur yeri ey ahmak
(138B-139B)

GARİB OĞLU

-29-

GARİB OĞLU

Ey mülkün sahibi sana sığındım
Münker-i mervânı kaldır aradan
Cömertsin gânisin dayandım durdum
Sen şaşırtmayasın bizi yaradan

16A

Gelen mervânı özümüzden sürelim
İman içeriye girsin görelim
Hak Muhammed ‘Alî deyu ben duralım
Şükür bize yolu vermiş yaradan

Hak Muhammed ‘Alî kurdu bu yolu
Yola hak din inandı beli
İnanmayanların nic’ olur hâli
Yarası evlenmez kurtulmaz yaradan

Kırk makâmı dört kapıyı hak bilen
Arayıp günâhın özünde bulan
Eksikliğin alıp meydâna gelen
Yola teslim olur kalmaz sıradan

Mende GARİB OĞLU derdim bol oldu

16B

Nerede olsa sohbeti kâl oldu
Nice ilim işim meşkul hâl oldu
Kurtar bizi âleme hakim yaradan

(15B-16B)

-30-

GARİB OĞLU

Sana'at içinde hem-râz bekleyen
Dünyada hak insan olmak çetindir
Âşıkların nefesini dinleyen
'Ârifler kumaşın almak çetindir
128A

Dünya fetvâ oldu okunur dilde
Fitnedir elifi yoğise dalda
On iki erkâna bağludur bu yolda
Cân vermek asân diri olmak çetindir

Yola gelemes yanlış fa'âl olan
Olur mu ayağı hem eli olan
Zayidir emek çekmesun dili olan
Pehrimiz bu meydâna gelmek çetindir

Bir kılı yarup kırk para iderler
Biridir insanın yolu giderler
Üç yüz altmış altı kulu güderler
Hakikat ummânına dalmak çetindir

GARİB OĞLU eydür solunmayınca
128B
Bu derdi belâya dolanmayınca
Yetmiş iki elekden elenmeyince
Hakk'ın didârını bulmak çetindir
(127B-128B)

GEDÂYÎ

-31-

154B

GEDÂYÎ

Elif lâm mim üç harf ile âşikâr
Allâh bir Muhammed ‘Alî’dir vallâh
Lahmeke deminde eyledi karar
Aslı bir noktadır bâ-i bismillah

Kulhüvallâhü ehad Allâhü’s-Samed
Lem yelid velem yûled
Velem yekün lehû küfüven ehad
Şânına etmişdir tebârek

Hakkında nâzildir fetahnâ dersi
Kelâm-ı kadîmdir Âyete’l-Kürsî
Sanki nakş oldu Tahâ sûresi
Kaşların mihrâbı kıblen Beytullâh

Hel etâ emrullâh hakkına nâzil
Er-Rahmân sûresi olmuşdur nüzûl
Vahy-i Hudâ ile geldi Cebrâîl
GEDÂYÎ Hak birdir âmentü billâh

-32-

GEDÂYÎ

. - - - / . - - / . - -

Elifdir bismillâh-ı sırr-ı Sübhân
Elif lâm mîm yazılmış turasında

Senindir hem sehâ lutfla ihsân
Olan vâsıl kalır dîdâra sende

Kaşların sûresi şekli bismillâh
Ziyâdır ‘âleme envâra sende

Kâkülün ve’ d-duhâ ve’ l-leyl saçın
Elem neşrah leke var arasında
155A

Cemâlin sure-i seb’u’ l-mesânî
Yedi hatta ağ yedi kat karasında

Okunur kâmetin harf-i esmâdır
Şükür elhamdülillâh Nûr sûresinde

Senin vasfına dil kâil değildir
Hemân gideli derdi çâresinde
(154B-155A)

HASRETÎ

-33-

NUTK-I HASRETÎ

Hünkâr Hacı Bektaş nesli ‘Alî’den
İkrarı olmayan seme dolanur
Kimisi mecruhi beyhude olmuş
Kimisi lokmana eme dolanur

Kimisi ördüğü duvarı yıkar

23B

Tâbi olmuş iblise Hak deyu bakar
Kimisi kerkes gibi mürdâda çevkar
Kimisi kuzgun gibi yeme dolanur

Âyet hadis bilmez yalanlar düzer
Kalp kızıl demez sikkeler keser
Mangır altın olmaz desem tez küser
Cennet gülü deyu çama dolanur

Kimi fehm eyledi Hakk’a ulaştı
Kimisi süremedi yolundan şaştı
Kimisi samanlıkda keşgege düştü
Kimi oda deyu güme dolanur

HASRETÎ’ m eyder gör bana n’oldu

Senin gibi âşık çok gitti geldi

24A

Hasretinden benzim sarardı soldu

Kutbü’l-’ârifin lama dolanur

(23A-24A)

-34-

NUTK-I HASRETİ

Bu ilm-i usûle hizmet ede gör
Külli varlığını geriye koma
Haber alda menziline gide dur
Aldığın haberi kimseye deme

Üç ile yediden haber alasin
Derd ile dergâhta kâmil olasin
Evvel farzdır mürşidini bilesin
Mürşidsiz meydânda lokmanı yeme

43B

On ikiden erişürse hidâyet
On yedi de farz-ı aynı tamam et
Yegirmi sekizde sâdık olasin gâyet
Kâmil azîz olup gelesin deme

Otuz altı ile yoldaş olursun
Kırk ile hesâbın toğru görürsün
Geldiğin gittiğin yeri bulursun
Hesâbın doğrudur dahi gamı yeme

HASRETİyem seyyidliğim burada
Seyyide yetenler kalmaz arada
Yetmiş iki dürlü mal var sırada
İkisi kimindir yetmiş kime
(43A-43B)

HATÂYÎ

-35-

NUTK-I HATÂYÎ

Varlığından geçte gel şu meydâna

Mansur olmayınca daru durulmaz

Ne davacı kazan ne davacı ol

20B

Duâ' ile Hak katına varılmaz

Buna ummân derler dala bulursen

Gevherandan çıkarılabulursen

Tarikiyle teslim olabulursen

Teslim olmayana sitem sorulmaz

Tabib baştanbaşa yâre görsene

Ek muhabbet tuzun sare görsene

Al musâhibini gire görsene

O nesidir musâhibsiz girilmez

Bal olur muhabbet ehli fakirler

Bülbül olan gülistanda şakırlar

Münker marvane lâ'net okurlar

Hüseynî kullara sual sorulmaz

21A

HATÂYÎ der eri erdin seçmenem

Serden geçer muhabbetten geçmenem

Evliyâ sırrını örter açmanam

Hakikat ehlinin terki verilmez

(20A-21A)

-36-

34B

NUTK-I HATÂYÎ

Benliği mürvete sattı üstâd
At benliği üzerinden irfânı gözle
Eyyüb gibi her ne gelirse şükreyle
Derde yakın olursa dermânı gözle

Kimsenin gıybetin garazın itme
Ezel ki kıldığın ahdi unutma
Gönlünde kin ile kibri tutma
Azarsın yolundan şeytânı gözle

Hanedân ehlinin demi devleti
Gerçek erenlerden algil himmeti
Yüz sürüben temennâ eyle mürüvveti
Tecellâ eyle Şâh-ı Merdân'ı gözle

35A

Kimki şeriatın temiz tutamaz
Varup Hak cemine meyil katamaz
İrfânda oturmayan Hakk'a yetemez
Hizmete bel bağla meydânı gözle

ŞÂHI HATÂYÎ eyle irfâna hizmet
İrfân arasında her câna hizmet
Hakk'a hizmetmiş mihmâne hizmet
Gözlüyor Hak seni mihmânı gözle
(34B-35A)

-37-

NUTK-I HATÂYÎ

75B

Eger yolu toğrı süreyim dersen
Evvelâ bir pîri pîran gerek
Hakk'ın didârın göreyim dersen
Ahmed gibi pîri burhan gerek

Rehberdir gösteren doğru râhi
Almaya bu yola hiç gümrâhı
Cebrâil gibi peyk-i ilâhî
Âyetli hadisli Hûb Kur'an gerek

Bu yola yaramaz mülevves kaba
Yola yarar ister Hâlis Baba
Özi temiz çekdi 'Alî 'aba
Gönli alçak halkı sufyan gerek

Yola yarar ister bir kapucu

76A

Halkı koyup halka tapucu
Cemâ'ate komaya madde-i pici
Haysiyeti huyı rıdvân gerek

Bu yola yaramaz bigâne kallaş
İster meydâne yarar bir ferrâş
İçerisi safi gözleri yaş
Gönli vası özi rûşen gerek

Bir hûb delilci ister yüzi ağ
Otura yerine uyara çırâğ
Gözleri açık kulağı sağ

Mudara murdardır merdân gerek

Bunda herkimse gözci olamaz

Ham ile has kimdedir bilemez

76B

Hatıra bakup riyâyı dilemez

Cünbüşde hazret hazerat gerek

Bu yola yarar hâlas bacı ola

Fatmadan örtmüş tâcı ola

Ana şefâatci gürûh-ı Nâcî ola

Ümmü Gülsüm Rukiyye Şehribân gerek

Bu ma'nâyı eyüce kıl fikr

Meydâna la'yık ister bir zâkir

Hizmetin bekleyüp ide zikir

Sıratda Ca'fer-i Sâdıkan gerek

İbrikçi ideler söyle bir eri

Hizmetin fark idebile esrârı

Bu hizmette yaramaz binde biri

77A

Terk-i tecrîd olan Selmân gerek

Erkân çalmaya gerek bir kişi

Nûr ile ziyâ ola içi dışı

İncitmeye bir sufi kardâşı

Kâmil mükerrerem bir cân gerek

Bu yola yarar gerek bir sâkı

Oda Selmânı Pâk'ın hakkı

Hizmetinde kâ'im ola Bâkı

Hadim-ül Kayyum fâhîran gerek

Bu yol ister bir nakıb pîre
Yolun toğrusı budur zira
Herkesin hakkın vire bakmaya hatra
Lokması bişgin ehl-i nân gerek

77B

Bu yola cihângir gazî ister
Yemeden yediren şâhbazı ister
Âlemi yoğa satmış serbazî ister
Mansur gibi dârda asılan gerek

Bu remze namahremler iremez
Sûret uğrısı bu meydâna yaramaz
Bu yol elifdir eğri giremez
HATÂYİ der pîr pîr civân gerek
(74A-77B)

-38-

NUTK-I HATÂYÎ

Kimden kaldı pîrelik
Kalmadı cânda iyülük
Bu demde bu sohbetde
Hôş sülukdur bü süluk

Pîre Selmân pîr ‘Alî
Kadim kodılar bu yolu
Kırkların cem’inde
Nakiblik etdi ol veli
78A

Tercüman Cebrâil’den
Îmâretlik Mikâil’den
Tevhid kudretten andı
Gözcilik İsrâfil’den

Dört köşe arıdan
Delile yağı eriden
Delilin hizmeti Cebrâ’ilin
Karındaşı Ensari’den

Çırağınız idin olupdur
Cem’e üstüne gelüpdür
Rehberlik hazreti
Cebrâil’den kalıbdur

Cebrâil’dedir varlık
Hem ululuk ihtiyarlık
Muhammed’den yol kaldı
Kırklara tazekârlık

Kırklar hep bir elmadır
Kudretten gelmedir
Sâkı suyunun hizmeti
İmâm Hüseyin'den kalmadır

İmâmlar şehid oldu
Gele yol kaldı
Orada carı çalmağa
Sâil Selmân geldi

Sâil Selmân geldi mülke
Süleyman geldi
78B
Kırkların iznikcisi
'Alî'nin Kanber'i oldu

Kanber Hakk'a kul oldu
On iki teknil oldu
Kırkların cem'ine peyk
Yine Cebrâ'il geldi

Muhammed Mustafa peygamberdir
Kokun misk-i anberdir
Her karındaş gediğinde
Sakı yine kanberdir

Cem'in delili gerek
Yolın delili gerek
Benim diyen kişinin
Elinde delili gerek

Hatâyî'm bir sâildir

Cân yola tefâildir
Benden delil isterler
Delilim Şâh İsmail' dir

Hatâyîm der buyurdum
Yahşi tutdum buyurdum
Elimle evim yakdım
Tutmayana buyurdum

HATÂYÎ der buyurdum
Yahşi tutdum buyurdum
Ben bir günâh işledim
Tutmayana buyurdum
(77B-78B)

-39-

NUTK-I HATÂYÎ

Ta ezelden Hak'dan cüdâdır cüdâ
Anın için okudum lâ'net Yezid'e
Teberrâ buyurdu şânına ol Hüdâ
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Âlem fahri Muhammed Mustafa'dır
Şâh-ı Merdân 'Alî şîr-i Hüdâ'dır
Îmâm Hasan Hulki Rızâ'dır
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Hüseyn-i Kerbelâ'dır mir-i kevser
90B
Îmâm Zeynel Aba'dır sırrı Haydar
Muhâmmed Bâkır oldu bana server
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Ca'fer-i Sâdık'ın bir kemteriyem
Kâzım'ı sevmeyenlerden beriyem
Şâh Alî Rızâ'nın Kanber'iyem
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Taki gönlümde sultânım olupdur
Naki hem cismile cânım olupdur
Askerî dinim imânım olupdur
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Muhammed Mehdî'dir benim kiblegâhım
Dünügun anlardır secdegâhım
91A
ŞÂH HATÂYÎ Hudâ'dır benim penâhım

Anın için okudum lâ'net Yezid'e
(90A-91A)

-40-

NUTK-I HATÂYÎ

Vahi Ahmed'e kâlem katmadı mı Mervân
Anın için okudum lâ'net Yezid'e
O sultânın emrin saydı Süfyân
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Mülcem layın ol şâh-ı cihânın
Tîğla urup böğründen anın
İyülüğün unuttu şîr-i Yezdân'ın
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

İmâm Hasan ibn 'Alî el-Murtazâ
Kendi avretinden irdirdiler cezâ
91B
Sezâdır hariciye la'net sezâ
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Dünyâsın ahretin yıktı Şimîr
Aman bulmasın sad Vakkâs ibn Emîr
Hüseyn'e neler kıldı ol iki hor
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Abdal-melik oğlu laîn Velid
Şehîd etmedi mi Zeynel'i ol pelid
Din îmân bulmasın ol it
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Abdül Melik bin Hişşâm laîn
Bâkır'ı şehîd kıldı ol bi-din
Zârî kıldı asman inledi zemîn
92A

Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Mansur Küfi ne kıldı Cafer'e
Âlemin kutbu nesl-i Haydar'e
O sultânın dâdı kaldı mahşere
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Kasd etmediler mi Musa Kâzım'a
Evliyâlar ser-firazı şâh-ı azime
Teberrâdır hariciye farz-ı lâzime
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Rızâ'ya kasd etti Memun nûr-Reşid
Muhammed'den utanmadı ol na umid
O şâhı darbile eyledi şehid
Anın için okudum lâ'net Yezid'e
92B

Teberrâya sezâdır Mutasum Billâh
Takî'yi şehîd eyledi o lâ'netullâh
Tamudan azad olmaya ol gümrâh
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Mütevekkil şehîd etti ol şâhı
Aliyyü'n-Naki ki ulu dergâhı
Yedi tamu kabul itmez lâ'netullâhı
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Mutemed Emin kasd etti Asker'e
İmâmlar güzidesi nesli peygambere
Çok cefâ itti ol servere
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Bulmasın Hâricîler hergiz eman

93A

Mağarada sır oldu sahib zaman

HATÂYÎ virdim budur her zaman

Anın için okudum lâ'net Yezid'e

(91A-93A)

-41-

NUTK-I HATÂYÎ

Ben anı bilmişem kavli hazâdır
Anın için okudum lâ'net Yezid'e
Yezîd'e lâ'net okumak gazadır
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Yezîd'e lâ'net okun mevali cânlar
Îmâmlardan akıtdı nigahın kanlar
Muhammed 'Alî'yi sevmedi anlar
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Alî Yezidlerin yayan yasandır
93B
Yezid Îmâm Hasan'ın üstün basandır
Îmâm Hüseyin'in başın kesendir
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Göre neylediler şu ben fakiri
Zeynel Abidin eyledi şükri
Kiriş ile boğdılar Îmâm Bâkır'ı
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Îmâm Ca'fer bir erkândır yürüttü
Anı mevâlîden gayrı kim duttu
Musa Kâzım'a kurşun akıttı
Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Rızâ'yı kuyu önüne getirdi
Îmâm Heştan gider hay Yezid dedi
94A

Taki Naki ah eyleyip ağladı

Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Soydular Askerî'nin tonların

Akıtdılar yere kızıl kanların

Mehdî alır hayfını anların

Anın için okudum lâ'net Yezid'e

ŞÂH HATÂYÎ'm eydür gör ki nolupdur

Ey gâzîler vade tamam olupdur

Yezîd'in başı aşağı gelüpdür

Anın için okudum lâ'net Yezid'e

(93A-94A)

-42-

NUTK-I HATÂYÎ

Yalancının sohbetinden usandım

Hilâf vardır hepsinin sözünde

Sûfilere budur vâ'az-ı pendim

Kendi (i)ra'beti kendi özünde

98B

Sûfiyim deyü gelup cem'de otursa

Niyâz-bend olup ikrâr yetürse

Günde doksan dokuz hizmet yetürse

İnanman dönüşü vardır gözünde

Kendisini bend eylemiş gayrıya

Gelmiş benden dermân ister sayruya

İnanman özü çürük ayruya

Yolun eğrisini gördüm izinde

Uyur uyur uykudan uyanur

İblis gibi benliğine dayanur

Vücûdunda başka boya boyanur

Kallâş boyasını gördüm yüzünde

Çoktan beri ayıbını gizlerdim

99A

Îmâna gelir deyü anı gözlerdim

Arkasınca yatağında izlerdim

Tavşân gibi fendi vardır izinde

Şâh gelse gözü ile göremez

Ka'be yıkılsa bir taşını öremez

Bin çalışsa İmâm nesli duramaz

Mu'âviye'nin oğlu helâl kızında

ŞÂH HATÂYÎ der Yezîd ibn-i Mu'âviye

Ne haddi var gele imâma uya

Ne öte ol gelip girse da'vâya

Kara kara şehidleri vardır yüzünde

(98A-99A)

-43-

NUTK-I HATÂYÎ

Gele sufi sapur supur söyleme
Kalleşliğı gider doğru söz eyle
Ne ararsın elin efsanesinde
Sevilsun rehberin dinle hazz eyle

108A

Musâhibine söyle gizli sözünü
Rehberine yakın eyle özünü
Pîrin eşiğine sufi yüzünü
Süre süre gel bir niyâz eyle

Sufinin kötüsü gâyet kötü olur
Sovuk sufi cehennem iti olur
Erlerin nefsi oddan katı olur
Yetmezsın bir gerçeğe arz eyle

Müslimân iyisi şirin tatlı olur
Gönül bir olunca cem' kuvvetli olur
Mürşide yetmeyen müşğüllü kalır
Yeter bir mürşide eriş tez eyle

Şükr olsun mürşide tuyurdun eli

108B

Kesildi bizden şu halkın dili
ŞÂH HATÂYÎ doğru sürün bu yolu
İşte geldim defterine yaz eyle
(107B-108B)

-44-

NUTK-I HATÂYÎ

İndi bizim yıldızımız tolundu
'Alî'nin evladı İmâm Hüseyin
Derdin virdin dermânını kılındı
'Alî'nin evladı İmâm Hüseyin

Sahabeler uzak yola gittiler
Kazdılar hendeki tamam ettiler
110A
Pehlivanlar önünce atın yettiler
'Alî'nin evladı İmâm Hüseyin

Sahabeler uzak yola kuruldu
Yeşillerin dellâlere verildi
Ağlamakdan yerler gökler yoruldu
'Alî'nin evladı İmâm Hüseyin

Yeryüzüne dürlü çiçek döküldü
Atanın ananın beli büküldü
Kerbelâ cenginde arslanın yıkıldı
'Alî'nin evladı İmâm Hüseyin

'Alî'nin evladı peygamber soyu
Çok yaşamaz dirler nedendir bu
Elleri böğründe ah oğul deyu
110B
'Alî'nin evladı İmâm Hüseyin

Gelur mi ola bizim yerin yazları
Ağlamakdan görmez oldu gözleri
Yeri oğul âhirette bulam sizleri

‘Alî’nin evladı İmâm Hüseyin

Kefenin sarup donun soyanlar

Hak rahmet etsin anı yuyanlar

Analar çağrışup oğul diyanlar

‘Alî’nin evladı İmâm Hüseyin

ŞÂH HATÂYÎ son harmanım sürüldü

Atanın ananın başı çevrildi

Kerbelâda genc arslanım devrildi

‘Alî’nin evladı İmâm Hüseyin

(109B-110B)

-45-

NUTK-I HATÂYÎ

İkilik istemez aynı hakikat
Birlik makâmında beraber gerek

114A

Ayıb noksan yaramaz bu yolda
Câna cân merde merd sere ser gerek

Şükür dergâhı kıldın insanı
Bize oku disün Seb'-ül Mesâni
Hakikat ilmine kadem basanı
Yoldaşı özünde muteber gerek

Cefaya tahammül ede belâya kail
Mürebbi hizmetinde ulu bin sail
Yek cihet musâhib mürşid-i kâmil
Küfrü îmân kılmağa gerçek er gerek

Sufi oldur er sözine kalmaya
Üstâdinen buyruğunu salmaya
Ayinesi pâk ola kali olmaya
114B

Erdeminde sikkelenmiş sır gerek

Aç gözini gafletten uyan Hatâyî
Kıblen 'ayne'l-yakîn Hatâyî
Sanmaki ustâdsın cân HATÂYÎ
Sen şâkird olmaya çok hüner gerek
(113B-114B)

-46-

NUTK-I HATÂYÎ

Bir sufi bu yolda küstah olunca
Seçülüp geriye kalmak görünür
Gururlanup tekebbürlük gelince
Âhirinde murdar olmak görünür

Âhireti koyup dünya için aşarsa
Şeytâna uyup yoldan şaşarsa
İki kardaş birbirine düşerse
Anın nasibini bulmak görünür

Birinciden düşen o bir hâl olur
İkinciden düşen hâli kâl olur
Üçüncüden düşene sitem bol olur
131B

Anı yoluyla yolmak görünür

Dördüncüden düşenin işi zar olur
Beşinciden düşenin hâli zor olur
Altıncıdan düşenin yeri nar olur
Çok vakit derdine yelmek görünür

Yedinciden düşenin yazı kış olur
Sekizinciden düşenin yolu şaş olur
Dokuzuncudan düşenin gözü yaş olur
Anın malın yağma kılmak görünür

Onuncudan düşen yola gelemez
Onbirinciden düşen ağlar gülemez
Onikinciden düşen dermân bulamaz
Arayıp mürşidi bulmak görünür

132A

Arayıp bir kâmil mürşidi bulur
Mürüvvet deyü yakasın eline alır
Erenler yerden gökten kuvvetli olur
Yüz sürüben cem'e gelmek görünür

Yüzün sürüben cem' evine gelince
Erenler dirilib deme gelince
Cem' kuvvetli olur eme gelince
Erenler şefa'atçi olmak görünür

Mürşidler o demde buyruk açarlar
Hâll eyleyup bu müşkülü seçerler
Günâhına göre kaftan biçerler
Selmân-ı pâk tarikin çalmak görünür

Her meşayih sitem tarikin çalamaz

132B

Kaçıncı uğraktan geçeceğin bilemez
Sitemli hakkını biri alamaz
Anı dört kapıya bölmek görünür

ŞÂH HATÂYÎ günâhlardan geçilür
Hak gânidir bol rahmetler saçılır
Anda zulumet evinden göçülür
Yeniden ibtidâya inmek görünür
(131A-132B)

-47-

NUTK-I HATÂYÎ

Mürşide var müşkülünü halleyile
Nerede hall oldu gürûh-ı Nâcî
Gel bizi gümânda komanuz böyle
Öni yahşi ammâ ya sonı acı

141A

Evvel Âdem şu dünyâya gelmeden
Âr edib de kalb evini silmeden
Havvâ Ana Âdem'den olmadan
Kim idi 'arşda tar çeken bacı

Hemi kismetim verir hemi kadâmı
Dilde vird ederdim ganî Hudâ'mı
Cebrâîl cennetde yoğurmadan Âdem'i
Ya insân yoğ iken kim oldı hacı

'Ârifler ârife gönül katmadan
Kırklar 'üryân büryân semâ' tutmadan
Dahî Selmân o kırklara yetmeden
Kim idi kırklara olan du'acı

'Âşıkların işi dâim zâr idi

141B

Mü'minlerin kalb evinde nûridi
Ne 'örsi ne çeküci varidi
Kande yoğruldu 'Alî'nin Zülfikâr kılıcı

Ben bir ednâ kulum söyleyem belî
Sen sanma kim dîvâneyem deli
Yüz yikirmi dört bin nebîden evveli
Kim idi urunan ol nûrdan tâcı

ŞÂH HATÂYÎ eydür şükrüm kandım
Özümü Hakk'a teslim edüp inandım
Bîçâre ben seni bir 'ârif sandım
Nerede kurtuldu dünyânın âhiri ucu
(140B-141B)

-48-

EL-CEVÂB(HATAYİ'den)

Evvel Hakk'ın katında 'arşın yüzünde
142A

Anda hall oldu gürûh-ı Nâcî
Bir evlâd viridi dünyâ meyvası
Doğunca tatlu ama ölünce acı

Hacılar gider mirâc yolunda
Sekizine rast geldim uçmak şâdında
Cennet evlerinde elma elinde
Fâtıma Ana idi tar çeken bacı

Hem kismetim versün hem kudâmı
Dilde vird ederim Ganî Hudâ'mı
Cebrâîl cennetde yoğurmadan Âdem'i
İnsân yoğ iken ervâhlar idi hacı

'Ârifler ârife gönül katmadan
Kırklar 'üryân büryân semâ' tutmadan
(Şiirin son kısmı mecmuadaki sayfa eksikliğinden dolayı yok)

HAYRİYE

-49-

NUTK-I HAYRİYE

Bir elif okudum çâr kitâbından
Üçyüz altmış altı peydâ çıkarttım
Kırk beş dolab attım afitâb ismin
On iki bâb yedi deryâ çıkarttım

Men ‘ârif sırrından girdim içeri
Taksim ettim üç harfiyle beşeri
Arşa döndüm arş-ı burci şeceri
Kubbesin âlemden esma çıkarttım

HAYRİYE göründü şevk-i nev-îcâd
Bu derece kayd olan üstâda feryâd
Kimini ağyar ettim kimisin Ferhâd
19B
Nice talebeleri şeyda çıkartdım
(19A-19B)

HÜSEYİN

-50-

NUTK-I HÜSEYİN

Nice güzelleri seyrettim nice

Salınsa karşıda dursa ikisi

10A

Biri sağda otursa biri solda

Doldursa meyinden verse ikisi

Gülistân zeyn olmuş baharın çağı

Eridi kalmadı yüreğimin yağı

Sinem bahçesinde kurmuş otağı

Muhabbet tuzağını kursa ikisi

Yeşil giyer kırmızıdır donları

Hak nasip eylese görsen onları

Şefâat olmadım mahşer günleri

Sinede sualim verse ikisi

Üstünde âyet var okunur hece

Mü'min olanların tahtı olur yüce

Îsâ göğden inse Mehdi bilice

10B

Şu âleme mizan verse ikisi

HÜSEYİNİM eyder Hakk'a gidersin

Utanacak işi tutup neydersin

Günde yüz bin kul âzâd edersin

Cehennem bâbında dursa ikisi

(9B-10B)

-51-

88B

NUTK-I HÜSEYİN

Gâfil insan gâfil olma türâb ol
Yerde yatan yüze kimse basamaz
Kısmetin verilmişdir Hüdâ'dan
Kimsenin kısmetin kimse kesemez

Kahramân Kâtil Kâf dağıcı duttu
Div peri komadı Müslîmân etti
Nice sâhibkırânlar hükm yürüttü
'Alî'nin üstüne kılıç asamaz

Şeytâne uyanlar sözün dutarlar
Hakk'a kul olanlar Hakk'a yiterler
Bâtın okun bir haksıza atarlar
Kudret yayını kimse yasamaz

89A

Cümle günâhlara tövbe kılalum
Arafat'da Muhammed'i bulalum
Mahşer kadısından bir arz alalum
Hakk'ı icre eder kimse küsemez

HÜSEYİN'in sözi gerçek vallâhi
Mü'min olan unuttur mu Allâh'ı
Mahşer günü kerem kıla billâhi
Anda her kul cevap vire susamaz
(88B-89A)

-52-

NUTK-I HÜSEYİN

Dinle imdi ecel hikâyetini
Bir gün bize fevt elinden gel olur
İçirurler sana ezel şarabını
Akıl baştan gider sersem hâl olur

Azra'il pençe urur cânına
Elin yetmez yârânına i yârına
Figân düşer ehline ayâlına
115A

Ağlaşırlar çağrışurlar kâl olur

Bir gün sana ecel oku urulur
Ekin gibi diriliben sürülür
Akrabaların gelür başına dirülür
Malın miras kalur pa'imâl olur

Çarşudan alurlar dürlü kumaşın
Araya gider hem garip başın
Anda gelur yaranların yoldaşın
Toprakdan ev yaparlar sâl olur

Seni bindirirler ecel atına
Cân mı dayanur zar-ı fırkatına
İletürler yaradanın katına
Ne getürdun deyu anda su'al olur
115B

Üç gün çektirirler kabir azabın
Ol zaman sorarlar konşunu hesâbın
Ol demde virilur ele beratın
Okuyaman dilin dişin lâl olur

Hakk'dan izin alur kalkar dirilur
Bin ayak bir kab üstüne durulur
Hakkı olan kul hakkına sarulur
Bunda virmedinse anda el olur

Niçe yıl toprakda yatar bu tenin
Hakk'ın ile hesap görür ol cânın
Eğer bulunmazsa dinin îmânın
Kabrin içi ateş dolar nâl olur

Altın akçe virsen anda almazlar
116A
Yüz bin mürüvvet disen bilmezler
Cennetlik kulu cehenneme salmazlar
Anda yüz görmez hâkim cella cell olur

Yılandan yaratmış tamu dağını
Akrep çıyan sokar nazik tenini
Gün be gün arturur ah-ı zârını
Akar gözün yaşın yere göl olur

Bir zaman arasatta gezersin
Yılan çıyan akrep suyun süzersin
Ol zaman tatlu cânından bezersin
Sürarlar seni cehennemde kâl olur

Bir zaman sandığa koyup atarlar
Bir zaman yüzün ateşe tutarlar
116B
Âhirinde seni cehenneme yiterler
Vucûdun yanar sade kül olur

Okunur dillerde doksan bin kelâm
Fahr ile fahr olur cümle âlem
Muhammed Mustafa Hızır Aleyhisselâm
Eğer kul isen yarıcın al olur

Ata oğula bakmaz ana da kıza
Âlem kebâb olmuş yanar bu köze
Ey HÜSEYİN bend ol sen bu söze
Bir gün Hakk-ı Sübhân'dan bize gel olur
(114B-116B)

İBRAHİM

-53-

NUTK-I İBRAHİM

İçmişim bâde i mest merhoşum
Bugün sarhoşum bimâr gözlerim
İşidin Ey Müslimânlar mı firûşum
Sohbet ‘Alî’leri ki umar gözlerim

Bu didem kan oldu berk ağlamadan
Asya bilur döndü gam çağlamadan
Âlem ibretlendi sinem dağlamadan
Al kana boyanmış humâr gözlerim

Sen var iken kime idem minneti

36B

Sen dururken kimden umam himmeti
Verseler almam Firdevs âlâ cenneti
İstedğim senden didâr gözlerim

Nolur merhamet eyle işit sedâmı

Bir kez kulak ver dinle nidâmı

Bana gayrı gerekmez budamı

Bikriyi sevmezim hünkâr gözlerim

Âlemde okunan bir noktadır

Çâr anâsır şeş cihetde yektâdır

Hem okunan yüz dört kitabdadır

İstemem başka Haydar gözlerim

Yüz bin kitap okusan ‘Alî bir

Hezârân Bektaş’dır Velî bir

37A

Gürûh çoktur amma mevâli bir
Bana gerek Murtaza vefâdar gözlerim

Hezârân şehid var derdi belâ
Birisi olamaz Hüseyin-i Kerbelâ
Kapusunda olaydım bağlu mübtelâ
Zehiri nûş iden yâr gözlerim

Hezârân bini zindan çekti ebâbir
Ferzendi nûr-i ayn İmâm Bâkır
Cihânda Caferi Sâdıktır Fâhir
Mezhebim andadır dindâr gözlerim

Musa-i Kâzımdır cihânın sultânı
Anunçin kuruldu kün fekânı
Şâh Horasandır cânların cânı
37B
Takîyi Nakîyi Asker gözlerim

Muhammed mehdi dedikleri ‘Alî’dir
Hem sahib âhir hem evvelidir
Zâhire âl-i evladı selâlıdır
Hariciye düşman Zülfikar gözlerim

Ey İBRAHİM hak-i paye yüz sür
Hezârân bin nebi geldi Muhammed’dir
Ol dahi Ba altındaki noktadır
‘Alî Hudâ’dır perverdigâr gözlerim
(36A-37B)

İSMAİL

-54-

NUTK-I İSMAİL

Zâhir bâtın erler pîrler gazîler
Yolu dört dergâha düştür dediler
Özün mürebbiye yetiren erdir
Evvela sünnete üçtür dediler

Rehberdir her yaranın ilacı
Şite indirir gürûh-ı Nâcî
Şâha mal olup geçmezse pacı
Kalbi fesat kabı boştur dediler

İmâm şâh Hüseyin'dir kıblegâhımız
Üç sünnet içinde doğru râhımız
Mürşid bulur fezâhımız ahımız
42B
İmâm Cafer kulu baştır dediler

Meşâyih kavlinde bağlan tennûre
Üstâddan derdinin dermânın ara
Bir kul ki cânını cellâda vere
Sırrı bahar gönlü hoştur dediler

Ölmeden evvel öl yudur tenini
Ayrırlar cesedinden cânını
İmâmlar aşkına akıt kanını
Nûrdan konağına işdir dediler

Kırk makâm talibe Allah borcudur
Halifeden tac urunan hacıdır
Dört kapıya ermeyen mescit harcıdır

Kabı tunç kalbi taşdır dediler

43A

Ey İSMAİL hakikatdır gevher kânı

On yedi tarik on iki erkânı

Nebilerin velilerin sultânı

Hünkâr Hacı Bektaş başdır dediler

(42A-43A)

KALENDER

-55-

NUTK-I KALENDER

. - - - / . - - - / . - -

Cemâle erdi cân elhamdülillah
Ne devletlü zaman elhamdülillah

Yüzini görelî tâ ol habibin
Dürüst oldu îmân elhamdülillah

Muhammed göründi ayn-ı Hikmet
‘Alî nutkî ayan elhamdülillah

Dağında şavt-ı Hüsnün âf-tâbı
Münevverdir kün fekan elhamdülillah
135B

Hakikat söyler dinler Hak oğlu
Vurulmuş Hak deyup elhamdülillah

Kamu mansurlayın söyler ene’l-Hak
Ki sercümle cihân elhamdülillah

Yazıldı defteri aşka KALENDER
Gülem-u haneden elhamdülillah
(135A-135B)

-56-

NUTK-I KALENDER

Çok şükür mübârek cemâlin gördüm
Hayat buldu bu cisme cân geldi
Hüsnün âyetidir dilimde virdim
Ellezi esra bir Sübhân geldi

Kaşların turası şekli bismillah
Ne hûb yaratmışdır tebarek Allah
136A

Gökten âyet nasrunmin Allah
Ahsen takvim hâlhu şan geldi

Hel eti hututun hatt-ı beyânı?
Elem neşrahleke şerh etti anı
Fatiha ümmül-kitâb Seb'u'l-mesânî
Sûre-i vechine Er-Rahman geldi

Mushaf-ı vechini vird ider dilim
Değmeye müesser olmaz bu ilim
Mübârek cemâlin görünce cânım
Nun vel kalem kaf Kur'an geldi

KALENDER'in pîri Bektaş Veli'dir
Nesli Muhammed sırrı 'Alî'dir
Cümle yaradan kün doludur
[sıradaki sayfayı çekmemiş eksik]
(135B-136A)

-57-

136B

KALENDER

(Bir önceki sayfa eksik olduğu için şiirin ilk üç mısrası yok)

Erdim murâdîma elhamdülillâh

Serviye benzettim ol nâzik kâmet
Hûn-ı gözlerinden kopar kıyâmet
Nazîrin yoğ imiş Allâhu's-Samed
Dilimde virdimdir hem kul hüvâllâh

Kerem kıl meyl etmez gelmez rakîb
İblîs hem-dem olmaz ol şâha tâlib
Nasrun minallâhi ve fethun karîb
Ahsen-i takvîmsin tebârekallâh

Vücûdun var edüp yazdın kaleme
Kendin gözcü oldun cümle âleme
Esmâ'-i küll-i hall dedin Âdem'e
Şânında yarattın öğdün illallâh

137A

KALENDER bîçâre kapuna geldim
Türâba yüz sürüp niyâz-bend oldum
İkrârdan döneni merdûddur bildim
Dönmem ikrârımdan estağfirullâh
(136B-137A)

KANBER

-58-

NUTK-I KANBER

Hamdullah hak'paye yüz sürdük
Bizi yâre kavuşdurdu Yaradan
Gül yüzlümün gül cemâlin gördük
Kesreti-i kaldıralım aradan

Hüsne malik dilber tebarek Allah
Takdir-i ilâhîden el Hükümülillah
Bu cân sana kurban emanet Billah
Gönül geçmez bu günleri karadan

Dedim dilber hoş geçirin bu ayı
Zahmet verdik pek uzattık arayı
9B
Göz göz ettik şu sinemde yarayı
Mübârek selâmın kesme aradan

Hûb açılmış erzâdeler lâlesi
Erbabı kâmilin tevhid hınası
Ceddin Koca Haydar Kur'ân ma'nâsı
İbrahimin yerini gülizâr eden

KANBER ihsân dile cömert Allah'tan
Seni zuhur etti Âdem Nebiyullah'tan
Huşşan gelmedi mi Beytullahtan
Çok hasret kavuşturdu yaratan
(9A-9B)

-59-

KANBERÎ

39B

Ma'bûdum maksûdum iki âlemde
Usûl boyluma hutben yârim var
Hak böyle buyurmuş levh-i kalemde
Şefâat kânî sırrı Haydar'ım var

Ana sırdan bir don verdi eĝnine
Fetahnâ suresi düştü gönlüme
Selmân gibi âlâ edem çîĝnime
Ehad Ahmed Hüdâ nesli pîrim var

Çoklarına vardım derdim bilmedi
Her tabib derdime dermân olmadı
Hiçbir eşyada maksudum kalmadı
Muhammed Mustafa didârım var

Yâr bizi eyledi âleme destân

40A

Huvez zâhir bâtın isterim dosttan
Âşikâre dilde söylerim ayan
Rûz ü şeb şakk-ı kamer nûrum var

Sen bilursun KANBERÎ'yi ağlatma
Gonca ki kokuladup hâre taĝlatma
Medet mürvet namerde muhtaç etme
Balım Sultân ser seyri peykerim var

(39A-40A)

-60-

KANBERÎ

Ehli beytlerin medhi senâsı
Şükrü zebanıma hâl düştü
Cim cemâlin gördüm elhamdülillah
Dost ilini seyretmeye yol düştü

Hüsne Malik sultân Tebarekallah
40B

Kelâmın kimyadır hasbetenlillah
Dehânın dür döker hattın beytullah
Mihrâbın bir iki nişan gül düştü

Dedim dilber zâtın gürûh-ı Nâcî
Eydim kameti vermedik paçı
Ceddin İmâm Cafer gönlüm mirâcı
İki nokta üç hurufa dal düştü

Yüz on dört sure yedi hat cemâlin varı
Celâlim Hak dedi cenal bülbarı
Zülfün tak boynuma dilerim darı
Cân muştuluk serim kurban gel düştü

KANBERÎyem dilber kaddin arşullah
Erişdim vafına elhamdülillah
41A

Kur'ân-ı mübin kelâmullah
Bi noktası didârıya düştü
(40A-41A)

-61-

NUTK-I KANBERÎ

Kelime-i tevhidi zikr eyle başdan
İkrara bend olup geldin mi gönül
Altı bin altı yüz altmış altı âyet
Ahidden Ahmedî bildin mi gönül

... mi sekiz huruf aslı ayından
Dördü sine düştü kaçı gayından
Doksan bin kelâm kaf elif nundan
Üstâddan irşâd oldun mu gönül

Bai bismilâhım dedi hocası
Yedi yüz yetmişe düştü gecesi
41B
On iki burcun bin dört yüz hecesi
Vücûdun şehrini buldun mu gönül

Kırk makâmın üç sünnet hem yedi farzı
Dört altıya bağlı üçüyle arzı
Kırk sekiz haftaya kaç böldü farzı
Beş vaktin kıblesin bildin mi gönül

Amentü billah okursun baştan
Otuz bin şeriat bağlandı baştan
Otuz bini sırda otuz bin avuçtan
Hâlîka namâzını kıldın mı gönül

KANBERÎyem medet mürvet hünkâra
Yetmişde vahdetim yüz onda yara
Balım Sultândan himmet her bir diyâra
42A

Bu sözüme iskâ oldun mu gönül
(41A-42A)

KÂTİBÎ

-62-

KÂTİBÎ

Kendi bildiğine gitme ey ahmak
Yarın Hak divânında ön kâmil ister
Gel erenler yoluna sıdk ile bak
Tekebbür yaramazdın kâmil ister

Bu râhden gayrı bulunmaz bir yol
Kendi icadını bırak insan ol
Pîrden rehberden dönüp gezme dol
Mürşid meydânında yön kâmil ister

Hakk'a doğru döndür gel yolunu
Yarın hiçe sayarlar hep belini
Yola taş atma keserler dilini
50B
Gel Azâzil olma in kâmil ister

Bozuk bilgi ile Hakk'a varılmaz
'Ârif olan bu ma'nâya darılmaz
Er olan ham eteğine sarılmaz
Yarın Hak divânında don kâmil ister

İblis ar etti hezâr il geldi
Konmadı kandile yolundan azdı
Hak anı dergâhtan tûr yazdı
Ankâ var havalanman kon kâmil ister

Nice bir varlık hicâbında kalırsın
Ere pîre taş atma bir gün bulursun
Bu han sana emanet bir gün olursun

Yarın yatacağın sin kâmil ister

51A

Bildiğine gidip anu bunu azdırma

Adını İblis defterine kazdırma

Muhammed ‘Alî sırrın zahide sızdırma

Anlara bakacağın yön kâmil ister

Bundan ileri menzil yok kodurma

Yolu hak bil adın şeytân dedirme

Tarik düşmanına lokmanı yedirme

Lokma hora geçen hun kâmil ister

KÂTİBÎ dalgayı boydan aşırma

Karaya tapup da yolun şaşırma

İblis gibi halka fitnelik düşürme

Saf sâdik olup yön kâmil ister

KIBRIZLI

-63-

NUTK-I KIBRIZLI

138A

Dilber cemâlin gördüm beğendim
Yazılmış hatların mıdır bismillâh
Kudretten vâr eylemiş zâtını
Gören feryâd eder tebârekallâh

Hüsnün yeter secdegâh-ı âşîka
Hâcet kalmazımiş gayr-ı ma‘şûka
Ne demeli müştâk olan sâdîka
Okudum vechinde nasrun minallâh

Si dü dü harfini ben anda gördüm
Birleyüp derc edüp okudum bildim
Hatt-ı üstüvânın sırrına erdim
N’aceb nakş etmiş bi-kudretillâh

Gözlerimden gitmez aslâ hayâli

138B

Yüz-be-yüz görmeye mübârek cemâli
Müyesser eyledin elhamdülillâh

KIBRIZLI’ m değme lebden emmenem

Nâdân ile bir araya girmenem

Her câhil dilbere meyil vermenem

Şimdi tevbekârım estağfirullâh

(137B-138B)

KUL EMİN

-64-

KUL EMİN

Şu aşkın elinden dert beni aldı

45A

Bu sinemde yüz bin yâre var

Bir cânan sırrımı sevdâya saldı

Eğer Mecnun isen Leylâ ara var

Mecnun da Leylâ'sın aradı buldu

Ah edip yolunda figânzâr kıldı

Bu sevgi muhabbet onlardan kıldı

Şöyle hakikatli her dem yâre var

Anların makâmı cennetdir baldır

Bunca ahvali ki sağ yâre bildir

Sarb duzak kurmuş bir yaman ildir

Hakikati mesken tut da zâre var

Vahdette kırklara uğrarsa yolun

Hûbların âlâsı tatludur dilin

45B

Kudret bahçesinde bir gonca gülün

Hezâr olsun el sunmadım hâre var

Muhammedin hatemi vardır parmağında

Saki kadeh sunar bal ırmağında

KUL EMİN gezerken Firdevs bağında

Aklım aldı bir kaşları kara var

(44B-45B)

KUL FAZLÎ

-65-

122B

KUL FAZLÎ

Muhammed ‘Alî’nin nişanı budur

Gürûha girmeyen bilmez burayı

Bunda ikrârına gec bakan kişi

Yakında bulur derdine çareyi

Benim kavlim ikrâr ile dindedir

Yalan dünya bir misafir hanedir

Kahri kime ise lutfi andadır

Mürşidine gösterirse yâreyi

Evvelden bu idi namile nâşi

Yine Hak buyurdu Hak buyruk işi

Anlayup haber almayan kişi

Yol vir gitsün öğüdin arayı

123A

Yolu doğru sürsem şehri darılır

Yalancıdan îmân gider sürülür

Her ne dersen mürebbiden sorulur

Mürşidine gösterirse yarayı

KUL FAZLÎ içtin aşk şerbetin

Oı Hakk’a yakındır ihlası bütün

Derdi âşıkâre berisi bâtın

Ben ağdan okurum bilmem karayı

(122B-123A)

KUL HİMMET

-66-

NUTK-I KUL HİMMET(ÜSTADIM)

Gerek odur gerek baş meydânında
Anın için isterler bir doğru yârı
Kâfiri görünce durmaz kınında
‘Alî eliyle tutdı pes Zülfikârı

Ferhad’ın sevdâsı Şirinden deyü
Mansûrun eceli tarından deyü
Muhammedin alnının darından deyü

67A

Hicâp idüp güle konmadı arı

Gözleri ağrıdı gazadan kaldı
Zülfikâr kınından zağlandı andı
Aceb gâzilerin hâli niçe oldı
Deyüben durdı ol şîr-i Barı

‘Alî hod gazâsında evde kaldı
Hak emrile Döldül’ü esrik aldı
Cengde Muhammed’in câr sesi geldi
Anda çok ağladı Mansûr Ensârı

Kâfir askeri zoru bol etdi
Hamza pehlivan anda şehid gitdi
Gâziler tekbir okuyup ün etdi
Kadir Allah sen ‘Alî’yi sal bari

67B

İslâm ‘askerine düşdi bir ateş
Çağırıldı Muhammed ki ‘Alî gel yetiş
Dudun başındasın duddan düş

‘Alî Kanber’e dir ki Döldöl’ü al beri

Kanber Döldöl’ü getirdi dudun yanına
Baktı gördi ‘Alî’nin zur efganını
‘Alî Döldöl’ü çekdi kendi önüne
Kanber dir yâ ‘Alî sen seni düşür bari

Kanber ‘Alî’nin fırakın bildi
‘Alî kalkanını kolına aldı
Döldöl eyerlendi üstüne geldi
Beline takındı tiğ-i haydarı

Allah-u ekberi getürdi diline

68A

Mübârek kılıcın aldı eline
Feriştahlar kanad saldı beline
Mülkleri üstüne kurdı çadırı

Zaîf oldu İslam askerinin işi
Araya gitdi niçe gazîlerin başı
Şehid gitdi Muhammed’in ön dişi
Cebrâil askeri yetürse bari

‘Alî’nin dostundan bir haber irdi
Mikâil yerin [...] durdı
Cenk içinde Muhammed’in hâlin sordu
Şükr eyledi iki cihânın serveri

Böyle olur yâ ‘Alî yardım dedi
Pek daraldım sana çağırdım dedi
68B

Safâ geldin benim ac kurdum dedi

Ohşadı Muhammed koçdu Haydarı

Düldül ata kulan virip dıkıldı
Kâfir beğlerin ömri yıkıldı
Düldül anda kanlar yüzüp söküldü
Ey kâfirler netdiniz Hamza gibi eri

Kanı Hamza'nın başın kim kesdi
İşte 'Alî orada bir mürüvvet basdı
İşidemedim didi pus kaldı dostı
'Alî Muhammed'e düşdi yalvarı

Kanı Hamzanın kalkanı ile atı
Dalgalandı işitmiyor mürüvveti
Kâfirler ilerüye sordu avreti
69A
Zülfikârdan âzad oldu ol çeri

Muhammeddir yâ 'Alî Zülfikârı kınına kat
Bakdı gördi turur bir sürü avrat
Okıdı tekbir eyledi la'net
İmâna gelmezse kırarım cümle varı

Muhammed kolını 'Alî'nin boynuna saldı
Öpdi gözlerin tecalla kıldı
Hak kapusunda dilekler kabul oldu
İşte böyle sevmek gerek yâr yârı

KUL HİMMET'im bu ma'nâyâ ırmeyen
Pîr yolına cânın başın virmeyen
Hakk'ı kalbinde hazır görmeyen
Kov tolansın senün şu cihâna serseri

(66B-69A)

-67-

KUL HİMMET

Erenler size bir müşgülüm vardır
Sofular bilmez oldu yolını
Bilmem bağda mıdır bağbanda mı
Gurrah aldı gülistanın gülünü

İlerü gelenler gayru görükdü
İtikad vardı sarıda durukdu
Biraz yol hayını kallaş birikdi
Gerçekler pinhâne çekdi elini
81B

Değmez yerde ikrâr bulunmaz oldu
Gitti Hak davâsı kılınmaz oldu
Şimdi ham has bilinmez oldu
Anınçün Hak unuttu kulunu

Yolu doğru sürmez hatır sayarlar
Şeytân aklın almış nefse uyarlar
Gönül bakçasında âmennâsı koyarlar
Hâre dala derler gonca gülünü

KUL HİMMET sere yazılan gelür
Kim bilür kim ölür kim kalur
Gevherin kıymetin sarrâfi bilür
Nâdânlara harc etmiş lâlini
(81A-81B)

-68-

KUL HİMMET

Nâcî derler bir gürûha uğradım
Güzel Mevlâ kabul etmiş anları
İkrâr verip irâdet getirdim
Hak sever böyle muhib cânları

Hep vârisi bir mürşide uyulmuş
Kaynayuben birbirine koyulmuş
Birinin niyâzı bine sayılmış
Hüseyin aşkına akar kanları

Hep vârisi bir mürşide tapmışlar
Özlerinden benliği atmışlar
Al giyüp yas donundan çıkmışlar
83A
Gecesi Kadir'dir bayram günleri

Anlar gam çekmezler tamuda nare
İstemezler cennet azim dîdâra
Secde etmeden kurtulmuşlar duvara
Hakk'a doğru döndürmüşler yönleri

Yaz geldi cennete döndü gülîstân
Gönlümüz pâk oldu gubar-u pasdan
Nicesinin âh efgânı var dostdan
Arı gibi sızılaşur cânları

Kul Himmet gerçeğindir bu meydân
Gelmesin meydâna münâfık şeytân
Esriyüp kırkların içtiği meyden
Güzel 'Alî'den haber almış cânları

(82B-83A)

-69-

NUTK-I KUL HİMMET

Gel he gönül idrâk eyle fehm eyle

96B

Kimdir dü cihânın kâim makâmı

Muhammed'e indi levlâke levlâk

'Alî evliyânın hatm-i tamâmı

Ol gece Muhammed Mi'râca vardı

Anda tabîbi yâresin sardı

Hak kudretinden konukluk verdi

'İzzetiyle Resûle döktü ta'âmı

Muhammed ta'âma dedi bismillâh

Bilesince elin sundu güzel şâh

Bu el kimin dedi Resûlullâh

Buyurdu 'Alî'nin eli ola mı

Ol gece kabûl oldu dilekler

Temennâya indi çârh-ı felekler

97A

Hak katında saf saf durdu melekler

Ziyâret ettiler 'Alî Hoca'mı

Selmân arşa çıktı eyvallâh etti

Kırlara bir üzüm şey'enlillâh etti

Kırklar da içip hû Allâh etti

'Alî'nin sunduğu engûr-ı câmı

Selmân'ın ezip içtikleri câmda

Allâh Muhammed 'Alî üçü ol demde

Cümlesi de bile bulundu bu demde

Andan seyr ettiler levh-i kalemi

Ol demde sohbeti hâlî bulundu
Allâh bir Muhammed ‘Alî bulundu
Dost dosta merhabâ dili bulundu
97B

Tanıştılar anda doksan bin kelâmı

Doksan bin kelâmı şerh idib buldı
Kimin nihân kimin âşikâr kıldı
Otuz bini bellü şerî’at oldı
Sedd edip bağladı nefsi-i ‘avâmı

Otuz bin tarîkat ibtidâ hâlî
Evvel rehberden tuttular eli
Gösterdi erkânı sürdüler yolu
Hoş beklen dedi sedd-i kıyâmı

Otuz bin ma’rifet zât-ı sıfât olmaz
Aslı topraktandır kaleme gelmez
Doksan bin hakîkat değmesi bilmez
Danış rehberine bozma nizâmı
98A

Eğer bu tecellâyı sen de görmezsin
Anda görmezsin bunda görmezsin
Gönül öğrisin ele virmezsin
Dolaşıp gezersin Beytü’l-Harâm’ı

KUL HİMMET’im tecellâsın kıldığım
El kavuşturup dîvânına durduğım
Günâhım çok ey gözlerin sevdiğim
Günâhım ile kabûl eyle du’âmı

(96A-98A)

-70-

KUL HİMMET

Sufiler bu yola türab olursa
Mahrum kalmaz ‘Alî deyu çağırın
Darda bunda zulümatda kalırsa
Mahrum kalmaz ‘Alî deyu çağırın

Akıl balıĝ yaşı onda ise
Hakk’ın hayalleri cânda ise
125B
İki elleri kızıl kanda ise
Mahrum kalmaz ‘Alî diye çağırın

Sufi on beşinde musahip tuta
Yegirmide özün irfâna kata
Otuzunda vara mürşide yete
Mahrum kalmaz ‘Alî diye çağırın

Kırk yaşında bişgün söyler sözünü
Ellisinde türab etse özünü
Altmışında Hakk’a dikse gözünü
Mahrum kalmaz ‘Alî diye çağırın

İhlâs talib pîr yoluna olursa
Yetmişinde berisine durursa
Sekseninde Hak aşkına virirse
126A
Mahrum kalmaz ‘Alî diye çağırın

KUL HİMMET ÜSTÂDIM virse cânını
Doksanında deĝişdirse donunu
Yüz yaşında Hakk’a virse tenini

Mahrum kalmaz ‘Alî diye çağırın
(125A-126A)

KUL SERSEM

-71-

134B

KUL SERSEM

1,2,3. dizeler eksik

Kabul etmem yalan dillerinizi

Bağçe benim deyu gülin düzetdim
Kırmadım da yularınız uzattım
Yola gelurseniz deyu gözettim
Yâd engeller yolmuş güllerinizi

Eşiğin dibine kuyu mu kazdın
Üstâd çoğladup yoldan mı azdın
Hayli vakitden beru böyle mi gezdin
Karga kuzgun yoldu tellerinizi

Gelmiş kapunuzda gezer bir hezân
Pîrim budur dersin dökersin düzen
Yel ağrısına yat boyunca uzan
Size havale ettim yollarınızı

135A

KUL SERSEM kendi şehrin bezedir
Çıkar zinnetle Sultân gözedir
Bedduâ' etmem du'am sizedir
Varınca görürsünüz hâllerinizi
(134B-135A)

MENDE

-72-

NUTK-I MENDE

Bir hüsnü cihânı seyrân itmeğe

58B

Gam derdiyle gezesi var gönlümün

Râkib gönlünü vîrân itmeğe

Tiğ çekuben gazası var gönlümün

Kimse Yûsuf gibi zindân çekmedi

Kimse Ya'kûb gibi kan yaş dökmedi

Gel el çek dedim el çekmedi

Değme çeksün cezâsıdır gönlümün

Deli gönül aşk atına bindi ya

Ciğirim aşk ataşına yandı ya

Gam kasavet bâdesinden kandı ya

Kesretten mezesi var gönlümün

Böyle tecallâ olmuş böyle olmuş bünyâd

Bir günüm şâzz ise beşi kesret

59A

Eksik değil eski derde ne hâcet

Günden güne tâzesi var gönlümün

MENDE bulur yürekde ki yâreyi

Tabîb gerek derde bula çareyi

Dostile ara da hem mâcerâyı

Katîb gerek yazası var gönlümün

(58A-59A)

MUHAMMED

-73-

NUTK-I MUHAMMED

Şeri'atde târikatda ma'rifetde hakikatde
Dört kitâbın dördünde inandık bâki Haydar
Arabiyette Farsiyette lugatiyette Türkiyette
Cennetde Kevser dağıdır cömerdi sâkı Haydar

İnandık imân getürdük Muhammed'in yârına
Şek getüren kâfir olur erenler serverine
Adı Ahmed'ir âşık olan nûrına didârına
Münâfıkın Azrâil'i mü'minin Hakkı Haydar
75A

Cebrâile delîl oldu gösterdi Rabbisini
Div peri havfin çekerdi işidince sesini
Sıdkile sevdiğün şu mülkün ayesini
Nice sıkletden kurtardı Selmân-ı Pâki Haydar

Her ne kadar 'adû olsa tayanamaz heybetine
Yine kendüsü gelir her düşmanın fethine
Bin bir kisveden baş gösterdi irilmez hikmetine
Gel kerâmet madeni inandık bâkî Haydar

Dosttan bir tolu içtim gönül anı unutmaz
Câhil nâdân olanlar buna itikad itmez
Toğrısın söylersen vafına tâkat yetmez
MUHAMMED'in cânı cismi aklı idrâkı Haydar
(74B-75A)

MÜBTELÂYÎ

-74-

MÜBTELÂYÎ

Vâr ise müşkülün itme âşikâr
Tevekkül bâbına bağlan demişler
Sakla derdin sakın söyleme ey yâr
Derd içinde gizlu dermân demişler

Vasl-ı yâre eğer dilersen ermek
Sen seni kâmilin izine çek
Teslîm olup sözünü kıl idrâk
105A
Edeb hayâ yol erkân demişler

Yapış kimyâ gibi iki demânın
Sakın kovu etme kaldır gümânın
Zâyi' olur sonra dînin îmânın
Ele girmez olsan pişmân demişler

Gönül almasına kâim ol mecbûr
İncitme bir cânı eylegil mesrûr
Varlık benim deyü olma sen mağrûr
Bâkî değil kimseye inân demişler

Süleymân gibi var mıydı bir ehl-i safâ
Yürütdi hükmünü ol Kaf'tan Kaf'a
Haber budur tahkîk benden bu sana
Varlık Hakk'ın sen ben hep fân demişler
105B

Ruhsat elde iken yoğa sarf etme
Aklın başına al eğri yol tutma

Ben bilirum deyü her yola gitme
Kalursun yollarda yayan demişler

Kendi bildiğine gitse bir Âdem
Mahrûm kalır olmaz esrâra mahrem
İşi gücü olur yâs ile mâtem
Bülbül gibi eyler figân demişler

Danışsalar aşar taş ile dağı
Danışmayanlar hayvân kalır bayağı
Geçer safâ gider gençliğin çağı
Yahşi günün olur yamân demişler

Gel gençliğin çağı gitmeden elden
106A
Tevhîd-i âsmânı bırakma dilden
Hidâyet erişe sana Lem-Yezel'den
Müşkül işin olur âsân demişler

Görürsün ne hâcet söyleme yalân
Sana bana yeter bu nasihat hemân
Olur olmaz yola sâye etme sen
Hak her yerde olmaz ey cân demişler

Atsan gönülden hayâl-i ağıârı
Zerrece kalmaz benliğin eseri
Dûr etme dilinden zikr-i Settâr'ı
Keşf olur esrâr-ı pinhân demişler

Atıp tutma hele bâyı yüceden
Menzil-i alçağı gözle de git sen
106B

Vere haber bilmediğin yerlerden
Sâfî ola gide ‘isyân demişler

Ânu bunu sakın zemm etme hele
Gelir başına derd-i gam u belâ
Renc-i kahra kılsın tahammül dilâ
Kahr içinde lutf-ı ihsân demişler

Gizle harc etme herbâr sözünü
Su gibi sâfî eyle sen özünü
Rızâ kapısına döndür yüzünü
Olasın ‘aşk ehl-i îmân demişler

Eşyâ-yı hikmet girdgâr yazar bilmez
Bu devrân-ı âlemi ağyâr yazar bilmez
Yakın gönül kimde ne var bilmez
107A
Âşnâyı bil ki Sübhân demişler

Eğer sorarsan dünyâ dükkân misâli
Bel bağlama bir gün gelir zevâli
Alırlar elinden malı menâli
Kabire gider cismin ‘üryân demişler

İnsana câizdir şükrünü bilmek
Temiz söyleyip özün pâk kılmak
Mümkün müdür cemâl-i zü’l-celâl olmak
Lâzım bir mürşîd-i ‘irfân demişler

Zât-ı pâk eyle gel bu cihâna
Bed nazar ile bakma insâna
Görmez misin gelir gider bu dâne

Dolar boşanmaz dükkân demişler

107B

Kelâmı pendim eyledim tamam

Kim tutarsa ömrü ola müstedâm

Zâtın bilmeyene neylesun bu dem

Gelur hayvan gider hayvan demişler

MÜBTELÂyı hatm-i nebi de bil

Sırrı hüdâ genc-i melek teknil

Cân gitmeden ele geçmez velhasıl

Hubb zât vasl-ı cânan demişler

(104B-107B)

NESÎMÎ

-75-

NUTK-I NESÎMÎ

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Her kişinin sorma hâlin izzetinden bellidir
Sohbet-i irfân görenler sohbetinden bellidir

Hak Teâlâ ilm içinde çünkü simâhüm dedi
Kâmil insan görenler sûretinden bellidir

Her ... gün gibi rûşendedir
Şöylekim peymân-ı aşkın illetinden bellidir

15B

Cümle halk arzu ederler ol behiştin için
Çün behiştî âdemiler tabîatından bellidir

Sorsalar da gaybı benden sen nesinden biler
Ben bilürem ağzı eğri hilkatından bellidir

Dervişin pîrini sormak dediler âdet değil
‘Ârifane bir nazar kıl kisvetinden bellidir

EY NESÎMÎ nakdî ki nâdân eline vermesen
Gevheri merdân bilir kim kıymetinden bellidir
(15A-15B)

-76-

NUTK-I NESİMİ

Şu bizim îmânımız bir îmâna benzemez
Anlayana ma'nâmız pes kemâna benzemez

Bakdığımız kabedir yıktığımız kilise
Temâşâmız seyrânımız bu seyrâna benzemez

Bu dünyada varımız edebdir îmânımız
Şu bizim devrânımız bu zamana benzemez

Münkirile münâfık bizden ikrah edendir
Biz bir işleriz ki hiçbir kana benzemez

Kitâbımızda bir kıl dağlar kadar görünür
Okuduğumuz âyet bu Kur'âna benzemez
49B

Mahlûkatin birisi yetişmez bu dirliğe
İçeruden dinimiz Müslimân'a benzemez

Mekânımız alçaktır menzilimiz yücedir
Ayrıdır gücümüz her kârbana benzemez

Âdem değil adımız ezel ebed kadimiz
Ziraki üstâdımız bir insana benzemez

Abdestimiz katlanmak orucumuz sabretmek
Biz bir oruç tutarız ki bu ramazana benzemez

Tanışmaklık sofuluk karışmaz bu sohbeta
Bu bir kuş dilidir ki dil ümrâna benzemez

Süleymanlar içinde ‘Alî Süleyman’ımızdır
Süleymanlar bildiği Süleyman’a benzemez

Ey NESİMÎ sen seni ma’nâ bilur sanırsın

50A

Bir deniz geçmek gerek ki hiçbir ummâna benzemez

(49A-50A)

-77-

NUTK-I NESİMÎ

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

82A

Dil binâ-i kibr yâdır yıkma gönlün kimsenin
Genc-i esrâr-ı Hudâ'dır yıkma gönlün kimsenin

Kalb mü'min beyt-i Hak'dır haccü'l-ekber andadır
Secdegâh-ı Mustafâ'dır yıkma gönlün kimsenin

Gönül Hakk'ın nazargâhı hem seyfi Hak velî
Zülfkâr-ı lâ-fetâdır yıkma gönlün kimsenin

Mü'minin gablin ele alıp 'izzet ikrâm eyle
Zîrâ envâr-ı ziyâdır yıkma gönlün kimsenin

Hak celâlınden buyurmuş arş-ı Rahmândır deyü
Bil ki dilde müntehâdır yıkma gönlün kimsenin

Ol enbiyânın mu'cizâtı hem evliyânın himmeti
Anda fil'l-cümle eşyâdır yıkma gönlün kimsenin

Ey NESİMÎ nûr-ı Hak'dır andadır seyrân-ı Hak
82B

Cilve gahı evliyâdır yıkma gönlün kimsenin
(81B-82B)

NİYÂZÎ

-78-

NUTK-I NİYÂZÎ

22A

Nâdânı terk etmeden Yârâni arzularsın
Hayvan isen geçmeden insanı arzularsın

Men aref nefse fakat aref rabbe
Nefsini sen bilmeden Sübhân'ı arzularsın

Sen bu evin kapusuna henüz bulup açmadın
İçindeki gizli kenzi bi payânı arzularsın

Taşla üfürükle yalanlanur mu ocak
Yüzün Hakk'a dönmedin İhsân'ı arzularsın

Dağlar gibi kuşatmış benlik günâh seni
Günâhı bilmedin Gufrân'ı arzularsın

Cevizin yeşil kabını yemekle dad bulunmaz
Zâhir ile ey fakih Kur'anı arzularsın

Şarabı sen içmedin sarhoş mest olmadın
22B

Nice Hakk'ın emrine fermânı arzularsın

Gurbetliğe düşmeden mihnete sataşmadın
Kebâb olup pişmeden büryânı arzularsın

Yabandasın evin yok bir yanmış ocağın yok
İssız dağın başında mihmânı arzularsın

Bostanı bağı gezdim hayâlini bulamadım
Sen söğüt ağacından rumanı arzularsın

Başsız kabak gibi bir tekerleme söz ile
Yunusleyin NİYÂZÎ irfânı arzularsın
(21B-22B)

-79-

NUTK-I NİYÂZÎ

Cânını terk etmedin cânanı arzularsın
Zünnârını kesmeden îmânı arzularsın

Şol uçacıklar gibi binersin ağaç ata

23A

Çevgenile topun yok meydânı arzularsın

Karıncalar gibisin ufak ufak yürürsün

Meleklerden ileri seyrânı arzularsın

Topuğuna çıkmayan suyu deniz sanursun

Sen katreyi geçmedin ummânı arzularsın

Varsın NİYÂZÎ'yi yürütme okun ileri

Derdile kul olmadan sultânı arzularsın

(22B-23A)

NOKSÂNÎ

-80-

4B

NUTK-I MECMUA(NOKSÂNÎ)

Sen seni bilirsün cân yüzün nûr-u Hudâ'dır

Başında tâc-ı elif Muhammed Mustafa'dır

Belinde kemer-i best 'Aliyyül Murtaza'dır

Vechin onyedi ayat Fâtıma tül Zehra'dır

Üçyüz altmış a'zan Haticetül Kübrâ'dır

Gûşundan duyup duyuran Hasan Hulk-ı Rızâ'dır

İkinci gûşun hakikat Hüseyin Kerbelâ'dır

İki gözün kurretül âyn İmâm Zeyn el âbâdır

Dü çeşmin mâ'sûm-ı pâk münevver nûr ziyâdır

Bu renk içinde koku alan imâm Bâkır-ı Bekâ'dır

Nefsin yedi deryâ Ca'fer-i ilm-i âtadır

Cennet kevserinde dehânın İmâm Kâzım sakâdır

5A

Lisânın doğrusuyla nutkun İmâm Rızâ'dır

Diliyle kalb bir olursa gönül taht-ı serâdır

Bir elin Muhammed Takî dû cihâne hükm eder

Bir elin 'Alî Nakî cümle derde devâdır

Bir ayağın Nûr-ı Askerî yabanda gezme gel

Bir ayağın Mehdi-i Hâdi bu yolda reh nûmâdır

Cemâlin sekiz cennet seyr eder âlem seni

Celâlin yedi Tâm-ı Münkirlere cezâdır

Yüzün yüz dört kitâb sendedir Levh-û Kalem

Gâfil olma gözün aç kalbin beyt-i Hudâ'dır

Çar anâsır şeş cihed vücûdun ihyâ eder

Dembedem cisminde mevcûd sanma senden cidâdır

Şemsle kamer hem kevâkib ‘arş-ı kürsi ne felek

5B

Cümlesine hükm eder bu yolda cân bahadır

Yedi kat yer yedi kat gök sendedir nûr ile

Ölmeden evvel ölürsün Hak sana aşinâdır

Anla zât-ı sıfatı hanedâna bende ol

Bir gerçeğe elin yetir ... muhabbet cânedir

Ey NOKSÂNÎ nefsin bil bulasın sen Hakkı

Hak yoluna girmeyen yarınki gün a'mâdır

(4B-5B)

-81-

NUTK-I NOKSÂNÎ

Ben mensuram deyu meydâna giren
Berdâr olup ikrârından geçemez
Birlik makâmında sırile cân veren
Katre görse ummânlardan geçemez

Gülşan bağında renk renk gül açar
Bülbül de gülün şevkinden uçar
Pîrden zehir gelse engür deyu içer
Her cân zehiri bâl idup içemez

30A

Sırrı hakikati gönlünde tutar
Lahmeke lahmi olup birliğe biter
Nârı nûr edupde cânını atar
Âşıkın zincirini kimse açamaz

Zâhirinde mahlûkata hûr olur
Bâtınında evliyâyâ yâr olur
Muhabbet râhında giriftâr olur
Yüz bin pâre kalsın sırrın açamaz

Çâr köşeye bakdım cemâl görünür
Bâtınında yeşil taşlar urunur
Bir bakışta iki cihân görünür
Gönül kuşu olmayanlar uçamaz

Özü hak sözü hak kendi hak olur

30B

Mestane suyundan yumaz pâk olur
NUTK-I kevser kendi cömerd sakı olur
Münkir olan dolusundan içemez

NOKSÂNÎ'ye dolu sunup kandıran
Hariciyi tamı oduna yandıran
Dem be dem meylimi Hakk'a döndüren
Mürşide yetmeyen serden geçemez
(29B-30B)

-82-

NUTK-I NOKSÂNÎ

Havalanup deli gönül çekmegil cezâ
Kılavuzsuz gökde uçar kuş olmaz
Belâya sabr eyle kazaya Rızâ
Kişinin başına gelmez iş olmaz

Halike şükreyle sen sana bakın

31A

Kendinden yukarı bakmadan sakın
Akıllı ol adın divâne takın
Divânelerin sırrı her göz kaş olmaz

Kötülük edene sen iyilik eyle

‘Ârif ol herkesin dilince söyle

Özin hake indir alçağı böyle

Alçak yerde bahar olur kış olmaz

Konûş ikrârını haddini tanı

Kıblen sâdık eylegil gözlegil nanı

Hak uğruna kurban eylegil cânı

Sermâye gerekdir eli boş olmaz

Eriş bir mürşide açâ cân gözün

Sakın her nâdâna harç etme sözün

31B

Değme bir kimseye gösterme izin

Balı zehir edersin sonra nûş olmaz

Hak söze bakmadan gelirse hakdır

Sözünü bilmeyen haktan ırakdır

Ben mü’minim diyen cihânda çoktur

Nişansız mü'minin sözü gûş olmaz

Ey NOKSÂNÎ her yere uzatma elin
Kalbinden bilmeyene bildirme hâlin
Haramisi çok olursa bir belin
Uğrama ziyândır kârı hoş olmaz
(30B-31B)

-83-

NUTK-I NOKSÂNÎ

Sıdkile bir kâmile hizmet edersen

Nârı aşka salar bişurur seni

32A

Teslim olup her sırrını söylersen

Korktuğun yerlerden aşurur seni

Yalancı kalleşe ikrâr eyleme

Mutlak münâfıkdır ülfet eyleme

Hurafeyle üstüne gelirse söyleme

İblis'den eşedir şaşırır seni

Zâhire ilmi çoktur mahlûka satar

İyilik bağçesinde şakıyup öter

Yanına varma yakarı tutar

Hakk'ın dergâhından düşürür seni

Dilde ikrâr îmân muhabbet çoktur

Zerrece Hak nişanı kalbinde yoktur

Bâtının görmezsin deme ki haktır

32B

Dar kabda kaynama taşırır seni

Ey NOKSÂNÎ uymagil her câna

Bin cân içre bir cân yeter irfâna

Kusuru sende bil düşme yabana

Nefsine kul olma yoldan şaşırır seni

(31B-32B)

-84-

NOKSÂNİ

Hakikat hâline yeteyim dersin
Günâhların ele alda gelberi
Bir kâmil eteğin tutayım dersin
Günâhların ele alda gelberi

Varup bir kâmilden öğren nefsini
Nefsini bildinse bildin Rabbini
Varından geçüp yok et kendini
Şeriat edebin bilde gelberi

65A

Tarikat kapusu bir ince yoldur
Girmek dilersen nefsini öldür
Zikir tesbih ile kalbin nûr doldur
Aşk-ı ilâhîden alda gelberi

M'ârifete girmek arz etse cânın
Mansur meydânıdır al urganın
Sûret uğrısından benden sakla imânın
Herkesin dilinden bilde gelberi

Hakikat ummândır dalabilürsün
Bir ulu şehirdir ehlin bulursun
İbtida bir sâdika yoldaş olursun
Ara musâhibin bulda gelberi

Sağ musâhib bul sırrını söyle

65B

Kendine yâr idüp birlikde böyle
Bir mürebbi bulup vekil eyle
Sâdık pîrden ikrâr alda gelberi

Mürşide kamîle özini yetür
Dört kapı kırk makâmı yerine getir
Dört cânı bir idüp birlikde otur
Bahri ol ummâna dalda gelberi

Bahri ummândır âşka gülşân
Muhabbetden kaçan olur perişân
Dergâh ‘Alî’den isterler nişân
Yükin la’l mercân kılda gelberi

Yükini Mısır’dan Bağda’da ilet
Yaman ol ki senden müşteri gözet
66A
Mülkin sahibinden hesâbın düzet
Mihri şâhdan damga çalda gelberi

Bir oda yap duvarını polat et
Rüzgâr girmesun mamur abada it
Kapusun nûr kilidin sır bünyâd it
Beklemeye bevvab bulda gelberi

Metâ’ın açuben müşteri gözle
Saf sâdıkların izini izle
Uğrı haramiden varını gizle
Cevâhir sarrâfı bulda gelberi

Ol mal kıymetlüdür herkes alamaz
Cân baha virmeyen malik olamaz
Kamîle yetmeyen kemâl bulamaz
66B

Bir gerçekten himmet alda gelberi
NOKSÂNÎ’yem intizârım bu râha

Bir gercek yüzünden yatur dergâha
Niyâzımız budur gül yüzlü şâha
Lutuf-u ihsân bil de gelberi
(64B-66B)

-85-

NOKSÂNİ

Okundu Nad-ı ‘Alî Şâhı Merdân
Medet, dertlülerin dermânı Haydar
Âşıklar ma’şûku cânlara cân
Mü’minlerin dini îmânı Haydar
129B

Mazher’ül acaip âşıkâr eden
Onsekiz bin âlemi var eden
Hud Cengi’inde Mustafayı car eden
Kafirlere vermez amanı Haydar

“Tecidühû avnen leke”dür Murtaza
Din aşkına çal Zülfikar kıl kaza
Uğratma hışmına medet kıl bize
İhsan eyle keremler kâni Haydar

“Finnevâibi lâ ilallahı”hacet
Müşgüller hall iden Şâh-ı Velâyet
Mü’min kullar senden umar şefâat
Medet şefâatin ummânı Haydar

Hacetin küllü himmim vü gammim
130A
Seni inkâr iden müşrik müneccim
On İki İmâm hürmetine efendim
Koma zulumatda insanı Haydar

Seyhceli bi fazlım ne hikmet
Hatemi Müstafa Mühr-ü Nübüvvet
Nûrı Velâyete kıldım şâhâdet
Elest-i ahdine peymanı Haydar

Ve aleyha muhavvilî edrikni
Çağırđı Muhammed dedik lebbeyki
Virup oldem esselâmı aleyki
Zülfikar elinde üryanı Haydar

Zülfikarı Düldül Fâtıma Kanber
Gece gündüz Şâh'ın hizmetin ider
130B
Hemen didârına eyle müyesser
İstemem cennet-i Rıdvanı Haydar

Ah idup ağlarım gece vü gündüz
Hayalin fikrimden gitmez hergiz
Üç yüz yıldan sonra bir deste nergis
Sunup irşat ettin Selmân'ı Haydar

Ne gevhersin ne kıymet madensin
Niçe şol dünyaya gelip gidersin
Cenazende ağ deveyi yedensin
Bulunmaz merkadin pinhanı Haydar

Durmaz akar çeşmim yaşı revanda
Andelibler feryat eyler gülşende
Yarın mahşer günü ulu divânda
131A
Emanettir sana NOKSÂNİ, Haydar
(129A-131A)

ÖKSÜZ

-86-

ÖKSÜZ

44A

Fırsant elde iken hoş gör günini
Kesrete dalup dem durmak olmaz
Hak yoluna harc idegör varını
Rakibten korkup yan durmak olmaz

Cehd eyle âyete yetür ismini
Azâzile alt ettirme hasmını
Fırsant elde iken zorla hasmını
Hilesi çok olur bön durmak olmaz

Mertebesi a'ladır bir ailen
Ne menzile olur ağyâre mailen
Her istediğini ahmak gönlün
Verup kınalığasın kandırmak olmaz

Eriş bir ada ki yede yedile
Er o dur ki bir harf ile güdüle
Dünya malıçün hükmü bâtıla
Seninki hak deyup indirmek olmaz

Efendim cennet nasib et mü'mine
Mü'min oldur ki mihmân görüp sevine
Nefsin askerini îmân evine
Celâli cabbârdır kondurmak olmaz

ÖKSÜZ'ün fermânın verdin eline
Devlet bâzbândını taktın koluna

Ey efendim ihsân eyle kuluna
Yakdığım ırayı söndürmek olmaz
(43B-44B)

-87-

ÖKSÜZ

Bir müslim bir mü'minin hatrın yiksa
Divân-ı Hak'da ol pîri sayılır
Eren ağırlayup pek emek çekse
Cennet-i a'lada hûri sayılır

Bir müslim ki adını Hak bilmeye
Cânı kınayup muhabbeti olmaya
Ahşam sabah tarik kabul kılmaya
126B

O da münkirlerin biri sayılır

Mü'minde oturup bekleye biresin
Sile vücûdundan gönül karasın
Dem be dem yandıra mürşid çırasın
Müslim de mü'minin yarı sayılır

Anlar gürûh-ı Nâcî'nin işidir
Düşüne gezen bunda naşidir
Sultân Hızır mü'minin yoldaşdır
Müslüm olanlar kuru sayılır

ÖKSÜZ der ince elekden elenur
İçir mürşid sulağından sulanur
Zemheri de gül yaprağına bulanur
Anlar Hakk'ın özge nûru sayılır
(126A-126B)

-88-

127A

ÖKSÜZ

Bir pîrin o gence hizmet iderdim
Ayağına yüzüm sürmelü imiş
Ne dünyaya bakup ne mala ne rızka
Heman divânında durmalı imiş

Yaslana idim her zaman dediğin
Nola duta idim cümle dediğin
Bin yalancı değmez bir dediğin
Anların günâhın sormalu imiş

Muhammed'in divânı oldu varalum
Herkes müşgülümüz ele virelum
Günâhlıyı günâhsızı soralum
Hakk'ı bu divânda görmeli imiş

127B

Safın sırrını virmeyegör ellere
Haramiler oturur yüce bellere
Elim yetmişken gonca güllere
Dalın eğmeden kendin kırmalı imiş

ÖKSÜZ kumaşın virme alup satara
Bezirgân olanlar yükin tutara
Fırsant elde iken eriş katara
Sonra pişman olmadan girmeli imiş
(127A-127B)

PİR SULTÂN

-89-

NUTK-I PİR SULTÂN

Benim diyenlerin aslı mı olur
Er Muhammed divânında belli olur
Âhîret azığına aldım mı sanır
Er Muhammed divânında belli olur

Kimi sufîyim der kimisi dervîş
Kimi aramış yolunu bulmuş
Pîrine doğru bakan hakkını görmüş
Er Muhammed divânında belli olur

Sofu malın çok diye mala güvenme
Malına güvenip de yolundan kalma
O mal hesâb olur gel gâfil olma
20A
Er Muhammed divânında belli olur

Yarın haşır neşir günleri kopar
Herkesin günâhın meydâna döker
Talib olursan günâhın mürşit çeker
Er Muhammed divânında belli olur

Pîr Sultân Abdalım kalû belâdan
Biz de işitmişiz bizden uludan
Şefâat Muhammed'den imdat 'Alî'den
Er Muhammed divânında belli olur
(19B-20A)

-90-

PİR SULTÂN

Hayalin gönlümde elif lam yezel
Dem gelur geçer devrân eğlenmez
Felek urdı yaktı burcu barımı
Bad ese savrulur hırmân eğlenmez

Dünyayı sorarsan bir sınık yaydır
Evveli toydur âhiri vaydır

46A

Dört kapılı bir karbân saraydır
Gelen geçer bunda karbân eğlenmez

Yüreğimde vardır dert ile yâre
Söyleyin tabibe ne kıla çâre
Fırsant elde iken düzil katara
Senin için bunda servan eğlenmez

Yüreğimde vardır dert ile firâk
Varamam sevdiğim menziller irak
Dert ehli olana dert ehli gerek
Derdi olmayanda dermân eğlenmez

ABDAL PİR SULTÂNım mürvetli kanım
Yoluna fedâdır bu tatlı cânım
Her dem efendimsin her dem sultânım
46B

Senin için cesedde bu cân eğlenmez
(45B-46B)

-91-

PÎR SULTÂN

Muhammed ‘Alî’nin eli değil mi
El deyüp tutduğum el bana yeter
Bu yolın sahibi ‘Alî değil mi
‘Alî’nin kurduğu yol bana yeter

Cümle âşıkların murâdı olursa
Her bir âlemin kâtibi-kutbu olursa
Mürşidin elinden her ne gelürse
Sunduğu zehir ise bal bana yeter

İkiyüzlü iki yollu ölenler
İki pîrli iki dinli olanlar
Anlar değil mi lâ’netde kalanlar

60B

Pîre doğru gelen yol bana yeter

Mürşîd-i kâmilden-gelmeden terbiyye olan
Mürşidin sâlikîn gönlünden olan
İcâzet virilüp ezeli gelen
Benden gelen bendir bil bana yeter

Kâmile varmadan kâmil olunmaz
Her mürşidin önünde kemâl bulunmaz
Nefsini bilmeden Hâlik bilinmez
Okudum cim ise dal bana yeter

Yeter bana ol pîrimin kemâli
Celâli içinde vardır cemâli
Neylerim ben hâli neylerim hâli
Mürşidimde olan hâl bana yeter

61A

PÎR SULTÂN damın tutdığın erin

Hakk'ın rızâsıdır rızâ pîrin

Mürşîdin gönlünde var ise yerin

Beytullah değil mi ol bana yeter

(60A-61A)

-92-

PÎR SULTÂN

Muhammed ‘Alî’yi cândan seversen

Evladına eğri bakma zarardır

Hak yolına beli deyüp varırsan

64A

Çatallayup özin bükme zarardır

Havadan özini alçağa indir

Müşkilin hâll eyle kanalığın kandır

Rehber önünde özin inandır

Ham idüp tarlayı ekme zarardır

Kendi ateşinle kendin yakarsın

İsmi kendine takarsın

Yediğinde ne var zarar çekersin

Hak olmayınca yime lokma zarardır

Gelberü gelberü doğru yâr isen

M’ârifetden bulup manâ anlarsın

Her kumâşın rızkı var bilürsen

Gevherî çalıya dönme zarardır

PÎR SULTÂN ABDAL’ım yörü bazını

Havadan alçağa indir özini

Su arıtmaz sakın kalbden tozını

Olura olmaza bakma zarardır

(63B-64B)

-93-

NUTK-I PİR SULTÂN

Gidi Yezid eyu elime düştünüz
İmâm Hüseyin'in kanı niçe oldu
İki elini bile kendin kestiniz
İmâm Hüseyin'in kanı niçe oldu

El Cebbe gidiniz hora deptiniz
'Alî'nin soyuna kasd etdiniz
Kellesini top yoluna attınız
İmâm Hüseyin'in kanı niçe oldu

Geyikler meleşti erler sağmadı
109A
(İ)Rahmet bağlandı o yıl yağmadı
İns(ü) cin melaikler ağladı
İmâm Hüseyin'in kanı niçe oldu

Damarlar yarıldı kanlar çağladı
Yerde insan gökte melek ağladı
Ay gün tutuldu o gün doğmadı
İmâm Hüseyin'in kanı niçe oldu

Dedesi Muhammed yanına geldi
Torunundan hatrın ele aldı
Arşda Fatma Ana saçını yoldu
İmâm Hüseyin'in kanı niçe oldu

Yer yer kasıd ettiniz anın cânına
Buğz ettiniz imâmlar sultânına
109B
Yüzü kara varın Hak divânına

İmâm Hüseyin'in kanı niçe oldu

PİR SULTÂN ABDAL bu da böyle oldu

Kanlı gömleğini Fatma Ana aldı

Yezid seninle davam mahşere kaldı

İmâm Hüseyin'in kanı niçe oldu

(108B-109B)

SÂDIK

-94-

7B

NUTK-I SÂDIK

Gönül yüksek uçma kati havadan

Hâk ile türaba yola bak yola

Kur'anda okunan anla sevaba

Çık yetmiş ikiden hâle bak hâle

Kâmiller müşkili özünden seçer

Hakk'ın emrin tutar nehyinden kaçar

'Ârifler katre-i menbadan içer

Rahmet deryâsı göle bak göle

Sarrâflar güheri alana satar

İlm-i hâli bilen mürşide yeter

Yarın mahşer günü peşinden tutar

Sıtk ile yapıştığın ele bak ele

8A

Ferdi 'Alî Vahid oldu Muhammed

Onları sevene kuruldu cennet

Nusayriyi öldürdü cânana minnet

Hüdâ sensin diyen dile bak dile

Er olanlar seçer gonca-ı hârı

Âşıklar üstâddan alır haberi

SÂDIKÎ kurd iken eyledi ârı

Kudret hûnundan bala bak bala

(7B-8A)

-95-

NUTK-I SÂDIK

Bir kimse kâmile hizmet etmezse
Ana adam denmez o har dediler
Hakk'ın buyruğuna doğru gitmezse
Eli ile evini yıkar dediler

8B

'Ârif isen sarrâfa sat lâ'lini
Efsane cevâba yorma dilini
Her taşın altına sokma elini
Yılan çıyan olur sokar dediler

Er odur ki özüne sor efendini
Kaldırmaya boynundan aşk kemendini
Nefsin seli yakar hulûs bendini ben okudum
Aman fırsant verme akar dediler

Elif ile mim ba üçü bir ma'nâ
Bir huruftan zuhur oldu bin dâna
Ne cevap veresin yarın sultâna
Muhammed Nûr 'Alî Gevher dediler

Gazîler üstâddan duyduk bu sözü

9A

Gönülde sır eder gerçeğin özü
SÂDIK Rızâ ile eylen niyâzı
Sen kul ol Hak sana bakar dediler
(8A-9A)

-96-

NUTK-I SÂDIK

Budur ‘âriflerin dilinde makâmı
Lâ’net okumuşlar kavı-i yalana
Sak içerler muhabbetin şarabın
Geçer benliğinden verir talana

Benliğinden geçen kalbin âridir
Hakk’ın emrinde buyruk yürüdür
Bir Rızâ dağca günâh eritir
Saf sâdik olup özden olana

11A

Emri haktır dilek dilerse bir cân
Var maksudun dile erişe ihsân
Hem serim pay olsun hem cânım kurbân
Bin namâzı bir niyâzda kılana

Ya gazîler bu yara bana yârdandır
Kahrın lutf-u sayabilse kârdandır
Cömertler atası Şâh-ı merdândandır
Kul olupta kusurunu bilene

SÂDIK tavaf eyler dostun köyünü
Felek âhir sunar ecel meyini
Şâhım ehil gönder melik soyunu
Verdiceğın emânete gelene
(10B-11A)

-97-

NUTK-I SÂDIK

11B

Uyurken ruhum bir şâre vardı
İlahi hidâyete ola înâyet
Gönül arz ettiği cemâli gördü
Dedi menden ışık olsun selâmet

Dedim şâhım ne olacak cihânda
Muhammet 'Alî'ye ola gör bende
Sıratı geçesin yarın mizanda
İ-Resûl aşkına veren salavat

Dediki adamda bir nesne vardır
Her cân aşinâ olmaz bir gizli sırdır
Hazreti Âdem'de beyânı vardır
Hak dedi Âdem'e anda velâyet

Gezdim bu sevdânın hayali ile

12A

Konuştum bir gerçek ayâli ile
Saki-i kevserde mey eli ile
Dü cihân sultânı şâh-ı şefâat

Gönül kuşu ulağını arzular
Şu sinemde yaralarım sızlar
SÂDIK'A bir sevdâ verdi gazîler
Hakk'ın ihsânına yoktur nihâyet

(11A-12A)

-98-

NUTK-I SÂDIK

Sâdik der gönlüne be hey divâne
Sapma bu râhdan o üstâd yoludur
Sakın aşnagile olma bî-gâne
Gâfil olma hâl erenler hâlidir

Dost beni berdâr etse dönmem bu dârdan

12B

Gönlüm ayrılmıyor hüsn-i gülzârdan
Ne doludan ne yağmurdan ne kardan
Şu didemden akan aşkın selidir

Kurre attım elif düştü cim dala
Velfecr velem lekede bile
Fetvâsı bilhak sabırlar kıla
Âşıklarda âdet sabır kuludur

Bin bir nokta var dersimi aldım
Aradım elifi lam yede buldum
Otuz üç huruftan dersimi aldım
Dört kitaptan mest okurum ‘Alî’dir

Şükür çevre yanımda kible-gâh oldu
Hatamü’n-nebi secde-gâh oldu

13A

Sim selim suresi eyvallah oldu
Şâh-ı Merdân cümlesinden uludur

Kâmil olan dört kapısın düzenler
Adûlardan uğrin şehrin gezenler
Hakk’a hem dem olmuş eşrik cânlar

Körlerde bakar der ki bunlar delidir

Sefillerin sırasına karışan gönül
Kâhi haram kâhi perişan gönül
SÂDIK der tecellâm bir taşan gönül
Onun için erenlerin kuludur
(12A-13A)

-99-

NUTK-I SÂDIK

‘Ârifler sırna ereyim dersin
Câvidân ilminden dersin alagör
13B

Farz ile sünneti kılayım dersin
Evvel şeriatın şartın bile gör

Tarikatin güllerinden derersin
M’ârifetu edeb erkân ararsın
Hakikatin hâllerine erersin
Irak gezme vücûdunda bile gör

Dört kapı farzın kılarırsın heman
Katre iken olursun ummân
Vücûdun şehrinden kalkar bir duman
Cân gözün aç şu cihâne dala gör

Ahmet’ten şefâat umayım dersin
Dost yoluna fedâ bu sırrım dersin
İhsan eder kırklar cem’ine erersin
14A

Şâh-ı merdân neler komuş yola gör

Hârsuz gül biter mi yalan dünyada
‘Ârif ol sırrını söyleme ya da
Ol zaman sunarlar sana bir bâde
SÂDIK derki bu sevdâya yele gör
(13A-14A)

-100-

SÂDIK

Ne kakarsın simli şaki söyleşelim râ ile
Mağrurun hasmı Hudâdır gel olma ankâ ile

Hak habibine buyurdu delilsiz sohbet haram
Okuya ağı karayı hadisi ma'nâ ile

Takvayım deyu şeriatda kendinden sözler düzüp
Halka yanlış fetvâ verirsin yâremiz iğva ile

Belliği bahs edip durmaz taş atarsın
14B
Murâdın hâsıl değildir tavâfın riyâ ile

Ele nasihat edersin ilm ile amelin yok
Kur'an'ın gözün görmedin okursun ihfâ' ile

... kıymetin bilmedin gözün kör özün çürük
İblisin sancağın açıp geçersin o gavga ile

Hak sana böyle mi dedi lengi hârı lentebur
(Kaf) ile (sin)e tan ettin (cim)deki nokta ile

Yedi hisâr kale yaptın kalbinin öz evine
Sinesini temiz mi sandın iki bardak su ile

Evvelin yok âhirin yok ey zâtından bihaber
Elin kan yüzün karadır gidersin o sevdâ ile

Ehli beyt Mustafa'nın âline kast eyledin
İmansız gidersin âhirette dürlü serenca ile

15A

Ey zahid sana bakma bak mü'minin kalbine
Nûruyla dopdolu olmuş mevc urur deryâ ile

Cân hasret dost cemâlin görmeğe feryâd eder
Yolum dağlara düşüpdür Mecnûn'um Leylâ ile

Bu SÂDIK abdal biçâre haşâ varlık olmasın
Bu söz kendimden değildi destur-u Mevlâ ile
(14A-15B)

-101-

NUTK-I SÂDIK

İbtida eliftir Hakk'ın kelâmı
Lamdan irşâd olan bire çevrinür
Doğruyu söyleyen çekmez âlemi
Üstâd meydânında kâre çevrinur

Fehm eyleyen kişi üçile beşi
Anu zebun ider nefsin ateşi
Kimisi yaz ister kimisi kışı
Kimi gonca deyu hâre çevrinur

Gönlünden kınayup cûş eylemeyin
Kahrını lutfunu nûş eylemeyin
24B

Tuttuğu dameni baş eylemeyin
Döner ikrârından köre çevrinur

Asıl 'ârif gevherdir satar
Âşıklar 'âriften yükünü tutar
Ahmak olan dünyada kayguya batar
Tama'kârlar sim zere çevrinur

SÂDIK gonca için ohşar dikenini
Er olan neyilesun buğuzu kini
Herkesin kenduye sandığı sanı
Kâlu belâ bir ikrâra çevrinur
(24A-24B)

SEYYİD NİZAMOĞLU

-102-

79A

(SEYYİD) NİZAMOĞLU

Muhammed Mustafa'nın nesliyim ben
Bana münkir olan inkâra lâ'net
Âli-el-Aliyyül Murtaza'nın aslıyım ben
Beni hak bilmeyen hare la'net

Bana ceddinden irişibdir irşâd
Gelüp biat idenler oldılar şâd
Beni hak bilmeyenler kaldılar yâd
İkilikte kalan mekkâre la'net

Benim emmim Hasan hulku Rızâ'dır
Atam şâhı şehidi Kerbelâ'dır
Beni hak bilmeyen Hak'dan cüdâdır
Cehennem gibi ehli nâre la'net

79B

Cemâlim hem celâlim deyü geldim
Güneş gibi beni sanman dolandım
Veliydim gayb olmuşdum bulundum
Beni gayrı bilen ağyâre la'net

Benim SEYYİD NİZÂMOĞLU'dur adım
Bu ad ile beni sanman ki yâdım
Yiyenler ni'metimden bildilar tadım
Bu ni'metden kalan esrâra la'net
(79A-79B)

-103-

156

SEYYİD NİZAMOĞLU

Gönül tahtında sultân Murtazâ'dır
Bu mürde cismime cân Murtazâ'dır

Resûlullâh iki gözü nûru
Dü 'âleme şâh Hasan Hulkî Rızâ'dır

Yezîd elinde susuz şehîd olan
Şâh Hüseyin-i şehîd-i Kerbelâ'dır

Yezîd elinde yetmiş yıl zındân çeken
Olan dîn-i sultân Zeyne'l-'Abâ'dır

Muhammed Bâkırî Ca'fer yoluna
Kemîne kemterim cânım fedâdır

Mûsâ-yı Kâzım'ın bir bendesiyem
Emîrim rehberim Mûsâ Rızâ'dır

Takî'dir afitâb-ı dü 'âlem
Nakî tarîk ehline pîşvâdır

Hasanü'l-Askerî'nin şübhesiz bil
Cemâl-i pertevi nûr-ı Hudâ'dır

Zuhûr-ı Mehdî'ye her kim inanmaz
Bütün zühdi takvâsı hebadır

Bugün SEYYİD NİZAMOĞLU gümânsız
Muhabbet mahlası 'Alî 'Abâ'dır

(156)

SEYYİD YÂR

-104-

SEYYİD YÂR

Kâmil olup kemâle gireyim dersen
Gönül bir kâmile hizmet edegör
Men ‘ârif sırrına ireyim dersen
Anların gittiği yola gidegör

Sen bir ‘amel kazan Yaradan bile
Nefsinin ardınca uymagil yola
100B

Hizmet edersen bir ehl-i kâmile
Erersin lutfuna cevrin yû da gör

Dersini al sen bir âl-i nesilden
Öğredup bildire her usûlden
Ne hüner öğrenesin bed asıldan
Aslı kem olandan ırak gidegör

Sen de düşün işlerini fikreyle
Artuk eksik kazancına şükreyle
Takdîrde ne yazılmış gönül sabreyle
Sana ne kısmet buldu kanâ’at idegör

SEYYİD YÂR der duragör ebsem
Karga bülbül olmaz kafese kosam
Kötüler eyu olmaz çok emek versem
101A

Kemden kemâl gelmez hazer edegör
(100A-101A)

SITKÎ

-105-

NUTK-I SITKÎ

Cahili müşrikler bilmedi hâlim
Mürg-zârım ben bir güle bağlandım
Görünmez gözüme ruhleri alım
38A

Esirim gerdanda tele bağlandım

Güle hasret kaldım hârın elinden
Berdâr oldum Zülfükârın elinden
Âhû gözlüm bir dildârın elinden
Rakipler ile kıy kâle bağlandım

Ciğerim pür ateş yüreğim bir yan
Âdet oldu dilde bu zâr-ı giryân
Pişesiyle gibi eyleyup ceryân
Karışıp ceyhûni sele bağlandım

Bulmadım âlemde bir merd-i kâmil
Dört kapıda âgâh ilm ile âmil
Kadere baş eğdim Rızâya ka'il
Tarik erkânı yola bağlandım

38B

Ne bilur hâlimden hoyrad ile kem
Fırka-ı zalladır iden beni zem
SITKÎ'yam yardımcım Haydar'dır ne gam
Ervâhı ezelden ala bağlandım

(37B-38B)

-106-

NUTK-I SITKÎ

Mekteb irfânda okurken sebâk
Geysuları talâtı Leylâ dediler
Cemâlin kible-i hakikat el-Hak
Ebrûların sırrı illâ dediler

Okurum hüsnünde sure-i enâm
Ol sebepten oldum halk içre bednâm
Görünür nokta-i bada serencâm
Yüzlerine Leylâ-i âlâ dediler

39A

Bülbül oldum sevdim bir gonca femi
Şâd'e döndü akan gözümün nemi
Derdimin merhemi yaramın emi
Bir servi kameti bâlâ dediler

Haramı gözlerin tenden alur cân
Şerhâlandı sinem şu tiri müjgân
Zülfün rumuzun ne bilur nâdân
Ta ezelden anlar lala dediler

Cihân sele gitti akan selinden
Bir vefâ yoktur kabilimden ilimden
İlm-i hikmet dersin virsem dilimden
SITKÎ divânedir halâ dediler
(38B-39A)

SULTÂN MUHAMMED

-107-

SULTÂN MUHAMMED

Yedi kat yer yedi kat gök sendedir

120B

Ne düşüp gezersin düzde derede

Bu usluþ bulsan cümle sendedir

Çok irak gitme kalırsın arada

Arşın katında yedi kapu yaratmış

Dördünü açık koyup üçünü örtmüş

Âşık ma'şûkunu anda seyretmiş

Aşuk ma'şûk nedir nerde nerede

Arş-ı a'la çâr muallak üstüne dura

Kur'ânda okunur yüz ondört sure

Yedisi akdadır yedisi kara

Dahi çok hesâb vardır akda karada

On iki mushafın dokuzdur hattı

Üç yüz altmış altı nokta yarattı

121A

Âşık ma'şûkunu nerde seyretti

'Ârifler bilurki nerde nerede

On iki musafı dört yedi ile

Yigirmi sekiz harfin medhin söyle

Bu bir deryâdır geçidin böyle

Geçidin bilmezsin girme burada

Gider haber sorarsın dun-ı fakıya

Bu ma'nâda 'âriflerin hakıya
Yikirmi sekizden otuz ikiye
Katib nokta dökmüş hep bir sırada

Bir kapu açıldı içerü girdim
Bir ayak üzere kırk saat durdum
Yetmiş kerre yedi elekden elendim
121B

Sen dahi başlamamışsın sarada

SULTÂN MUHAMMED'im hayale daldım
Pîrden rehberden nasihat aldım
Vucûdum şehrinin dellali oldum
Çün cevlan iderim ol minârede
(120A-121B)

SÛZÎ

-108-

NUTK-I SÛZÎ

Bu gece seyrimde ben seni gördüm
Karşıdan çıkınca bir hoş göründin
Bu kimdir deyu bir haber sordum
Yakınıma gelince keşîş göründin

Bâtını hakdır ben kıldım tasa
Boynunda tesbih destinde a'sâ
Belde zünnâr serde şabka hulâsa
Şekli şeytânı dervîş göründin

Katımda varidi bir server eri
Molla Faki'dır dedi aldım haberi
Ben bildim ki yitürmüşsun ikrârı
47A
İçin kuru kovan boş göründin

Dedim niçin bu böyle oldu
Ol zaman didesi kanile doldu
Dedi er cem'ine yalandan geldi
Eli yüzü kara kallaş göründin

Dedim ne hâletdir bu hâlet kardaş
Dedi yola erkâna attı taş
Ben bildim iblise olmuşsın yoldaş
Gözüme nusratı sarhoş göründin

Dedim çare var mıdır atasına
Tövbe eyleyüp gelse hatasına
Dedi şek getirdi atasına

Hüseyin düşmanı Zülcevş göründin

48A

Dedim bunun mürşidi kimdir

Dedi şeyhi şeytân racimdir

Kimse şefâat kılmaz bi-rahimdir

Akrebin sokduğu nîş göründün

Dedim bunun kanda olur yeri

Dedi yedi tamudan dışarı

Bildim ki yitirmişsin rehberi pîri

Anladım İblis'e yoldaş göründün

Dediki sana derim ey SÛZÎ

Derdine dermân yoktur kes sözü

Tarikî mürtâddır çürüktür özü

Bu râhdan cuda nâş göründün

(46B-47B)

ŞERİFOĞLU

-109-

ŞERİFOĞLU

Ben sūfiyim deyip etme hilâfi
'Alî'yi sevenin riyâsı m olur
Ya niçün söylersin güzâf-ı lafi
Hak ehli kardaşın gavgası m olur

Geldi bir kâmilden el etek tuttu
Mürebbî musâhib âşnâya yetti
Dört kapı kırk makâmı fark etti
O cânın gözünün perdesi m olur

Dört kişi bir kişiye bend ola
Musâhib musâhibine efgend ola

86B

Dilde olmaya muhabbeti cânâda ola
Mecnûn olmayanın Leylâ'sı m olur

Er oldur ki er nefsin haklaya
Tâlib odur pîr eşiğin bekleye
Mürîd oldur kazancından korkmaya
Cândan geçmeyince fâidası m olur

ŞERİFOĞLU ider erte firâğı

Er oldur ki yakın ede ırağı

Bir kişinin pîrden yanmassa çırâğı

Delilsiz çıranın şulesi m olur

(86A-86B)

ŞİRÎ

-110-

NUTK-I ŞİRÎ

Cihân var olmadan ketm-i Âdem'den

Hak ile birlikte Bektâşi idim ben

94B

Var ettim cihânı çünkü kurmadan

Yazdım tefsirini Nakkâşi idim ben

'Anâsırdan bir libâsdır bulundum

Nâr-ı bâd âb-ı Hak'dân göründüm

Hayru'l-beşer ile cihâna geldim

Âdem Nebî ile bir yaş idim ben

Âdem'in sulbünden Şit oldum geldim

Nuh-u Nebi olup Tufan'a daldım

Bir zaman bu mülke İbrahim oldum

Yaptım Beytullah'ı taş taşıdım ben

Âdem'in belinden Şit olup geldim

Nuh-u Nebi ile Tufan'a daldım

Bugün bu mülki İbrâhîm oldum

Yaptım Beytullâh taş taş idim ben

İsmail göründüm bir zaman ey cân!

İshak, Yakup, Yusuf oldum bir zaman

Eyyüp geldim çok çağırdım el-aman

Kurt yedi vücûdum kan-yaş idim ben

İsmâ'îl göründüm bir zamân ey cân

İshâk Ya'kup Yûsuf oldum bir zaman

Eyyûb geldim çok çağırdım el-amân

95A

Kurt yedi vücûdum kan yaş idim ben

Zekeriyyâ ile beni evde biçdiler
Yahyâ ile yere kanım saçdılar
Dâvud geldim çok muştalar biçdiler
Müher-i Süleymân'ı çok taşıdım ben

Mübârek 'asâyı Mûsâ'ya verdim
Rûh-ı Kuds olup Meryem'e erdim
Cümle enbiyâya ben rehber oldum
Mu'ciz-i şeb murg-ı huffâş idim ben

Sulb-i pederimden Ahmed-i Muhtar
Râhm-i mâderden erdi Zülfikâr
Cihân var olmadan oldum yâr-ı gâr
Kul iken zât ile sırdaş idim ben

95B

Tefekkür eyledim ben kendi kendim
Mu'ciz-i keremiyle îmân eyledim
Şâh-ı Merdân oldum Düldül'e bindim
Zülfiâr kuşandım tîğ taşıdım ben

Şükr-i matlûbum getirdim ele
Gül oldum feryâdı verdim bülbüle
Cem' olduk Ehl-i Beyt'le bir yere
Kırklar meydânında ferrâş idim ben

Hidâyet erişti bize Allâh'tan
Cümle bî'at ettik Resûlullâh'tan
Bize haber verdi sırr-ı fi'llâhtan
Aldığın esrârı çok taşıdım ben

Kâhî uslu kâhî deli göründüm

96A

Kâhî nebî Kâhî velî göründüm

Kâhî Ahmed Kâhî ‘Alî göründüm

Kimse bilmez sırrımı kallâşidim ben

Bu fenâ mülke çok gelip gittim

Yağmur olup yağdım ot olup bittim

Rum diyârını ben irşâd ettim

Horasân’dan geldim Bektâşî idim ben

Bihamdullâh şimdi ŞÎRÎ dediler

Çok gelip gittim zâtım bilmediler

Bu remze hiç kimseler ermediler

Her gelen mahlûka kardâş idim ben

(94A-96A)

TESLİM ABDAL

-111-

NUTK-I TESLİM ABDAL

Hak korkusu çeken kul Hakk'a yarıdır
Hûb övmekten gayri yâre sözüm yok
Cemâlin gonca güldür kokusu vardır
O güle bülbülem hâre sözüm yok

Düştüğümüz yerde Hızır olur elimiz
Hakk'a doğru döndürür doğru yolumuz
Irak yakın ol biçâre hâlimiz
Gözü olan görür köre sözüm yok

21B

Bahriyem bunu böyle eylerim
Ma'nâyı m'ârifet gölün boylarım
Özün bilmeyene sirkat söylerim
Ere hak derler ere sözüm yok

Sûreta insana okdur bu sözüm
Çünkü mehengili ağâhım lazım
Mudara murdardır görsün gözüm
Dâr 'Alî dârıdır dâre sözüm yok

TESLİM ABDAL eydür azanlaradır
Fetvâsını yanlış yazanlaradır
Okumaz yüksekte gezenleredir
Alçak gönül yerdir yere sözüm yok
(21A-21B)

-112-

NUTK-I TESLİM ABDAL

Geldiniz Hak deyü ikrâr virdiniz
Durmadınız şol ahid ile imâna
Yeri varsın Hak uğrısın işiniz
Yahşi gitti yâr oldunuz yamana
84B

Bunca incittiniz hâtır-ı cânı
Sanki eylediniz bin niğâh kanı
Rızâdan gelen kudret-i hûnı
Biz Rum'a siz gittiniz Yemen'e

Gelin bizi dilden kovan hasbetulillah
Sizdeki bizde yok vallâhi billâh
Eğer inanmazsanız hâşâ bismillâh
Gelin uyman şeytân fi'li gümâna

Bu harfi de bunda kodunuz amma
Varımız sendedir dediniz amma
Rızâ lokmasın yediniz amma
Hayvan gibi benzettiniz samana

TESLİM ABDAL eydâr iremediniz
85A

Yola îman edip giremediniz
Verdiğiniz ikrâra turamadınız
Size saldım ikrârile îmâna
(83A-85A)

-113-

TESLİM ABDAL

Sufi niçin böyle kalkıp gidersin
Erenler gözüne giremiyorsın
Haber doğruluyor duldaya savuş
Doğru harf gelince turamıyorsın

Sufinin özünden gitmiyor perde
Ayağın pâk basup durmuyor darda
'Alî kendi gelup otursa bu yerde
88A

Saf sâdık olup göremiyorsın

Sufi hile ile yola gelursın
Dare geçup ikilikte kalursın
Yarın divânında mağbun olursın
Sonu neye varacağına iremiyorsın

Herkese yanlış fetvâ virursın
Dâim yolu sana uydurursın
Eldeki diriye öldürürsün
Sendeki damarları kıramıyorsın

TESLİM ABDAL eydür dare durursın
Zağallılık etme yarın görürsün
Elbet bunun cevâbını verirsin
Yıktığın yeri öremiyorsın
(87B-88A)

-114-

111A

NUTK-I TESLİM ABDAL

Dağlar taşlar hayvan insan ağladı
İmâm Hüseyin'in düştüğü gündür
Yer gök yaş tuttu kara bağladı
İmâm Hüseyin'in düştüğü gündür

Ateş yasin tuttu anda yanmadı
Çiğ pişup de bunda nimet yenmedi
Cennet ehli matem dutdu gülmedi
İmâm Hüseyin'in düştüğü gündür

Zûlcenah atı çıkageldi gördüler
Hüseyin'in düşdüğünü bildiler
Ah Hüseyin deyu zarı kıldılar
İmâm Hüseyin'in düştüğü gündür

111B

Ümmü Gülsüm şehriban murad almadı
Anlara olan iç kimseye olmadı
Bir gün yaşın tutan marum kalmadı
İmâm Hüseyin'in düştüğü gündür

Sıdk ile tutanlar haslar hasıdır
Tutmayanlar ulu Allah'a asidir
Çeke görün imâmların yasıdır
İmâm Hüseyin'in düştüğü gündür

La'net Yezide okunur anda
Mü'mine rahmet okunur bunda
Bin kadar hac sevabı vardır bu günde
İmâm Hüseyin'in düştüğü gündür

La'net Yezid yasin çekmedi

112A

Sular dem çekdi durdu akmadı

Gökteki kuşlar tüyün dökmedi

İmâm Hüseyin'in düştüğü gündür

TESLİM ABDAL dertli sinem dağladı

Muhibleri yas tutup kara bağladı

'Alî ah Hüseyin deyu ben ağladı

İmâm Hüseyin'in düştüğü gündür

(111A-112A)

-115-

TESLİM ABDAL

Ah ile ardınca adını söyle
Gez bir zaman İmâm Hüseyin deyu
Adını âyete ko ezber eyle
Yaz bir zaman İmâm Hüseyin deyu

Bağçeden yoldurduk ayvayı narı

112B

Boynumuz eğridir benzimiz sarı
Fırsat göre sende su gibi arı
Siz bir zaman İmâm Hüseyin deyu

Su daşına düşdün garip ellerde
Düş hayal gibi gelur dillerde
Dalgasıyla gezerek yollarda
Tüz bir zaman İmâm Hüseyin deyu

Yeğin hasret olduk cânlara
Yanarık baktıkça nûr donlara
Gam yağın kahrın hanlarına
Çiz bir zaman İmâm Hüseyin deyu

TESLİM ABDAL eydir bize bu derdi

Ol gâni Rabbim yolundan verdi

113A

Dağda ovada konup göçdiğin yurdu
Gez bir zaman İmâm Hüseyin deyu
(112A-113A)

-116-

118B

TESLİM ABDAL

Gerçeğin zâtından pic işlik çıkmaz
Pic işlik çıkaran şeytân zâttır
Erlere yad gözüyle kimseye bakmaz
Erlere nefesi oddan yitidir

Varlığı murdardır küll-i vecihide
Lain ile konar göçer anın göç ide
Zenabenlik pahil bunun üçüde
Her kim iderse o şeytânın atıdır

Seccade çıkmış ... kabalar
Üstüne yol varsın döner çabalar
Talibine kâsd eyleyen dedeler
İnanmayasız cehennem in itidir

119A

İnanın Allah'a var olasınız
Tövbe eylen tanrıya yâr olasınız
Pîr deyu andan ne bulasınız
Ötesi yok anın itden kötüdür

TESLİM ABDAL eydür murdâr olupda
Görün bir gün anın sonu gelüpde
Zulmü ile talibin malın alupda
Yemeniz anı peygamberin etidir
(118B-119A)

-117-

TESLİM ABDAL

Ahreti fikr etmez eşed kul gibi
Dillere düşüp de yılan biz olduk
Nâdân eline gonca gül gibi
Rengi sararıb da solan biz olduk
119B

Hak görmez mi döneni döndüreni
İnandıramadım ben şükür kıranı
Yedidir ya arıtmaz yola uranı
Anlar yollu, yolsuz kalan biz olduk

Bir gerçek er gerek doğru buyura
Seçe eyuyu kötüden ayıra
Cümle âlemi gözcüsü kayıra
Yine körlük yere ölen biz olduk

Herkes tanımazken yârlarını
Hem yârlarını sırdarlarını
Yedi deryâ peklamaz murdarlarını
Abdestsiz namâzı kılan biz olduk

Bir mürşid gerek ki yıkığım ura
120A

Bir mürebbi gerekki sınığım sara
Bâtıl hükümetle ma'nâsız yere
Düşüp yolumuzdan kalan biz olduk

Nefsine kul olan değilim vallah
Bu söze inanın hasbetenlillah
Hak katında yüzüm akdır inşallah
Mahlûkat içinde yılan biz olduk

TESLİM ABDAL eydür duyaldan beru
Menakıb ilmîne uyalıdan beru
Evliyâ hırkasın giyeliden beru
Üstâdımızdan yâd olan biz olduk
(119A-120A)

-118-

TESLİM ABDAL

Yüz bin öğünse kabul değildir
Sarı kebe keklik alamaz baz ile
Meğerki cinlidir aslı ya peri
Tavuk depişur mu gölde kaz ile

Âşıkların sözi var söze beraber

133A

Söylersin sözünü yüze beraber
Kumaş alam dersen beze beraber
Kumaşın bahası mı bir mi bezile

Sen bereni bağlamamışsın çokdan
Korkmasın evliyânın attığı okdan
Müslimânım dersin bâtilı haktan
Ya niçün seçmedin altı gözile

Bilur misin vardır seni Yaradan
Kaldırmadın şu benliği aradan
Haber almadın mı akdan karadan
Hakk'a gidülür mi eğri iz ile

TESLİM ABDAL eydür hâlini çevür

Daneyi samandan seçigör savur

133B

Hakk'ı bâtildan seçmeyen kavir
Müslimânlık mı olur, yalan söz ile
(132B-133B)

-119-

TESLÎM ABDÂL

Cânım hazz eyledi canân merhabâ
Bugün kutlu kadem gün geldi bize
Gayb-ı dîdâr gördüm dem-i Âl-i Abâ
Gönlüm ruşân oldu don geldi bize

Bu bir bahr-i ‘ummândır asl-ı ‘ayn-ı zât
Boyun servidir hâlin hüsn-i ma‘rifet
Şükür Sübhân’a ... sıfât
Yüzü nurlu misâfir cân geldi bize

137B

Şükür olsun Hudâ’ya bol geldi selâm
Dilerim senden bir ihsân alam
Gözlerin kudret kaşların kalem
Şahin bakışlı Merdân geldi bize

Zülfün kemân idüp gerdâna bölmüş
La‘l-i gevheriyle kutusu dolmuş
Üstâd nazarında hûb hâsıl olmuş
Hizmeti başımıza canân geldi bize

TESLÎM ABDÂL eydür hatır yetürdük
Selâm-ı merhabâ ‘aşka getürdük
Konup konuşup bir dem oturduk
Şükür Hudâ’ya dîn îmân geldi bize
(137A-137B)

-120-

TESLİM ABDAL

(Sayfa mecmuada eksik olduğundan şiirin başı elimizde yok)

142B

Dönüp hâlinizi sormaz bir dahî

‘Ârifler oynamış ammâ utulmamış

‘Amelî hesâba ‘ilâc katılmamış

Peygamberin buyurduğu tutulmamış

Mühlet-i minnete virmez bir dahî

TESLİM ABDÂL eydür bu harfle yürün

Herkes fi‘linize hak öğüt verün

Bu söz feleğin tedârik görün

Alur sizi âmân vermez bir dahî

(141B-142B)

ULFETÎ

-121-

NUTK-I ULFETÎ

Hakikat bâbına talib olanlar
'Alî'yi hak bilup bire çevrinur
25A

Yoluna sıdk ile ... kılanlar
Razını saklayup sıra çevrinur

Sırrını sakla ki serdar olasın
Şol mensur tek berdâr olasın
Niçun insan iken har olasın
Aslı şûm olan köre çevrinur

Hakk'a talib ismi şâh yazılır
Sikke-i mermere kaydi kazılır
Erenlerin meydânında yozılır
Dönmez bilisundan dâre çevrinur

Ol zaman yetmiş ikiden seçilur
Saf olup aynesi keşfi açılır
Leblerinden dūrri gevher saçılır
25B

İkilikten geçüp bire çevrinur

Varından geçüp özü pâk olur
Atar benliğin kendi hak olur
'Alî yolunda sine çâk olur
Geçer ağyardan yâre çevrinur

Ağyâre yelenler yabanda kalur

Derde düşer de bi dermân olur
Meger ki pişmanlık faide mi kalur
Niçun beyhudeler köre çevrinur

Cahile pendin oktur ULFETÎ
Erbâbı bilur yine kadr kıymeti
Zâhit anlar mı sırrı hakikati
Ezelden lâ dimiş inkâra çevrinur
(24B-25B)

VELÎ

-122-

NUTK-I VELÎ

Eğer bir kâmilden kemâl ararsan
Özünü bilene a'lâ dediler
Asıl zatım dirse inanman her câna
İ'tibar ile dile dediler

Sikke ursan altun olur mu tuca
... etsen seni götürmez hacca

28B

Hakk'ın buyruğun söyleme pice
Buyruk haktır amma kula dediler

Bir kul eğer kusurunu görmezse
Özünün uğruşun ele vermezse
Hakk'ın buyruğuna amel olmazsa
Getirmen o sığmaz yola dediler

Yola gelmez doğru yoldan kaçarsa
Bir bed-âsıl ile konup göçerse
Şerh eyleyup Hakk'ın sırrını açarsa
Anun yüzündedir belâ dediler

Hakk'ın gizli sırrın söyleme yâde
Dil başı kestirir yetmeden v'ade
Gülü bülbül için halk etti Hudâ

29A

Gurrabı kondurma güle dediler

Gülin aslın bilmez hâre katarsa
Bunda aldığıın şunda satarsa

Yüz bin kere sitâme yatarsa
Yine anun işi hile dediler

Gerek eksik noksan söyledim sözüm
Mürşid meydânında saf oldu özüm
Bir ulu dergâha açıldı özüm
Yahşi yaman ayırd ola dediler

Ayırdılar yahşi ile yamanı
Cevâhire denk etmezler samanı
Kim kaldırmaz gönülünden gümânı
Bir gün ola yol anı yola dediler

29B

VELİM eydir doğru yola gitmezse
Eliyle özüne sitem etmezse
Buyruk Şâh-ı Merdân'ındır tutmazsa
Âhiri fâş olur eyle dediler

(27A-29B)

-123-

NUTK-I VELÎ

48A

Naşı hoyrad kelp rakip pis adû
Bed huyla Âdem Hakk'a yaramaz
Ateşile koyun panbuğun odu
Er olmayanlar birbirine saramaz

Ateşile kavı saran erlerin
Hergis nazarından çıkmaz pîrlerin
Başının boranı gitmez körlerin
Hakk'ın doğru râhını göremez

Eğer dört kapuda eli olmazsa
Hutbesini okuyan 'Alî olmazsa
Hakk'ın buyruğunun kulu olmazsa
Kördür dahi kendi kendin göremez

Âşık olup aşk dalgasın sımazsa

48B

'Ârif olup her ma'nâdan duymazsa
Şeraiti gömlek idup giymezse
Kadem basup tarikata varamaz

Şeraitin tarikatın binası
Mürşid siler imiş gönüller pası
Eğer mağrifete işittirmezse sesi
Hakikatden gizli sırra eremez

Hakikatde gizli sırrı bilmezse
Yedi farzı üç sünneti kılmazsa
Bin bir sırdır gizlü sırra irmezse

İrfân bağının gülün deremez

VELÎ'm eydür irfân bağı kurımaz

Ancak Mansur olan bulur tarımız

49A

Seyyid Nesîmîdir bizim pîrimiz

Şeyhi şeytân olan bize yaramaz

(47B-49A)

-124-

NUTK-I VELÎ

51B

Âyet nedir hadis nedir bilmeyen
Viridiceği ezan mıdır salâ mı
Bir gerçek mürşidden dersin almayan
Okursa da hatm idemez kelâmı

Okuduğu harfe amel olmazsa
Bir gerçek mürşidden dersin almazsa
Post sahibin postun aslın bilmezse
Tarik çalsa talib mısmıl ola mı

Tarik nedir tercüman nedir bil de var
Tarik dev olurda sonra seni yer
Ümmet olmadan ben Muhammed'im der
Bilmez mi'râcta verilen selâmı

Mi'râcta salâmı verdi ol habib

52a

Rehber buyurdu farzdır müsâhib
Yâremi saramaz bilmeyen tabib
Bu derdin sahibi ağlar güle mi

Hak Muhammed 'Alî kurdu bu yolu
Farzı sünneti buyursam oldum bir deli
Yine kendi özünü yokla ey VELÎ
Sen mi eyu edersin bunca âlemi
(51A-52A)

-125-

NUTK-I VELÎ

Cebrâ'il Habibe vahiy getirdi
İçinde âyet "nasrun min-Allah"

Muhammed Cebrâ'il'e yazan kim dedi
Dedi perde altından bu kelâmullah

Dedi karındaşım hulûs ile var
52B
Sıdkile bak kim göresin inşallah

Cebrâ'il bir dahi nazil olduğum
Gördü perde altından resûlullah

Dedi karındaşım gördün bildin mi
Dedi bilen sensin el hükmullah

Elif kametin Kur'âna nakl eyler
Bir kalın okunur bin kul huvallah

Ba altında bir nokta 'Alî'dir
Yerin göğün irşâdı Ba-i Bismillah

VELÎ'm derki bu cihânın varlığı
Dedi ya Şâh sensin ol Gâniyullah
(52A-52B)

-126-

NUTK-I VELÎ

Âşık ma'şûka gitmeğe gâyetden gönül hoş gerek

53A

Dost dostun mehdin etmeki hemî dalga hemî coş gerek

Kerbelâ mâcerâsında yandı sinem büryân oldu

Ahmed'in ahın duyanlar ağlar gözler yaş gerek

Üç sünnet üçler makâmı dört kapuya kul isen

Dut Allah'ın emrini ismin yazıla beş gerek

Yedi farza yedilürsün ayrılmazsın yedilerden

Sekiz uçmak makâmından bir kâmil kardaş gerek

On yedi farzı kifaye sır buyurdu Şeyhi Safî

53B

On yedi erkândan geçmeğe gâyetten çok iş gerek

On yedi kıyam bestenin kemer bestedürür beli

Kırkların Selmânı gibi sufi settar boş gerek

Erenlerin meydânında top oynatır 'ârifler

Eğer küllinden korkmazsun gir meydâna savaş gerek

Ey VELÎ'm kurban ol şâha eğer kabul eder ise

İmâm yolunda kestirmeğe gâyet azîz baş gerek

(52B-53B)

-127-

NUTK-I VELÎ

Bin aliye kulum derdin kulluğun erkânı var

54A

Rehber halife mürşid mürebbi sayılır pîr

Neylersin hay haşemi esire sohbet çok olur

Tut Allah'ın emrini dört kapı kavlinde tur

Gel sana beyân edeyim Şeyh Safi'nin erkânın

Biri koyar biri yoğurur biri pişurur biri yer

Dört kapıda eli olmayan kırk makâmı anlamaz

Üç sünneti yedi farzı bilmez ara yerde kalur gör

54b

Dersin ki hidâyet Hak'dan dört kapu hak dedim

Kulağı duymayan görmez depesine yüz bin ur

Her kim sâdık ile bakmaz dört kapının dördüne

Gözlerine mil çekilur dünya başına olur dar

O senin gördüğün gözler on sekiz bin âlemde var

Mü'minin gözü dört gerek cân gözün açıp Hakk'ı gör

55A

Ey VELÎ'm şâha gulam olgil dahi dünyanda nen vardır

Evveli şâh âhiri şâh dört kapudan yeğin Haydar

(53A-55A)

-128-

NUTK-I VELÎ

Şeriatin vasfı hâlin soraram
Otuz iki farzın tekmil bile gör
Yola taş attırmanı araram
Zâhirinde beş vaktin kıla gör

Zâhirinde özün eyle dilini
Âyetle de hâre katma gülünü
Evvel rehberine yetur elini
Andan sonra tarikata bilegör

Tarikatde pîrden etek dutasın

55B

Koyu virme yoldan azar yitersin
Andan sonra bir mürşîde yetersin
Ma'rifetin haberin andan alagör

Ma'rifet altıdır içli dışlıdır
Hem yazlı hem güzli hem kışlıdır
Bu işi işleyenin şâdı başlıdır
Şadını yapıp içinde olagör

Üstâdsıza dert urdurma
Delik kor içeriye kar doldurma
Kimselere ahvalini bildirme
Yine kendi sırrın kendin bilegör

Sırrı Settâr olda sen olma üzen
Meyyitin yuyucu ol kabirin kazan
56A

Azrâ'il olda cânına uzan

Var bir gerçeğin önünde olagör

Gerçekle kalk gerçek ile otur
Özini mürebbiye mürşide yetür
Âşinâ bul çiğindaş çiğninde götür
Var bir sır ehliyle musâhib ola gör

Âşinândan çiğindaş daşından sırrından
Ağ gülünden kırmızı gülünden hârından
Yol içinde yedi elin var zorundan
Kemberbestin çözüp kendin alagör

Yedi elek incedir geçebilursen
Hakîkatde konup göçebilursen
Pîrden atıp gülün açabilursen
56B

Andan sonra bir irfâna varagör

‘İrfâna varırsın seni korlarsa
Teslim olup meyyetini yurlarsa
Derlerseki kaç kapı var dirlerse
On ikinin hesâbın anda viregör

Derlerseki on iki kapı nerede
Altısı gökte beşi yerde biri kaldı arada
Altısın aç birine gir orada
Dünyânın hesâbın anda bulagör

‘Ârif ol şu cihânı sende gez
Yine kendi seyrin kendin sez
Sabâk al ağdan oku ağdan yaz
Var mı bunda kalem tutmaz karagör

57A

Kara karışık var ağından oku
Bezistan olda hazîne kumaşı toku
Bülbül olda dost bağında şâkı
Avazın işitdürüp sende yâre var

Avazın işitdirmesi güç olur
Avazın işitmezse yükin tuc olur
Âlim der ki benim hâlim nice olur
VELÎ'm der ki var hocana sora gör
(55A-57A)

-129-

NUTK-I VELÎ

Necef deryâsında gemi oynadan
Kaynayup da coşası var gönlümün
Alîm Şâh Zülfikârı atandan berü
Dalga döküp taşası var gönlümün

Deryâlar bekcisi boz atlı hızır
On sekiz bin ‘âleme olmuşdur nazir
59B

‘Alî pâdişâh[dır] Muhammed vezir
Üç tuğ çeker paşası var gönlümün

Tecallâm var şehidlerin hûrine
Rum’un eri horasanın pîrine
Yerde gökde cümle erin var yine
Hep bir günde düşesi var gönlümün

İntizâm eylesem ol efendime
Durmasa hizmet buyursa kendime
Bağdad’da İmâm Hüseyin efendime
Çifte tatar koşası var gönlümün

VELÎ’ m eydür bilmeyene söz gelür
Gönül şu dünyayı gezer tez gelür
Yer gök on sekiz bin ‘âlem az gelür
Yedi iklim çâr köşesi var gönlümün
(59A-60A)

-130-

NUTK-I VELÎ

Gel he gönül akıllı ol uslu ol
Bu gün İmâm Hüseyin'in yasıdır
Yer gök yaşlı oldu sen de yaşlı ol
Bu gün İmâm Hüseyin'in yasıdır

Kendiden evvel gelen yasını tutdı
Kerbelâ sırrına kim erdi yetdi
Erenler yasına i'tikat etti
Bu gün İmâm Hüseyin'in yasıdır

Bunda sıdk ile çekersin cefâyı
Rûz-ı mahşerde bulursun sefâyı
113B

Şefî getür Muhammed Mustafayı
Bu gün İmâm Hüseyin'in yasıdır

Yerde insan gökde melek ağladı
Yer gök kara giydi kara bağladı
Abdalları âşık oduna dağladı
Bu gün İmâm Hüseyin'in yasıdır

VELÎ'm eydür mmâcerâyı Kerbelâ
Şâh Hüseyin evvel dedi gel belâ
Belâyı çekmeyen olmadı âlâ
Bu gün İmâm Hüseyin'in yasıdır
(113A-113B)

-131-

NUTK-I VELÎ

Fâtıma Ana yeşil kubbede arşta
Gökten yere direk olurdu saç
Her kim avret dirse bil işte
Hak katında kabul olmaz suçu
123B

Üstâda var ki bilesin burayı
Andan ders alırdı yoksulu bâyı
Koynunda saklardı gün ile ayı
Ağ gögsüdüdür Muhammed'in mirâcı

Bal ırmağı revan olmuş bendinden
Ab-1 şarab ab-1 hayat kendinden
Sedkâr dudağından beyaz kanadından
İnenlerdir Hakk'ın katında hacı

Yüz bin melek saf saf el bağlar
Nice dert ehlinin derdini sağlar
Nice cânlar ihzmetinde bel bağlar
İsmi Şâh talibi gürûh-1 Nâcî

Zülfünde bağlıdır arşile zemin
124A
Niçe erler söyler medhin meramın
Mengûş küpeleri Hasan Hüseyin
Muhammed Mustafa'nın başında tacı

Nasıl evlad taşına tac ola
Anın sırrına irmesi güc ola
Yer ile gök ana muhtac ola
Hil'at hâdim olsa bir bacı

Velîm eydür hazreti Fatma Ana
Zeresinin zerresi gelmez bu yana
Tâkat yetmez vasfi sığmaz cihâna
Birikse dñnyanın âhiri ucı
(123A-124A)

-132-

NUTK-I VELÎ

Derdine düşüp de abdâl olduğum
Uzak yolun arzuladığım geldin mi
Gece gündüz hayâline yeldiğim
143A

Arayup da istediğin buldun mu

Güzel balım gözle hâlim nice olur
Dem sâ'ate bağlanuben gec' olur
Dinle bunun ayrılması güc olur
Düşünüben buraların bildin mi

İnişi var yokuşu var düzü var
Cefâsı var sitâmı var sözü var
Bu fenânın yetmiş iki yüzü var
Sünnetin işleyüp farzın kıldın mı

Şerî'atin kapusundan geçdin mi
Tarîkatin gövdesinde bişdin mi
Ma'rifetin dolusundan içtin mi
Sırr-ı hakîkatde mihmân oldun mu

143B

Bir gerçeğe bağladın mı özünü
El kavuşdurup yere sürdün mü yüzünü
İkrâr virüp sağladın mı özünü
Bir gerçeğin dîvânına geldin mi

VELÎ'm eydür isteğim cândır canândır
Yüküm la'î-i gevher kıymeti kândır
Yol kadîm pîr kadîm ikrâr îmândır

Dost yolunda sırrın fedâ kıldın mı
(142B-143B)

VİRÂNÎ

-133-

NUTK-I VİRÂNÎ

Bir hoca uyardı beni cesed vucûd bulmadan
Gerek zâhir gerek bâtın yazıldı defterimiz
Beri gel ey ‘ârif âdem sana bir cevap söyleyim
Cebrâ’il’den dahi evvel kim idi rehberimiz

Mevlâ kaç deryâ yarattı evvel âlem su iken

6A

Ol demde kime emr oldu o tuz bahrında yelken
Âleme bir nişân koydu aceb kim idi ol cân
Cismini hândân saklar setr eder duvarımız

Hak emretti dört nesneyi bir araya derdiler
Dördü dokuz eylediler anda haber sordular
Ne zeminde ne semâda bir âlime sordular
Her ne var onda gizlidir eldeki envârımız

Üç yüz altmış altı içinde on iki hûrindir

Yedisi arşullahda beşi türabdadır

Yedisinin bâbı açık beşi örtük kapıda

İlm-i hakikat olan kul fehm eder güftârımız

Bir bâbdan içeri girdim gördüm bir şâh oturur

Yanında dört kulu vardır her hizmetin bitirir

6B

Yedi zâtta kübrâ vardır farzları gözler durur

Ol yedi kulun elinden vîrândır çok şâdımız

Kırksekiz badıvendi var bir sultânı gözetir

Yanında mi'mârı bile ta'mirini düzedir
Cânını tenden ayırsa Hûb yolu Rızâdır
Biz bu yola ser veririz beyân etmezüz sırrımız

Üç yüz altmış altı şârda delâlleri çağırır
Bir sırça ser içinde görünür bâbı sır
Gördüm bir 'ârif çağırır miftâhı mevlâdadır
Cümlenin ümît kapısı Halik'ül gaffârımız

Yek gubarda çâr mevtin başı iki gökteredir
Var böyle bir amel kazan ayn-el yâkîn mekâbir
İşleğimiz böyle olmazsa çi faide çi ta'bir
7A

Anun için günbegün artıyor âh u zârımız

Mevlâ bir nesne yarattı ona ölüm girmede
Yaratan Kadir Mevlâ'dır yine anu görmedi
Hakk'a vasıl olan kul ona meyl vermedi
Ona meyl verenler hakikatte hârımız

Kim idi dört kerre ölüp kim idi dört kerre dirilen
Kim idi kuyunun dibinde iki yüz sene kalan
Kimdi kırklı iken çâre edip cân kurtaran
Ab-ı hayat buldu cânı halas oldu yârımız

VİRÂNÎ eyde mü'min sırrı Hakk'a inandı
O Âdemin türabına kaç katre nûr indi
Bil mu'cizât keşfidir bundan kaç cân uyandı
Deryâyı muhit içinde bunu aldı pîrimiz
(5B-7A)

NUTK-I VİRÂNÎ

- . - - / - . - - / - . - -

Elif Allah ‘Alî’dir ba değil mi

Be Bismillah ‘Alî’dir ba değil mi

Te Teselli bulmuşam bir noktada

Se Sümme vechullah ‘Alî’dir ba değil mi

80A

Cim Cemâlinden muayyendir cihân

Ha Hayatullah ‘Alî’dir ba değil mi

Hı Hüdâdır cümle nasa Murtaza

Dal Delilullah ‘Alî’dir ba değil mi

Zel Zevâl olmaz ‘Alî vü Ahmed’e

Rı Resûlullah ‘Alî’dir ba değil mi

Zı Zikrimdir ‘Alî medhi de madem

Sin Senâullah ‘Alî’dir ba değil mi

Şın Şehâdet eyledim şeksiz ana

Sad Sıfatullah ‘Alî’dir ba değil mi

Dat Ziyâ hayme-i mi’âd için

Tı Tünabullah ‘Alî’dir ba değil mi

Zı Zuhur her dü çeşme âşıkân

80B

Ayn Aynullah ‘Alî’dir ba değil mi

Gayın Gâni ganîmet gör bu hâli
Fe Fahrullah ‘Alî’dir ba değil mi

Kaf Kamu âlemin ilahıdır ‘Alî
Kef Geldim Allah ‘Alî’dir ba değil mi

Lam La’net ana kim ‘Alî’yi sevmedi
Mim Mü’minullah ‘Alî’dir ba değil mi

Nun Niyâzım vasıl olmak Haydâra
Vav Visulullah ‘Alî’dir ba değil mi

He Hidâyet Haydar oldu bi gûmân
Ye Yeminullah ‘Alî’dir ba değil mi

Pe Peyânı yokdur şâhın abad
Çim Çalab Allah ‘Alî’dir ba değil mi

81A

Je Jengi dilini soldın ise
Gef Görün Allah ‘Alî’dir ba değil mi

Ey Vîrâni sen nusayrisin şâha
Vallah billah ‘Alî’dir ba değil mi

(79B-81A)

-135-

NUTK-I VÎRÂNÎ

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ /

Mazhar-ı sırr-ı Hudâ'sın yâ Muhammed yâ 'Alî
Hemdem-i şâh evliyâsın yâ Muhammed yâ 'Alî

Hadîce Fâtıma Hulkî Rızâ'nın hakk için
Gözlerime rûşenisin yâ Muhammed yâ 'Alî
144A

Ben Huseyin'in bendesinin bendesiyim bendesi
Bilmişem Zeyne'l-'Abâsın yâ Muhammed yâ 'Alî

Bâkırî Ca'fer yolunda cânımı kılmak fedâ
İsterem vergil sehâsın yâ Muhammed yâ 'Alî

Kâzım Mûsâ Rızâ Şâh yâ Nakî
Hem cedd-i Âl-i 'Abâsın yâ Muhammed yâ 'Alî

Askerî Mehdî sâhib-i zamânın hürmeti
Cürmümü lutf et 'atâsın yâ Muhammed yâ 'Alî

Bu VÎRÂNÎ 'azîbin derdine dermân-ı dîn
Gayrı yok sen devâsın yâ Muhammed yâ 'Alî
(143B-144A)

-136-

NUTK-I VÎRÂNÎ

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Vîrâne gönlümün sem‘-i çerâğı

Hakîkat tesbîhim zikrim durağı

144B

Havârîc boynuna ‘aşkın yarâğı

Hasan’dır şâh Hasan’dır şâh Hasan

Nübüvvet tahtının bedr-i münîri

Velâyet bahtının tâc-ı serîri

Hüseyin kullarının dest-gîri

Hasan’dır şâh Hasan’dır şâh Hasan

Severler Şâh ‘Alî Zeyne’l-‘Abâ’yı

Muhammed Bâkır’ı Ca‘fer Hudâ’yı

Hem dillerde olan Nutk-ı Atâ’yı

Hasan’dır şâh Hasan’dır şâh Hasan

Kâzım Mûsâ Rızâ’dır kıblegâhım

Takî bâ Nakî’dır hem secdegâhım

Gönülde maksûdum mansûb-ı câhım

145A

Hasan’dır şâh Hasan’dır şâh Hasan

Şâh İmâm Asker’dır Mehdî livâmız

Alî evlâdına cândır bahâmız

VÎRÂNÎ ABDÂL delîl-i reh-nümâmız

Hasan’dır şâh Hasan’dır şâh Hasan

(144A-145A)

-137-

NUTK-I VÎRÂNÎ

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Gümânım kalmadı zahid cihânda
Eğer âhiretde işbu mekânda
Ki medhin söylerim her dem lisânda
Hüseynîyem Hüseynîyem Hüseynî

Hudâ Mustafâ ve Murtazâ'dır
Hasan'dır hem 'Alî Zeyne'l-'Abâ'dır
Bunların yoluna cânım fedâdır

145B

Hüseynîyem Hüseynîyem Hüseynî

Muhammed Bâkırî Ca'fer hakkı'çün
Dahî Kâzım Rızâ gevher hakkı'çün
Takî bâ Nakî 'Asker hakkı'çün
Hüseynîyem Hüseynîyem Hüseynî

Muhammed Mehdî'ye cândan gulâmım
'Alî meddâhıyım sâdık-ı beyânım
Hakâyık 'ilmine sâbit kelâmım
Hüseynîyem Hüseynîyem Hüseynî

Yezîd'e kılmışım dâim teberrâ
Havâricden olup câna müberrâ
Gönül aynasını kıldım musaffâ
Hüseynîyem Hüseynîyem Hüseynî

146A

Hüseyn'in kemteriyem çâkeriyem
Ana düşmân olanlardan beriyem
Edüp la'net havâricden geriyem

Hüseyñiyem Hüseyñiyem Hüseyñî
Hüseyñ-i Kerbelâ'dır pâdişâhım
VÎRÂNÎ'yem odur püşt-i penâhım
Îlâhımdır ilâhımdır ilâhım
Hüseyñiyem Hüseyñiyem Hüseyñî
(145A-146A)

-138-

NUTK-I VÎRÂNÎ

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Gel ey muvahhid hak bilürsen

‘Alî evlâdını mutlak bilürsen

Nazar-ı dikkat ile bak bilürsen

‘Aliyyü ‘Âbidîn gerçek velîdir

146B

Muhammed ‘Alî’nin hem nesli âlî

Hasan Hüseyin’in hakk-ı zülâli

Bu nutkı zikr edüp kalender melâli

‘Aliyyü ‘Âbidîn gerçek velîdir

Muhammed Bâkır’ın aslı atası

Îmâm Ca‘fer’in cedd-i bekâsı

Îmâm-ı Kâzım’ın Mûsâ Rızâ’sı

‘Aliyyü ‘Âbidîn gerçek velîdir

Takî bâ Nakî’dir dîn îmân

Hasanü’l-Askerî’dir Şâh-ı merdân

Muhammed Mehdî ol sultân-ı devrân

‘Aliyyü ‘Âbidîn gerçek velidir

Vîrânî’dir Vîrânî’dir VÎRÂNÎ

147A

Alî evlâdına verdi bu cânı

Dilinde tesbîhi zikri beyânı

‘Aliyyü ‘Âbidîn gerçek velidir

(146A-147A)

-139-

NUTK-I VÎRÂNÎ

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Hakikat-i cismim bil cân-ı cânân
Efendim sevdiğim ol Şâh-ı merdân
Gulâm oldum olup emrine fermân
Muhammed Bâkır ol sultân-ı devrân

Hasan Hulkî Rızâ'dır mîr-i Kur'ân
Hüseyn-i Kerbelâ'dır dîn îmân
'Alî Zeyne'l-'Abâ'dır merd-i meydân
Muhammed Bâkır ol sultân-ı devrân

Îmâm Ca'fer-i Hak şâh-ı 'irfân
147B

Delîlim Kâzım ü Şâh-ı merdân
Takî'dir rehberi mü'mîn Müselmân
Muhammed Bâkır ol sultân-ı devrân

Nakî'dir şû'le-veş nûr-ı rahmân
Hasan Şâh Askerî'dir günden 'ayân
Zuhûr-ı Mehdî'dir gel dinle ey cân
Muhammed Bâkırî ol sultân-ı devrân

Vîrân Abdâl garîbin ismi VÎRÂNÎ
Velî 'aşkı edemez oldu pinhânî
Onulmaz zahmının derdinin dermânı
'Aliyyü 'Âbidîn gerçek velidir
(147A-147B)

-140-

NUTK-I VÎRÂNÎ

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

Dinle imdi nutkı kim ne derim ey dîn-i arı

148A

Sevmişem cân-ı gönülden Mustafâ-i Haydâr'ı

Gezmezem hergiz cihânda serserî vü serserî

Ca'ferîyem Ca'ferîyem Ca'ferî

Şâh Hasan Hulkî Rızâ şâh-ı şehîd ü Kerbelâ

'Âbidîn Bâkır u Kâzım Mûsâ Rızâ

Bende-i âl-i nebîyem hândân-ı mübtelâ

Ca'ferîyem Ca'ferîyem Ca'ferî

Hem Muhammed'dir Takî tâcım serimde şâh-vâr

Nûn-ı Nakî'den bulmuşam ben dîn-i millet âşikâr

La'netim vardır dilimde ol Yezîd'e sad hezâr

Ca'ferîyem Ca'ferîyem Ca'ferî

Ben gulâm-ı Kanber'em Kanber gulâm-ı Askerî

Dü cihânın Mehdî'dir bil afitâb-ı envârı

148B

Dört kitâbı söylerem 'aynı cemâlin defteri

Ca'ferîyem Ca'ferîyem Ca'ferî

Ca'fer'indür rây-ı VÎRÂNÎ 'ilm-i kudret-i câvidân

Fazl-ı Hak'dır kim remzi andan olmuşdur beyân

Biz gürûh-ı Nâcî'yüz söyler zebânım her zamân

Ca'ferîyem Ca'ferîyem Ca'ferî

(147B-148B)

-141-

NUTK-I VÎRÂNÎ

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

Mustafâ'dan dinle imdi 'ârifâ evrâdımı
Gel berû gör Murtazâ'dan dem be dem feryâdımı
Tâ ezelden hubb-ı Haydar dediler bünyâdımı
Sevmişem cânü gönülden ben İmâm Kâzım'ı

Şâh Hasan Hulkî Rızâ'dan zâhir oldı her sıfât
Hem Hüseyin-i Kerbelâ'dan keşf olur envâr-ı zât
149A

Nesl-i şâh her ki sevdi girmedi hergiz memât
Sevmişem cânü gönülden ben İmâm Kâzım'ı

Şâh 'Alî Zeyne'l-'Abâ'dır cânımız cânânımız
Hem Muhammed Bâkır Ca'fer dürür bürhânımız
Âline evlâdına cân dürür kurbânımız
Sevmişem cânü gönülden ben İmâm Kâzım'ı

Şâh 'Alî Mûsâ Rızâ'dır kiblegâh-ı mü'minân
Şâh Takî bâ Nâkî zikrim dilimde her zamân
Bunların dostluğuna vâir oldı cümle cihân
Sevmişem cânü gönülden ben İmâm Kâzım'ı

Ben Vîrânî derdimendim medh-i şâhı söylerim
Askerî hem Mehdî-yi püşt-penâhı söylerim
Gayrıdan el çekmişem ol pâdişâhı söylerim
149B

Sevmişem cânü gönülden ben İmâm Kâzım'ı

Bil Muhammed Mustafâ'dır fahr-i fahrullâhımız
Hem 'Aliyyü'l-Murtazâ'dır bâ-i bismillâhımız

Bu söze tasdîk edüp oldı bizim râhımız
Biz Rum abdâlıyuz Mûsâ Rızâ'dır şâhımız

Şâh Hasan Hulkî Rızâ'dır dilde zikrullâhımız
Şâh Hüseyin-i Kerbelâ'dır bize Beytullâh'ımız
Şâh 'Alî Zeyne'l-'Abâ'dır 'ayn-ı zâtullâhımız
Biz Rum abdâlıyuz Mûsâ Rızâ'dır şâhımız

Uş Muhammed Bâkırî Ca'fer imâm-ı râhımız
Kâzım Şâh Takî'dir dilde illallâhımız
Hem Nakî'ye baş koyuben vardır eyvallâhımız
Biz Rum abdâlıyuz Mûsâ Rızâ'dır şâhımız

150A

Askerî'dir tefsîr-i nutk-ı kelânullâhımız
Mehd-yi sâhib-i zamândır uş hayâtullâhımız
Geymişüz fahr-i fenâyı gör sıfâtullâhımız
Biz Rum abdâlıyuz Mûsâ Rızâ'dır şâhımız

Ey VÎRÂNÎ doğdu çün kim gün gibi ol mâhımız
Âşikâr oldı güneşteki Hak veliyyullâhımız
Rûzu şeb nûr-ı cemâlin şâh-ı şey'en lillâhımız
Biz Rum abdâlıyuz Mûsâ Rızâ'dır şâhımız
(148B-150A)

-142-

NUTK-I VÎRÂNÎ

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

Dinle imdi Mustafâ merrâiyem ey şehriyâr
Bil bana kısmet edüpdür tâ ezel perverdigâr
Murtazâ'nın bendesiyem yok dilimde gayr-ı kâr
Şâh Muhammed Takî'dir tâc-ı sermede şâh-ı vâr
150B

Şâh Hasan Hulkî Rızâ'dır gözüm rûşen eder
Şâh Hüseyin-i Kerbelâ'dır pâdişâhım âşikâr
Şâh 'Alî Zeyne'l-'Abâ'dır bülbül-i min gülizâr
Şâh Muhammed Takî'dir tâc-ı sermede şâh-ı vâr

Şâh Muhammed Bâkırî nutk-ım dilimde ber-karar
Şâh İmâm Ca'ferî Kâzım Velî yok bende 'âr
Şâhbâzım söylerim sırrı ene'l-Hak zâr zâr
Şâh Muhammed Takî'dir tâc-ı sermede şâh-ı vâr

Şâh 'Alî Mûsâ Rızâ'dır kiblegâh-ı mûru mâr
Şâh Nakî'dendir benim cismim binâsı her ne vâr
Şâh İmâm Askerî hem Mehdî ol Şehsuvâr
Şâh Muhammed Takî'dir tâc-ı sermede şâh-ı vâr

Ben VÎRÂNÎ ABDÂL fakîrim cismim olsa sad hezâr
151A

'Âşık-ı dîdâr-ı yârim eylemişim ihtiyâr
Lâ fetâ illâ 'Alî, lâ seyfe illâ Zülfikâr
Şâh Muhammed Takî'dir tâc-ı sermede şâh-ı vâr
(150A-151A)

-143-

NUTK-I VÎRÂNÎ

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

Yâ Muhammed Mustafâ yâ ‘Aliyyü’l-Murtazâ
Sâcidim uş secdegâhım tâ ezel Âl-i ‘Abâ
Söylerim dâim Yezîd’in cânına la‘net sezâ
Nûn-ı Nakî’den bulmuşam ben derdime ‘ayn-ı şifâ

Şâh Hasan Hulkî Rızâ şâh-ı şehîd-i Kerbelâ
Hem ‘Alî Zeyne’l-‘Abâ’ya cânımı verdim bahâ
Kim sa‘âdet-i cânı cismim evvelâ evlâda fedâ
Nûn-ı Nakî’den bulmuşam ben derdime ‘ayn-ı şifâ

Bâkırî Ca‘fer değil mi nûr-ı zât-ı kibriyâ

151B

Zahide inkâra düşme bunı zikr et dâima
Tebîhinde virdin olsun Kâzım-ı Mûsa Rızâ
Nûn-ı Nakî’den bulmuşam ben derdime ‘ayn-ı şifâ

Şâh Takî’dir Askerî hem Mehdî-yi sâhib-i devâ
Söylerim dilde müdâmî yâ ‘Alî yâ illiyyâ
Murtazâ’dan verilüpdür kısmetim uş bana
Nûn-ı Nakî’den bulmuşam ben derdime ‘ayn-ı şifâ

Bu VÎRÂNÎ hâk-i pâ-yi enbiyâ vü evliyâ
İsterim ‘Âl-i ‘Abâ’dan erişe lutf-ı ‘Atâ
Söylerim illâ ‘Alî medhin dilimde dâimâ
Nûn-ı Nakî’den bulmuşam ben derdime ‘ayn-ı şifâ
(151A-151B)

-144-

NUTK-I VÎRÂNÎ

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

Yâ Muhammed Mustafâ yâ dînim îmânım benim

152A

Yâ ‘Aliyyü’l Murtazâ yâ Şâh-ı merdânım benim

Kalmadı dâr-ı cihânda zerre gümânım benim

Askerî’dir gönlümün tahtında sultânım benim

Yâ Hasan Hulkî Rızâ yâ mîr-i Kur’ân’ım benim

Yâ Hüseyin-i Kerbelâ yâ merd-i merdânım benim

Yâ ‘Aliyyü Zeyne’l-‘Abâ yâ d’lde destânım benim

Askerî’dir gönlümün tahtında sultânım benim

Yâ Muhammed Bâkırî derde dermânım benim

Yâ İmâm Ca‘fer yâ fazl-ı Yezdân’ım benim

Yâ İmâm Kâzım yâ nûr-I Rahmân’ım benim

Askerî’dir gönlümün tahtında sultânım benim

Yâ ‘Aliyyü mûsâ Rızâ yâ cânu cânânım benim

Yâ Tâkî bâ Nakî veyâ şâh-ı ‘irfânım benim

152B

Yâ Muhammed Mehdî yâ mâh-ı tâbânım benim

Askerî’dir gönlümün tahtında sultânım benim

Yâ Alî yâ illiyâ yâ şâh-ı vîrânım benim

Yâ Alî yâ illiyâ yâ günde ‘ayânım benim

Ya bu dem bünyâd olupdur cism-i VÎRÂNÎ’ım benim

Askerî’dir gönlümün tahtında sultânım benim

(151B-152B)

-145-

NUTK-I VÎRÂNÎ

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

Yâ Muhammed Mustafâ yâ hatem yâ şâh-ı mürselîn

Yâ ‘Aliyyü’l-Murtazâ yâ şâh-ı emîrû’l-mü’minîn

Yâ erenler serveri yâ şâh-ı sultan-ı mübîn

Mehdî-i sahib-zamândır evvelînü âhirîn

Yâ Hasan Hulkî Rızâ sinsinîn-i şâh-ı nûr-ı kevneyn

Yâ Hüseyin-i Kerbelâ ve yâ şefî‘u’l-müznibîn

153A

Yâ ‘Alî Zeyne’l-‘Abâ yâ rahmmeten li’l-‘âlemîn

Eyzan

Yâ Muhammed Bâkırî yâ tabîbîn et-tâhirîn

Yâ İmâm Ca‘ferî yâ bâtın hem yâ zâhirîn

Yâ İmâm Kâzım yâ kıblegâh-ı heştîn

Eyzan

Yâ Takî bâ Nakî ... üzre emîn

Yâ Hasan yâ Askerî pâdişâh-I Kur’ân-ı mübîn

Yâ İmâm çehâr deh-i ma‘sumîn-i pâk-dîn

Eyzan

Yâ bi-hakk-ı âl-i evlâd ki hakk-ı bendin hemîn

Bu VÎRÂNÎ’dir deminde eylesin şâh-ı yakîn

Lutf edüp etme simâl eylegil ehl-i yemîn

Eyzan

(152B-153A)

VİSALÎ

-146-

VİSALÎ

Ehl-i Beytlerin medh-i senâsı
Şükr bu zebânıma hâl düştü
Hub cemâlin gördüm elhamdülillâh
Dost ilini seyr etmeye yol düştü

... mâlik dilber tebârekallâh
Kelâmın kimyâdır hubbetullâh
Dehânın devr döner kaddin ‘arşullâh
Mihrâbın bir iki nişân gül düştü

Dedim dilber aslın gürûh-ı Nâcî
Eğdin kâmetim vermedin baçı
Ceddin İmâm Ca‘fer gönlüm mi‘râcı
Cân muştuluk serim kurbân gül düştü

Yüz on dört sûre yedi hatt cemâlin vâri
Celâlim hak dedi Cenâbü’l-Bârî
Zülfün tak boynuma dilerim dârı
İki nokta üç harf dal düştü

VİSALÎ’me dilber kaddin ‘arşullâh
Erişdim vâsfına elhamdülillâh
Kâf-ı Kur’ân-ı mübîn kâf-ı kelâmullâh
Bî noktası ... dîdâr ile hâl düştü
(155A)

YESÂRÎ

-147-

NUTK-I YESÂRÎ

Varmadan mektebe talib-i zaman
Elif okumadan amme cuz ister
Halkın huyun öğrenmeden nâgehân
Döner mahsun hocasından ûz ister

La cerem âleminde esrar-ı Mevlâ
Mu'cize enbiya nidâyı hûda
İ hata eylemiş âleme eşya
Eşyada çek kulak gören göz ister

Bakmasın ehli masivanın yüzüne

17A

Âşık olan toz kondurmaz özüne
Zamâne mahbûb-i bakıp yüzüne
YESÂRÎ yüz verse iki yüz ister

(16B-17A)

-148-

NUTK-I YESÂRÎ

Hakikat cemâlini ey nûr-u didem
Görenler Allahü ekber dediler
Yalnız ben değılem mecmu-ı âlim
Tealallah buna dilber dediler

Bi kusur yaratmış Hazreti Mevlâ
Ol sebep sâildir hep bay-ı geda
Cemâlin cennettir kametin Tûba
Kaşların mihrâb-ı minber dediler

YESÂRÎ âşıkâ dünyada ey yâr

17B

Înâyet mürüvvet eylegil her-bâr
Mushaf hüsnünde leyl ü nehâr
İşiten âşıklar ezber dediler

(17A-17B)

YUNUS

-149-

NUTK-I YUNUS

Susuz kıracda şakır öterem
Bülbül bağda imiş bilmedim ezel
Yüri şâhın ile gönlin turâcda
Sır avda imiş bilmedim ezel

57B

Güzel durnam yavruların sandırır
Zağl avcı tenhâlarda gen turur
Atar hırs hevesin kırcı dondurur
Dipi dağda imiş bilmedim ezel

Sarrâf oldum her metâ'dan tanuram
Düşdüm aşkın odına yanuram
Bak şu bu uzak sanuram
Düşman avda imiş bilmedim ezel

Fâ'ide yoğ imiş daiden yeğinden
Hatırım yıkup gönlüm eğinden
Merhamet mi umarsın kurı kovandan
Bahşış beğde imiş bilmedim ezel

Gayret için sararlar saruğı

58A

Geçmez imiş akcanın süriği
Evliyâlar kabûl mü ider çürüğü
Kul sağda imiş bilmedim ezel

Şerî'atin tarîkatin kapısı
Ma'rifetin hakîkatin yapısı

Gençlikde imiş rahmet kapısı
İşte o çağda imiş bilmedim ezel

YUNUS dedemdir hile sezdiğim
Arkasınca önünce yelib gezdiğim
Dünyâ mahlûkına sınaç çizdiğim
Bir kuru sevdâ imiş bilmedim ezel
(57A-58B)

ZUHÛBÎ

-150-

ZUHÛBÎ

Yezîdler ta'n eder muhibb-i Şâh'a

Anın için okudum lâ'net Yezîd'e

İbtidâyım geldim doğru râhe

Anın için okudum lâ'net Yezid'e

89B

Dü cihânın serveridir Mustafâ

Bir nûrdandır Şâh Aliyyü'l-Murtazâ

Dilde virdimdir Hasan Hulk Rızâ

Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Mâh-ı Muharremdir Şâh Hüseyin matemî

Medîne'dir Zeynel Bâkır makâmı

Îmâm Ca'fer dilde mühri müdamı

Anını çün okudum lâ'net Yezid'e

Kâzım Rızâ evliyâların rehberi

Îmâm Takî Nakî nesl-i Haydar'ı

Vird ederim daim şâh-ı Asker'i

Anın için okudum lâ'net Yezid'e

Şâh 'Abbâs'dır bütün şâhı cihânın

90A

Gerçeklerin medhin ider lisânın

ZUHUBÎ çekerim sahib zamanın

Anın için okudum lâ'net Yezid'e

(88A-90A)

SONUÇ

Halk edebiyatımızın önemli kaynaklarından biri de cönk ve mecmualardır. Bu çalışmamızda Dr. Doğan Kaya'nın arşivinde bulunan 155 varaklı bir mecmua üzerinde incelemede bulunduk.

Bu tezde 51 şairin 150 şiiri incelenmiş olup, bunların% 89 'unda hece , % 11'inde aruz ölçüsü kullanıldığını tesbit edilmiştir. Mecmuadaki şiirlerin %70 inin nefes, %12'sinin düvaz, %7'sinin destan, %4'ünün mersiye, %3'ünün nutuk, %2'sinin taşlama, %2'sinin devriye, %1'inin ise beyit tarzı elifname olduğu görülmüştür. Bu şiirler genel olarak Alevî-Bektâşî kültürüne ait özellikler göstermektedir. Bunun gereği olarak, dört kapı, kırk makam, gürûh-ı Nâcî, on iki imam, ayin-i cem gibi birçok kavram ve Hz. Hüseyin'in kerbelada şehit edilmesi, Hz. Ali sevgisi, Yezit'e lanetin lüzumu, tarikat müşgülleri vb. konular sıkça işlenmiştir.

Mecmuada en çok şiiri bulunan şairler Hatâyî (14 şiir), Vîrânî(13 şiir)dir. Vîrânî'nin tek ayak yazdığı on şiir (136-145)ve yine Vîrânî'ye ait olan tek elifname (134) dikkat çekicidir.

Bu çalışmada bilinen şairlerin farklı şiirleri veya bilinen şiirlerinin eksik mısralarını, edebiyat tarihinde olmayan veya adına sık rastlamadığımız Cünûn Abdal, Derviş Hasan, Gariboğlu, Kul Sersem, Seyyid Yâr, Şerifoğlu, Zuhubî gibi şairlerin şiirlerini gün yüzüne çıkarmayı başardık. Böylece bir nebze de olsa edebiyatımıza katkıda bulunduğumuza inanıyoruz.

SÖZLÜK

A

‘âda: düşmanlar (28)

adû: düşman (17, 21, 98, 122)

afitâb: güneş (49, 103, 140)

âgâh: bilgili (105)

ağyâr: başkaları, diğerleri (2, 6, 8, 27, 74, 86, 102, 121)

âh ü zâr: ah edip inleme (2)

Âl-i Abâ: Hz. Muhammed, kızı Fatma, damadı Hz. Ali, torunları Hasan ve Hüseyin'den meydana gelen kişiler (119)

anâsır: unsur (53, 80, 110)

andelib: bülbül (85)

asân: yaşamak (30)

âsmân / âsumân: gökyüzü (27)

âşkâre: aşikar, belli, açık (7)

avâm: halk (85, 69)

ayâl: bir kimsenin geçimini üstlendiği kimseler (52, 63, 97)

‘Azâzîl: İblis, şeytan (3, 7, 13)

B

bâb: kapı (8, 13, 14, 49, 50, 74, 121, 133)

baç: haraç (146)

bağbân: bahçıvan (5)

bakmak: göz kulak olma (74, 92)

balkmak: parlamak (19)

Bâr: Allah (7)

bâtın: gizli (5, 11, 51, 54, 59, 65, 81, 83, 133, 145)

bay: zengin (148)

baz: doğan kuşu (118)

bâzbân: pehlivanların koluna taktığı örgü, kumaş, veya kayış bant (86)

bed: kötü (17, 74, 104, 122, 123)

bednâm: adı kötüye çıkmış (5, 106)

belgizar: armağan (20)

berdâr: asılmış (81, 98, 105, 121)

best: bağlı (6)

bimâr: hasta (53)

birinciden: ilk, evvel, önce (13)

boydan aşırma: taşırmaq, fazla gelmek (62)

burhan: delil (37)

bünyâd: temel, kök (72, 84, 141, 144)

C

câr: yardım (66)

câvidân: kalıcı, sonsuz, ebedi (99, 140)

cevl: tavaf etmek (107)

cevr: tarikat adamının ruhen ilerlemesine mani olan şey (104)

cuda: ayrı (108)

cüvan: genç (18)

Ç

çâk: kılıç (121, 137)

çâr anâsır: dört unsur (53)

çâr bâb: dört kapı (8)

çerâğ: ışık, mum, çıra (27)

çevgen: ucu eğri ağaçtan yapılmış sopa (79)

çevkmek: üşüşmek (33)

çi: ne?, nasıl? (133)

çifte tatar: arabaya koşulan iki at (129)

D

dai: dua eden (149)

dânâ: bilen, bilgiç (95)

dar: Alevi Bektâşilerde ayn-ı cem yapılan yer. Burada söz verilir, suçlar itiraf edilir. (11, 35, 113)

dâr: adam asmakta kullanılan araç (37, 127)

demân: etek (74)

Deme: rakı içme (34)

derc etmek: içine almak (63)

dîbâ: ipek kumaş (4)
dîdâr: yüz, çehre (27, 28, 32, 68, 119, 142, 146)
dildâr: gönül tutan,sevgili (105)
don: elbise (44, 50, 58, 62, 68, 70, 115)
dulda: korunaklı yer,gölge (113)
dûr: uzak (74)
dünügün: gece gündüz (39)
dür: inci (60)
Dürr-i yek-tâ: eşsiz inci (9)

E

ednâ:aşağı,alçak (47)
efgend: düşgün,biçare (109)
eğliçe: egnine, omuz (6)
eknâf: taraf, yan (7)
elest: “Rabbimiz değil miyim” mealinde olan ayet-i kerimenin kısaltılmış işareti (14, 85)
elest demi: Tanrının insanların ruhlarını yarattığı zaman (8, 9)
engûr: üzüm (69)
erkân: Bâtini toplulukların yaptıkları törenler (5, 7, 19, 23, 30, 37, 41, 54, 70, 74, 99, 105, 108, 126, 127)
ervâh: ruhlar (8, 20, 105)
erzâde: yiğit soyu (58)
esrik almak: sarhoş olmak (66)
evrâd: dua, zikir (141)

F

fahr: büyüklük, ululuk (24)
fâhîran: övünen kişi (37)
fariğ: rahat, işini bitirmiş (26)
farzı kifaye: Müslümanların bir kısmı tarafından yapılınca diğerlerinin sorumluluktan kurtulduğu farzlar (126)
fâş: meydana çıkmak (122)
fehîm: anlayış (1, 33,101, 133)

fetâ:genç, cömert (77, 142)

fevt: kaybetme (52)

G

geda: dilenci

gen günü: geniş, varlıklı, rahat gün (3)

gidi: azarlama sözü

gönül eğmek: gönlü kırmak

gubar: toz

gulâm: köle

gurrab: karga (23, 67, 122)

gûş: kulak

gürûh-ı Nâcî: kurtulmuşlar zümresi

güftâr: söz (27, 133)

gülizâr: gül bahçesi (28, 58, 142)

gümân: zan, sanma (2, 6, 21, 47, 74, 103, 112, 122, 137, 144, 156)

gümrah: yolunu şaşırılmış, doğru yoldan sapmış (12, 37, 40)

güzâf-ı laf: boş laf (109)

H

haccü'l-ekber: kurban bayramının birinci günü (77)

hâdim: hizmet eden (131)

halk: yaratma (5, 12, 13, 14, 20, 37, 122)

hândân: mutlu (133, 140)

hânüman: yakan, kül eden (18)

har: eşek (95, 121)

hâr: diken (9, 20, 22, 59, 67, 94, 99, 100, 101, 128)

hasîs: cimri (8)

hatamü'n-nebi: son peygamber (98)

havf: korku (73)

hazer eylemek: sakınmak, kaçınmak (5)

hemdem: arkadaş (135)

hemta: benzer (4)

hem-râz: sırdaş (30)

herbâr: her defasında (74)
hercai: kararsız (6)
hergis: asla (123)
hergiz: her defa (40, 133)
hezârân: bin (53)
hırmân: ümitsizlik (90)
hil'at: kaftan tarzı elbise (131)
hora depmek: sevinçten oynamak (93)
hora geçme: makbule geçme (63)
hubb: sevgi (74, 141, 145)
humâr: içkiden sonra gelen baş ağrısı (53)
huş: ruh,can (58)

İ

ibtidâ: başlangıç (20, 48, 69, 150)
içre: içinde (83, 106)
ihfâ': gizleme (100)
iğva: azdırma (100)
ikrah: tikslenme (76)
in: alçak gönüllü (62)
intizâr: beklemek (27, 84)
irşâd: doğru yolu göstermek (9, 101, 102, 110)
iskâ: su verme (61)

J

jeng: pas, küf, kir (134)

K

kadem basmak: adım atmak, varmak (3, 45, 123)
kadim: eski (5, 7, 23, 38, 76)
kahr: dert, üzüntü (12, 13, 74, 96)
kail: inanmış (45)
kâl: söz (29, 52)

kalû belâ: Tanrı'nın insanları yaratmadan, onların ruhlarını bir araya toplayıphepsine birden "elest-ü bi-rabbiküm" yani "ben sizin Rabb'iniz değil miyim"

diye sorduğu zaman ruhların cevabı kur'an da şöyle "kalû belâ" yani evet dediler (8, 89)

kande: nerede (47)

kanı: hani (66)

kanmak: inanmak (6)

kârbân: kervan (19, 90)

katre: damla (80, 81, 94, 99, 133)

kavm-i süfyan: Ebu Süfyan bin harb'in soyu (15)

kapan: aynı çeşit malzemelerin koyulduğu yer (22)

kebe: kertenkele benzeri hayvan

kelp: köpek (123)

kem: kötü, fena (27)

kemer-i best: beli bağlanmış, hizmete hazır kimse, Hz. Ali oğullarından on yedisine kendisi kılıç kuşatmış savaşa göndermiş. Bunlara kemer bestler denir

kemha: çözücü ve atkısı ipek, hafif tüylü kumaş (4)

kemter: kul, köle, aciz, değersiz (39, 102, 108, 133)

kerkes: akbaba (33)

kevâkib: yıldızlar (80)

kevneyn: iki alem (145)

kırcı: kırağı (149)

Kirâmen Kâtibîn: işlenen günahları ve sevapları yazmakla görevli bulunan melekler (5)

Kisve/ kisvet: elbise (3, 75)

kovu: gıybet (74)

kurb: yakın olma (7)

kutbü'l-'ârif: evliyaların en büyüğü (33)

kurı kovan: fakir adam (149)

küll-i vecihi: bütün yönler

L

lain: lanetli (40, 111)

lâ'l: kırmızı (4, 95)

leb: dudak (63)

leyl ü nehâr: gece gündüz (19, 148)

M

mâh: ay (66, 141, 144, 150)

masiva: dünya ile ilgili olan her şey (148)

mazher'ül acaip: ilginç, tuhaf, olağanüstü şeyleri açığa çıkaran (85)

mecruhi: yaralı (33)

mehengi: ölçü (111)

mekkâr: düzenbaz (102)

melik soyu: padişah, hükümdar (96)

menâl: sahip olunan şey (74)

menguş: küpe (20)

merdân: mertler (7, 17, 20, 36, 39, 75, 85, 96, 98, 99, 110, 119, 122, 138, 139, 144, 145)

metâ': varlık (4, 84, 149)

mevâlf: mevleviyet seviyesine ulaşmış sarıklı âlimler (21, 41, 53))

mevc: dalga (20)

meyyet: ölüm (128)

meyyit: ölü (128)

mısmıl: temiz, yenilebilir, içilebilir (124)

misk-i anber: güzel kokulu madde (38)

miftâh: anahtar (133)

muhannet: ihanet (16)

muhib: ikrar alan can, kişi (8, 68, 114, 150)

murdar: kirli, pis (37, 46, 111, 116, 117)

muştı: haber veme (60, 146)

mutemed: güvenilir (40)

muvaahhid: tevhid eden (138)

mübîn: Hak ile batılın arasını fark edip ayıran (145, 146)

müdâm: devam eden, sürekli (143)

mülcem: gemli, yularlı (40)

münker: inkâr edilen (35)

müntehâ: en son yer

mürdâd:ölmüş (33)
mürg-zâr: kuş yatağı (105)
mürsel: nebi, peygamber (145)
mürtadd:islam dinini bırakıp başka bir dine giren (9)
Mürşid-i kâmil: olgun,ermiş,tarikat büyüğü (45)
müstedâm: devamlı (74)
müznib: günahkâr (145)

N

nâdân: cahil (63, 67, 73, 75, 78, 82, 106, 117)
nâgehân: ansızın (147)
nakip: bir tekkede en yaşlı derviş veya dede (38)
nâkis: alçak (6)
nâl: inleyen (52)
nâr: ateş (27, 81, 83, 102, 110)
nasrun min-Allahi: yardım Allah'tandır (125)
nâş: tabuttaki ölü (65, 108)
nefha: üfleme (14)
niçe: nice (11, 20, 52, 66, 85, 93, 131)
nihan: gizli saklı (7)
niğâh: bakış, nazar etmek (112)
nîş: akrebin iğnesi (108)
niyâz: istek (12, 16, 21, 42, 43, 57, 68, 84, 95, 96, 134)
nusrat: üstünlük (108)
nûş: zevk, sefa (53, 82, 101)
nübüvvet: peygamberlik (85, 136)

O

od: ateş (43, 80, 111, 122, 149)

P

pac: yol haracı (54)
pahilik etmek: çekememek (116)
pelid: rezil,alçak kimse (40)
penâh: sığınak (39,133)

pend: nasihat (9, 27, 42, 74, 121)

pertev: ışık (103)

perverdigâr: tanrı (53, 142)

pes: kâfi,yeter (5, 66, 76)

peyk: haber getirip götür (37)

peymân: yemin (75)

pinhân: gizli, saklı (67, 74, 139)

pîr: tarikat kuran, tarikatta ulu kişi (7, 9, 17, 19, 20, 21, 37, 43, 54, 56, 59, 62, 66, 70, 71, 75, 81, 84, 87, 88, 89, 91, 92, 107, 108, 10, 116, 123)

pişe: alışkanlık (105)

püşt: arka (137, 141)

R

râh: yol (20, 27, 37, 38, 54, 62, 81, 84, 98, 108, 124, 141, 150)

renc: sıkıntı (74)

ruman: ölü kabre konduğu zaman gelen melek (78)

rûşen: aydın, parlak (25, 75, 142)

Rûz-ı mahşer: mahşer günü, insanların diriltilip toplanacağı gün (130)

rûz ü şeb: gece ve gündüz (59)

S

sad hezâr: yüz bin (21, 141, 142)

sağ: geçerli (23, 64, 84, 149)

sağlama çıkmak: aklanmak iyi sonuca çıkmak (7)

sağyâre: seyyâre, gezen dolaşan (8)

sâil: soru soran,isteyen,dilenci, fakir (38, 147)

sâl: sene (52)

sandırma: zan ettirmek (149)

sare: hacet,ihtiyaç (35)

saye: gölge **sebâk:** ders (4, 9, 106, 128)

Seb'u'l-mesânî: tekrarlanan yedi (56)

sehâ:cömertlik (32, 135)

sem: zehir (33, 136)

senâ: övgü (60, 134, 146)

ser: baş
serbaz: yürekli (37)
servan: malı çok olan kimse (90)
setr: örtme, gizleme (133)
Settâr: kullarının günahlarını saklayan, örten (74, 128)
sezâ: layık,münasip (34, 40, 133)
sırça: cam (134)
sıklet: ağırlık (21, 73)
sımak: kırmak (123)
sınak: deneme (149)
sınangılı:denenmiş (22)
sınık: kırık (90)
Sidret'ül-Müntehâ: Allah'a yaklaşımda varlıkların ulaşacağı son sınır (10)
sim: gümüş (101)
sin: mezar (62)
sirkat: hırsızlık (111)
sitâm: kılıcın ağzı (122, 132)
söyündürmek:sönmek (4)
sufi: tarikat eri, derviş (3, 7, 11, 37, 43, 45, 46, 70, 89, 113, 126)
sulb: soy (110)
süluk: bir tarikata, yola girme (38)
sümme: sonra (134)
sürek: tutulan yol (23)
Ş
Şâh-ı merdân: yiğitlerin şahı, Hz Ali (36, 39, 99, 110, 122, 138, 139, 144)
şakk-ı kamer: Hz. Muhammed'in parmak işaretini ile ayı ikiye bölmesi (59)
şâkird: talebe (4, 45)
şar: şehir,belde (5)
şavt: etrafında dönme (55)
şâzz: mutlu (73)
şekk:şüphe (9)
şerik: ortak (21)

şeş cihet: altı yön (54)

şi'âr: alâmet,sembol (27)

şîr: aslan (67)

şûm: uğursuz (8, 121)

T

tâbân: parıltı (145)

tâhir: temiz

tamu: cehennem (40, 108)

tanışmaklık: ahbablık (76)

tarik: inançta tutulan yol

tavkı:gerdanlık (9)

teberrâ:uzak durma (39, 133)

tecellâ: yansıma,görünme (13, 36, 69, 98)

tekebbürlük: büyükenmek, kibirlenmek (46)

temennâ: eli başa götürerek verilen selam, istek, rica (11, 36, 69)

tiğ: kılıç (66)

tuc: tunç (11)

tûr: uzak (62)

tûrâb: toprak (25)

U

uğrı: hırsız (37, 84, 111)

urmak: tamir etmek (3, 8, 39, 47,53,54,81,90,100, 118, 122)

Ü

ünlemek: ötmek (26)

V

vasl: kavuşma (74)

vech: yüz,yön (80)

Ve lekad kerremnâ benî âdeme: "...ve andolsun ki Âdemoğlunu kerem sahibi (şerefli) kıldık." İsrâ 70 (13)

vesvâs: vesvese (7)

Y

yâd: gönül, hatır (77, 103, 117, 122)

yayanlar: yürüyenler (6)

yedilmek: peşinden gitmek (86, 126)

yeğîn: haddinden fazla , acımasız, katı (115, 127, 149)

yektâ: tek (53)

yelmek: sağa sola koşuşturmak

yetmek: yedip gitmek, peşinden gitmek (109, 128, 130)

yola urmak: yola çıkmak (117)

yiti: daha keskin (116)

yuğmak:yığmak (115)

yumak: yıkamak (81)

Z

zağ:karga (4)

zahid: aşırı dindar (62, 100, 137, 143)

zâhir: görünen (5, 11, 53, 54, 59, 78, 81, 83, 128, 133, 145)

zahm: yara (139)

zâr: ağlayan, inleyen (20, 28, 47, 82, 142)

zebân: dil (140, 146)

zer: altın (101)

zeyn:süs (50)

zinnet: cimrilik (71)

ziyâ: ışık (32, 77, 80, 82)

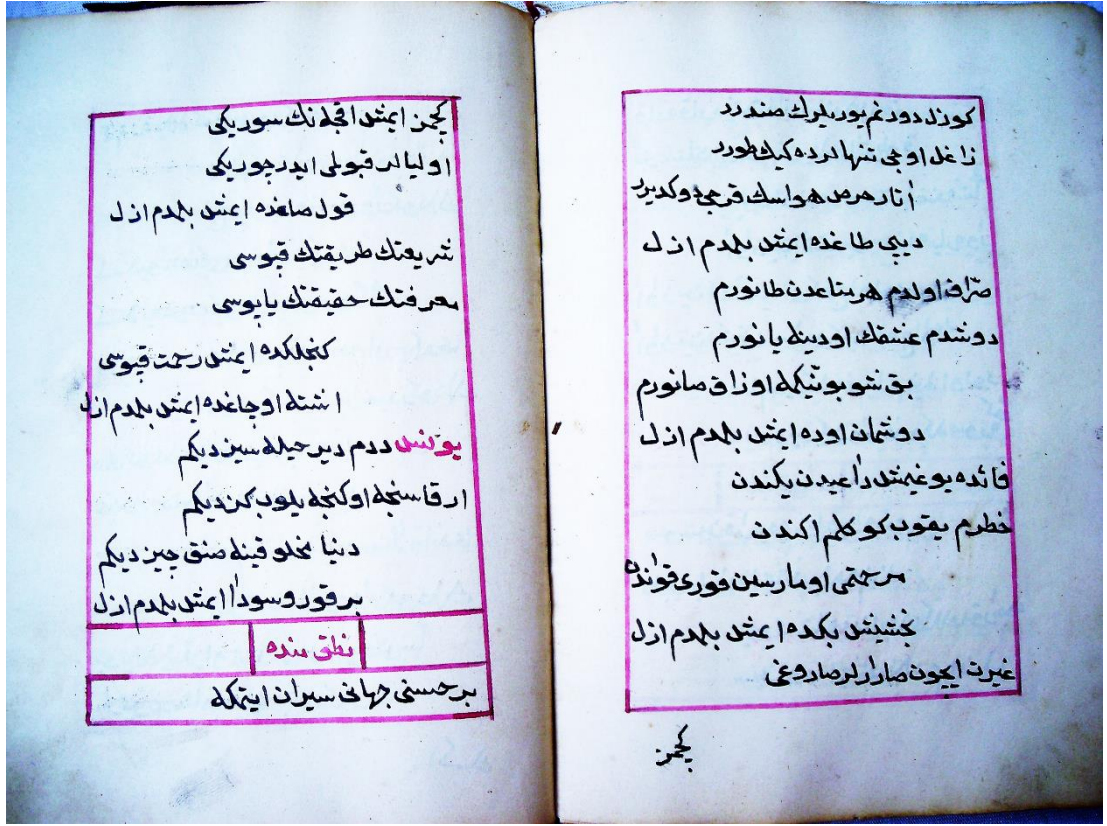
zühd: her türlü zevke karşı koyarak kendisini ibadete verme (103)

Zûlcenah atı: Hz. Hüseyin'in atı (114)

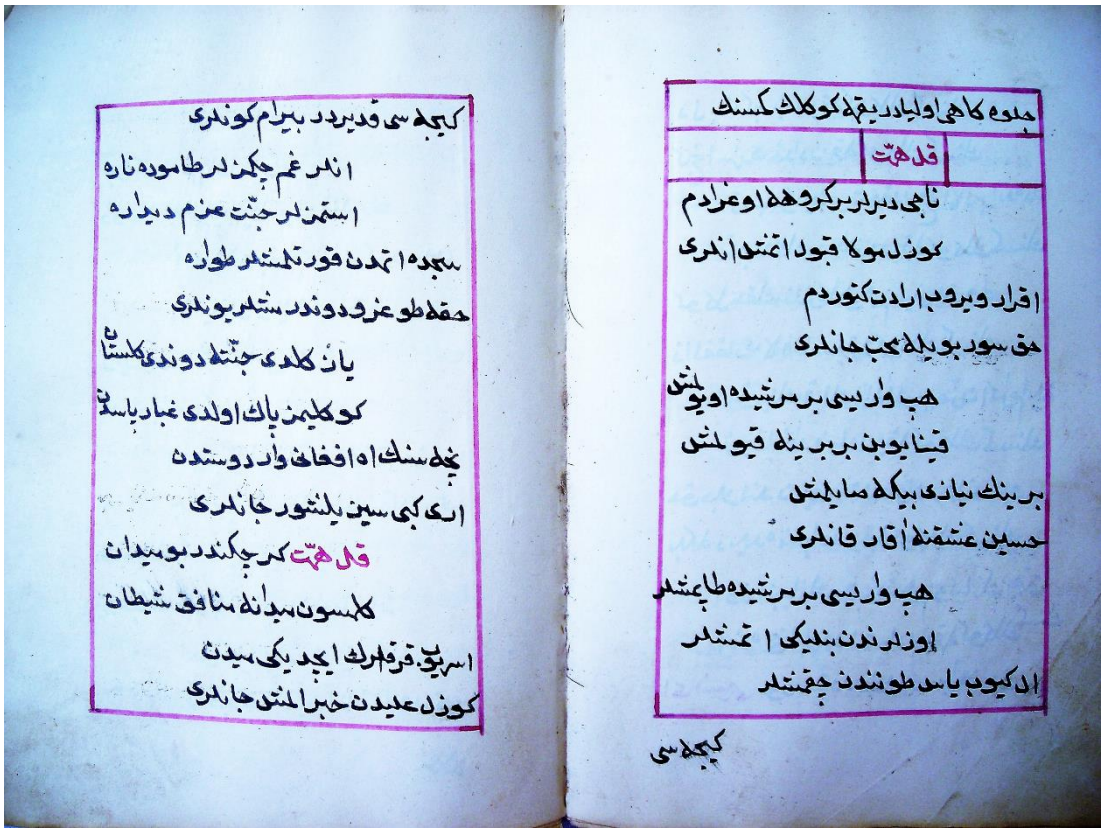
zünnâr: papazların bellerine bağladıkları uçları sarkık ipten örme kumaş (79,

108)

MECMUADAN ÖRNEK SAYFALAR

57B-58A

82B- 83A

نطق عاشقی

بر کوزلرم نه اغدر کز سین
دوست چشم یاشین سبیلن قالدوری
اهیلده وجودم طاعنر کز سین
اغلیاندر بویله کولمن قالدوری
زیر حدن اشدی اهی زاریم
آلبت بری تبریکن انگر یاریم
اسوب برطر فدر روزگاریم
برک بر سلا مته صلمان قالدوری
عاشقنرک کوفی کچن یاشین
یوجه طاعنر باشی اولان طوماشین
حق کفیلر در بلدیک کانسین
زاقیدن دادیم المان قالدوری

کله

کله کوکلده وستلغی اولان اغیارک
یوننده تنک ایتمه نوی عارک
عهدینه طور سین و فاسین دلبرک
جمالینک کولی مولان قالدوری
مولایه توکل اولوب طور سین
برادیکه مقصودیکه ابر سین
صبر ایله عاشقی برکون کور سین
بز جور ابد نامر بولان قالدوری

نطق تسلیم ابدال

کلدیکن حق دیوا قزلر و بردیکن
طور مد بکن شول عهد بیلده امانه
یری وار سین حق او کرسین ایشیکن
نختمی کندی یار اولدیکن یانه

83B- 84A

KAYNAKÇA

- ASLANOĞLU, İbrahim (1984).İğdecikli Velî. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- ASLANOĞLU, İbrahim (1985). Söz Mülkünün Sultanları. İstanbul: Erman Yay.
- ASLANOĞLU, İbrahim (1986). “Öksüz”.Türk Folkloru(84) (Temmuz): 3-4.
- ASLANOĞLU, İbrahim (2006). Sivas Meşhurları. (C. 1-2). Ankara: Sivas Valiliği Yay.
- BURSALI Mehmed Tahir (1333). Osmanlı Müellifleri. İstanbul
- BÜYÜK Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi. (C. 17). İstanbul: İnterpress Basın ve Yayıncılık
- CUNBUR, Müjgan, H. Ağca (2007). “Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi” (C. 8) Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay.
- ÇAPRAZ, Erhan (2014).Fahri Bilge Derlemeleri Kayseri Yöresi Halk Şairleri. Cilt.1. Kayseri: Talas Belediyesi Kültür Yay.
- EKBER, N. Necef Ve Babek, Cavanşir (2006) Şah İsmail Hatayî Külliyyatı, İstanbul: Kaknüs Yay.
- ELÇİN, Şükrü (2000). Halk Edebiyatına Giriş, Ankara: Akçağ Yayınları.
- ERGUN, Sadettin Nüzhet (1930).Bektaşî Şairleri İstanbul: Devlet Matbaası.
- ERGUN, S[adettin] Nüzhet (1933). XVII nci Asır Saz Şairlerinden Kâtibî. Ankara: Semih Lütfi Sühulet Kütüphanesi.
- ERGUN, Sadettin Nüzhet (1944).Bektaşî Şairleri ve Nefesleri.(C. 1-2). İstanbul: Kenan Matbaası.
- ERGUN, Sadeddin Nüzhet (1955).Bektaşî Şairleri ve Nefesleri 19’uncu Asra Kadar. (C. 1). İstanbul: Maârif Kitaphanesi.
- ERTAN, Ali (1941) Yesari Baba. Sinop: Sinop Halkevi Neşriyatı.
- FINDIKOĞLU, Z. Fahri (1927). Erzurum Şairleri. İstanbul: Sanayi-i Nefise Matbaası.

- GIYNAŞ, Kamil Ali, (2011). “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası”, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi, S: 25.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki (1969). Pir Sultan Abdal Hayatı, Sanatı, Eserleri. İstanbul: Varlık Yay.
- GÜNEREN, M. Fatih (2005). Sivasî Şiirleri. İstanbul
- KAYA, Doğan (1990).Şairnâmeler. Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yay.
- KAYA, Doğan (2002). “Cönklerden Gün Işığına: Abdal Mahlaslı Halk Şairleri”.Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi, <http://turkoloji.cu.edu.tr/HALK%20EDEBIYATI/28.php> erişim tarihi: 21.11.2017.
- KAYA, Doğan (2007). Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü, Ankara: Akçağ Yay.
- KAYA, Doğan (2009).Sivas Halk Şairleri.(C. 2-3-5). Sivas: Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.
- KOCA, Turgut (1990). Bektaşî Nefesleri ve Şairleri (13. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Kadar). İstanbul: İstanbul Maarif Kitaphanesi.
- KELEŞ, İdris (2007).Yeniçağa Tarihi-1: Çağa ve Köylerinin Tarihi. Ankara: Yücel Ofset Matbaacılık.
- KOCA, Turgut (1990). Bektaşî Alevi Şairleri ve Nefesleri (13. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Kadar). İstanbul: Maârif Kitaphanesi.
- KÖSE, Nerin Yayın (2007). “Divriğili Veli Dede’nin Şiirlerinde Konu, Biçim ve Tür”,Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri. (C. 2). Sivas: Sivas Valiliği 1000 Temel Eser Yay.
- KÖPRÜLÜ, Fuad (1962).Türk Saz Şairleri, Türk Edebiyatında Âşık Tarzının Menşe ve Tekamülü-XVI ve XVII Asır Sazşairleri. Ankara: Milli Kültür Yay.
- NOYAN, Bedri (2001). Bütün Yönleriyle Bektaşîlik ve Alevilik. (C. 4). Ankara: Ardıç Yay.

- OĞUZ, M. Öcal (1994).Yozgat'ta Halk Şairliğinin Dünü Bugünü, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- ONAY, Ahmet Talat (1940). “Âşık Dertli'ye Dair İki Yeni Vesika-II.” Halk Bilgisi Haberleri.
- OYAT, Fazıl (1948). 20 Halk Şairi. İstanbul: Ülkü Basımevi.
- ÖZDEMİR, Ahmet (1977). Şarkışlalı Âşık Serdarî ve Yöre Halk Şairleri. İstanbul:
- ÖZKAN, Semiha (2001). Emlek Yöresi Halk Âşıkları. Bitirme Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- ÖZMEN, İsmail (1995). Alevî-Bektaşî Şiirleri Antolojisi.(C. 4). Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- ÖZMEN, İsmail (1998). Alevî-Bektaşî Şiirleri Antolojisi. (C. 2). Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- ÖZTELLİ, Cahit (1968). Tekke Şiiri Antolojisi. Ankara: Edebiyat Yay.
- ÖZTELLİ, Cahit (1973). Bektaşî Gülleri. İstanbul: Milliyet Yay.
- SALCI, Vahit Lütfi (1940). “Kızılbaş Şairleri-5”, Halk Bilgisi Haberleri. Ağustos Sayısı
- SATOĞLU, Abdullah (1970). Kayseri Şairleri. Ankara: As Yay.
- TEK, Recep (2011). Türk Edebiyatında Dertli Olgusu Âşık Dertli ve Eserleri (İnceleme-Metin). Yayımlanmamış Doktora Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- TOSUN, Necdet (2009). “Seyyid Nizamoğlu”.İslam Ansiklopedisi. (C. 37). İstanbul: TDV Yay.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi. (C. 1-5-7-8). İstanbul: Dergah Yay.
- YAŞAR, Aydemir, “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”, Turkish Studies, S. 5, Tunca Kortantamer Özel Sayısı 2007
- YATAĞANOĞLU, Alimcan (2002).Dedemin Cönkünden Alevi-Bektaşî Şiirleri. İstanbul: Analiz Basım Yayın.
- YILDIZ, Alim (2003). Sivashlı Şairler Antolojisi. İstanbul.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Rabia Yeşim ÖZEN KAYA

Uyruğu: TC

Doğum Tarihi ve Yeri:05.12.1977

e-posta: rabiayesimozenkaya@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	2015

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı

Dilin Adı KPDS () ÜDS () TOEFL () EILTS ()